

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

**IZKUŠNJE MEDNARODNEGA PROSTOVOLJNEGA DELA
ŠTUDENTK IN ŠTUDENTOV FAKULTETE ZA SOCIALNO DELO**

Mentorica: dr. Vesna Leskošek

Sibila Nidorfer

Ljubljana, 2008

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Sibila Nidorfer

Naslov naloge: Izkušnje mednarodnega prostovoljnega dela študentk in študentov fakultete za socialno delo

Kraj: Maribor

Leto: 2008

Število strani: 80

Št. slik: 0

Št. tabel: 0

Št. bibl. opomb: 0

Št. grafov: 0

Število prilog: 4

Mentorica: doc. dr. Vesna Leskošek

Deskriptorji: prostovoljno delo, prostovoljec, kulturni šok, etnocentrizem, slovenske organizacije, intervjuji

Povzetek: V diplomski nalogi sem v teoretičnem delu opisala prostovoljno delo skozi zgodovino, prostovoljno delo v socialnem delu in kdo je prostovoljec. Predstavila sem nekaj organizacij, ki ponujajo projekte in možnosti mednarodnega prostovoljnega dela. Skozi antropološki vidik sem opisala pojem etnocentrizma. Kot posledica srečanja z novo kulturo je lahko kulturni šok, ki sem ga opisala in našela njegove faze. Opisala sem tudi kulturno kompetentno osebo in kaj predstavlja kulturno učenje.

Skozi intervjuje s študentkami fakultete za socialno delo in z lastnima izkušnjama mednarodnega prostovoljnega dela, sem opisala, kako in kje smo iskale informacije o možnostih mednarodnega prostovoljnega dela, kako smo se pripravljale, kako smo se znašle pri samem delu, kako in kaj smo za seboj pustile.

Title: The experiences of international voluntary work from student' of Faculty for social work

Descriptors: voluntary work, volunteer, culture shock, ethnocentrism, slovenian organization, interviews

Abstract: In my degree I described voluntary work through the history, voluntary work in social work and who the volunteer is. I presented some of the organizations, which offer projects and opportunities of international voluntary work. I described the idea of ethnocentrism through the anthropological view. The result of meeting some new culture can be the culture shock, which I mentioned and then listed its stages. I also described who the cultural competent person is and what the cultural study represents.

Through the interviews with students from the Faculty of Social Work and through my own experiences of international voluntary work I described how and where we were looking for the information about chances of international voluntary work, how we were preparing on it, how we managed to do it, and what we left behind us.

PREDGOVOR

Prostovoljno delo je moj nepogrešljivi del življenja, še posebej prostovoljno delo v socialnem delu. Kot prostovoljka sem že delala in še aktivno delujem v nekaterih vladnih in nevladnih organizacijah, na raznih akcijah in projektih za daljše časovno obdobje in takšnih, ki trajajo le dan ali dva. V četrtem letniku fakultete sem se za izziv, skupaj s sošolko Tadejo, odločila, da grem pogledat v tujino, kako deluje kakšna ustanova, in da poskusiva izvesti kakšen projekt tudi tam, izven Slovenije. Deset dni sva delovali v domu za otroke brez staršev v Mostarju in dobila sem zelo bogato in pozitivno izkušnjo mednarodnega prostovoljnega dela. Vedno pa grem za novimi cilji. Tako sem odšla za tri mesece v Indijo, kjer sem skoraj dva meseca delala kot prostovoljka, kar je bila še ena nepozabna izkušnja mednarodnega prostovoljnega dela.

Zanimalo me je, če imajo izkušnje mednarodnega prostovoljnega dela tudi drugi študentje in študentke fakultete za socialno delo. S sporočilom na oglasni deski, da iščem študente in študentke z izkušnjami mednarodnega prostovoljnega dela, sem jih želela dobiti čim več. Zaradi neodzivnosti sem izvedla intervjuje le s šestimi študentkami. Nekatere sem sama poznala, en kontakt sem dobila od profesorice, enega pa od znanca. Verjamem, da so še študentke in tudi študentje, ki imajo takšne izkušnje, vendar se na moj odziv niso odzvali.

Prostovoljno delo obstaja in se izvaja že, odkar človek biva s človekom. Gre za pomoč drugemu. Ne pomeni, da imamo moč nad drugim, kot je včasih bilo ali je še ponekod. Ampak da damo drugemu moč, ko jo ta potrebuje. Je delo za druge, a je tudi delo zase. Gre za neplačano delo, a kot prostovoljec dobiš zadovoljstvo v samem delu, v druženju, v spoznavanju novega, ob lastnem učenju, ob ugledu, ki ga ima prostovoljno delo v družbi. Prostovoljec je lahko vsak, ne glede na raso, spol in versko prepričanje, da le ima čas in željo narediti nekaj za in z drugimi. Kljub prostovoljnosti pa ima prostovoljec odgovornost, da zastavljeno delo opravi, kot se je dogovoril. Socialno delo mora delovati skupaj s prostovoljnimi delom, saj so prostovoljci zelo dober vir informacij, energije in moči.

Ljudje so že od nekdaj potovali in se srečevali z novimi, drugačnimi kulturami in ljudmi. Skozi zgodovino se ob odkrivanjih sveta srečamo s prevladami kultur, ki se imajo za superiorne in nanje druge kulture tudi tako gledajo. Pojav imenujemo etnocentrizem. V prevladi je bila evropska kultura, tako poznamo tudi izraz evropocentrizem.

Danes se tako ali drugače vedno bolj srečujemo z drugimi kulturami, več kultur živi na istem ozemlju, kulture se tudi že mešajo, gre za multikulturnost ali večkulturnost. Vendar, ko pridemo v novo kulturo, še vedno lahko doživimo kulturni šok ali vsaj delnega, z nekaj simptomi. Prav je, da postajamo kulturno ozaveščeni, da poznamo poleg svoje kulture tudi kulturo, v katero odhajamo.

S pomočjo intervjujev in izkušenj študentk sem želela raziskati, kako smo iskale informacije o možnostih mednarodnega prostovoljnega dela in katere organizacije v Sloveniji so lahko v pomoč in imajo projekte, ki omogočajo takšno izkušnjo. Zanimalo me je, kako smo se pripravljale na delo, kako smo iskale informacije o novem okolju, kako smo se znašle v novi kulturi, če smo doživele kulturni šok, kako smo se poslovile od novih prijateljev, od ljudi, s katerimi smo delale.

Zahvalila bi se mentorici dr. Vesni Leskošek, za njene strokovne nasvete, vodenje in pomoč ob pisanju diplome.

Hvala ateju, Mirku Nidorferju, prof. slov., viš. bibliotekar za lektoriranje diplome.

Hvala vsem šestim dekletom, ki so bile pripravljene povedati svojo izkušnjo mednarodnega prostovoljnega dela.

Hvala še vsem ostalim, ki ste mi kakorkoli pomagali, posebej hvala našim doma.

In hvala vsem, s katerimi sem sodelovala ali jih srečala na svojih izkušnjah mednarodnega prostovoljnega dela.

The less we have, the more we can give.
It seems absurd but this is the logic of love.
(Mother Theresa)

Manj kot imamo, več lahko damo.
Zveni absurd, ampak to je logika ljubezni.
(Mati Terezija)

PREDGOVOR

KAZALO

1 TEORETIČNI UVOD	6
1.1 PROSTOVOLJNO DELO	6
1.1.1 Zgodovina prostovoljnega dela	6
1.1.2 Prostovoljno delo danes	8
1.1.3 Prostovoljec	10
1.1.4 Prostovoljno delo v socialnem delu	13
1.2 MEDNARODNO PROSTOVOLJNO DELO	17
1.2.1 Pojem »mednarodno« skozi antropologijo	17
1.2.2 Kulturno učenje	21
1.2.3 Kulturni šok	24
1.3 ORGANIZACIJE	28
1.3.1 Mladinski svet Slovenije (MSS)	28
1.3.2 Program MLADINA	29
1.3.3 VOLUNTARIAT	31
1.3.4 MIC (Mladinsko informacijski center)	32
2 PROBLEM	34
3 METODOLOGIJA	36
3.1 Vrsta raziskave	36
3.2 Merski instrumenti in viri podatkov	36
3.3 Populacija in vzorčenje	36
3.4 Zbiranje podatkov	37
3.5 Obdelava in analiza podatkov	37
4 REZULTATI IN RAZPRAVA	38
5 SKLEPI	55
6 PREDLOGI	56
7 LITERATURA	57
8 POVZETEK	62
9 PRILOGE	64
9.1 Okvirna vprašanja	64
9.2 Primer dobesečnega prepisa intervjuja	65
9.3 Lasten opis izkušenj mednarodnega prostovoljnega dela skozi vprašanja	70
9.4 Nekaj izpisov iz mojega dnevnika	75

1 TEORETIČNI UVOD

1.1 PROSTOVOLJNO DELO

Prostovoljno in poklicno socialno delo so vse dejavnosti človeka za človeka in so stare toliko kot človek sam in njegovo življenje v družbeni skupnosti. V vsaki človeški skupnosti se pojavlja potreba po solidarnosti, medsebojni pomoči in urejanju medsebojnih odnosov. V vsakdanjem življenju se uresničuje človeškost v konkretnih dejanjih, kar je tudi ena izmed prvin socialnega dela (Milošević, 1989: 8).

V zgodovini človeštva so socialno pomoč pri reševanju stisk in krepitev socialne mreže opravljale predvsem družina, sorodstvo in soseska, širša organizirana družba pa le deloma. Ljudje so pomagali sebi in drugim samodejno po ustaljenih vzorcih in normah njihove tradicije. Vso prostovoljno socialno delo se je v zgodovini do nedavnega dogajalo brez posebne izobrazbe in brez plačila ali nagrade za delo (Ramovš, 2001: 314).

1.1.1 Zgodovina prostovoljnega dela

V poznem fevdalizmu, ko so se vse bolj zaostrovala razredna nasprotja in so zaradi nastajajočih novih proizvodnih odnosov začele odmirati tradicionalne oblike solidarnosti in razpadati patriarhalne družine, se je kot zasebna prostovoljna skrb za ljudi pojavila dobrodelnost. Preden so države uvedle sistem socialnega skrbstva, je bila dobrodelnost poleg oblik samopomoči edini način pomoči ljudem v revščini in drugih stiskah. Predstavlja kontinuiteto med oblikami primarne človeške solidarnosti in pozneje nastalo poklicno dejavnostjo, socialnim delom (Milošević, 1989: 10-13).

Flaker (2001: 313) piše, da prostovoljnega dela ne moremo enačiti z dobrodelnostjo 19. stoletja in obdobjem pred tem, saj je imelo drugačno družbeno funkcijo, kakor jo ima prostovoljno delo. Dobrodelništvo je bil imperativ meščanskega razreda, način, kako se odkupiti za grehe. Meščanska dobrodelnost je prebivalstvo razdeljevala na vredne in nevredne, pomoči potrebne in tiste, ki lahko pomagajo. Dobrodelnost kot izkazovanje presežka družbene skupine, ustvarjanje svojega sveta in vrednot, ki so pogosto v konfliktu z obstoječimi vrednotami. Dobrodelnost je bila v službi opravičevanja obstoječega družbenega

reda. V nasprotju prostovoljno delo hoče družbeni red ne le kritizirati, temveč tudi spremeniti. Tako je prostovoljno delo lahko kot priložnost, da se uveljavijo skupine na sebi lasten način

Z današnjega vidika socialnega dela je imela dobrodelnost tudi negativne posledice. Dobrodelnost je zaveznik družbenega sistema, saj je s svojo dejavnostjo blažila krize, ki so izvirale iz razrednih nasprotij. Pomoč je s tem pomenila, da so se družbene skupine sprijaznile s svojo usodo. Poudarjala in poglobljala je socialno distanco med tistimi, ki so dajali pomoč in tistimi, ki so jo prejeli. Pomoč ni temeljila na zavesti družbene odgovornosti za neustrezen položaj ljudi, temveč na osebnih nagibih, bodisi človekoljubnih, verskih ali političnih. Pripadniki višjih slojev so s svojo dobrodelno dejavnostjo dosegali svoje interese, predvsem boljše status v družbi, stranki, cerkvi. Pomoči niti niso dobili vsi, ki so jo potrebovali, saj so morali izpolnjevati določene pogoje in pripadati cerkvi, stranki, sistemu. Nosilci dobrodelnih dejavnosti so bila predvsem verska združenja, veliko pozneje tudi meščanstvo (Milošević, 1989: 10-13).

Prostovoljno delo se je razširilo v 20. stoletju in je učinek mladinskih gibanj med obema vojnama. Še bolj pa je prostovoljno delo postalo pomembno v šestdesetih letih, ko se je razmahnilo kot odgovor na institucionalizirano, kontrolno usmerjeno ponudbo storitev države blaginje. Prostovoljno delo je od takrat igralo pomembno vlogo pri skupnostnem delu, ustvarjanju ustrežnejših služb in storitev, pri deinstitutionalizaciji in pri različnih inovacijah v socialnih, zdravstvenih, izobraževalnih službah in pri odpravljanju razvojnih razlik. Še bolj pa se je prostovoljno delo razvilo ob razkroju države blaginje, saj je država ob delnem umiku s področja neposrednega zagotavljanja storitev potrebovala akterja, ki jo bo vsaj delno nadomestil (Flaker, 2001: 305).

Milošević (1989: 121-122) piše, da je bilo ob uveljavljanju poklicnih socialnih delavcev povsod po svetu prostovoljno delo za nekaj časa odrinjeno. Številne socialne in zdravstvene službe so kazale očiten odpor do prostovoljcev. V obdobju gospodarskih kriz in brezposelnosti se je vključeval celo sindikat socialnih delavcev, da bi se prostovoljci umaknili in prepustili delo profesionalcem.

V procesu profesionalizacije in uveljavljanja poklicnega socialnega dela se je ustvarilo pričakovanje, da bodo profesionalci in ustanove lahko poskrbeli za zadovoljevanje vseh

človekovih potreb. Razvoj, izkušnje in znanstvena spoznanja pa so dokazali, da poklicno socialno delo brez nepoklicnega, prostovoljnega dela, ne more biti učinkovito in ostaja brez pravega vpliva in uspehov.

Ko si je poklic socialnega delavca pridobil ustrezno mesto v družbeni delitvi dela, se je znova pokazalo zanimanje za prostovoljno delo v socialnem delu, med obema sestavinama socialnega dela pa se je razvilo posebno razmerje, v katerem tesno sodelujeta. Danes je splošno prepričanje, da same strokovne službe ne morejo rešiti vseh problemov človeka in družbe in da je njihovo delo treba dopolnjevati s prostovoljci. Vse bolj se širi tudi vrsta nalog, ki jih opravljajo prostovoljni delavci. Vključujejo se ne le na področje socialnega dela, temveč tudi zdravstva, kulture in izobraževanja. Razvoj prostovoljstva in s tem zavestno in organizirano neposredno, nepoklicno in zunaj institucionalne oblike socialnega dela, ne pomenijo, da bo poklicno socialno delo postalo nepotrebno. Nasprotno, strokovno socialno delo bo ostalo nujno. Prostovoljno, nepoklicno delo z ljudmi, potrebujejo strokovno pomoč. Od socialnih delavcev zahteva vedno več znanja za svetovalno delo pri opravljanju zahtevnih nalog.

Razvoj sodobnega prostovoljnega dela v Sloveniji se je začel v sedemdesetih letih. Na tedanji Višji šoli za socialno delo so bili organizirani predvsem akcijski projekti, namenjeni otrokom in mladini, usmerjeni k demokratizaciji odnosov in proti izključevanju stigmatiziranih. Bili so strokovna in družbena inovacija. Hkrati pa tudi temelj široki paleti prostovoljnega dela, ki se je v devetdesetih razvilo zunaj ustanov (Flaker, 2001: 305).

1.1.2 Prostovoljno delo danes

Prostovoljno delo je nova, postmoderna oblika socialnega delovanja.

V sami besedi izraža dve temeljni vrednoti: *delo in prosto voljo*. Prostovoljno delo je nasprotje prisilnega, saj ga ni potrebno opravljati in je rezultata prostovoljne odločitve (Flaker, 2001: 306).

Je delo, ki je zasnovano na tem, da se delavec sam po svoji volji ali prostovoljno odloči za neko dejavnost ali delo. To delo mu lahko povzroča napore, probleme, konflikte, lahko pa mu

tudi daje izkušnje, ugodje, občutek lastne vrednosti in samospoštovanja, lahko pa se vse to tudi prepleta.

Vendar ljudje prostovoljno delo zamenjujejo s povojnimi delovnimi akcijami, ki so bile prostovoljne samo na papirju. Tako se pojem lahko obravnava v neposredni zvezi s prejšnjo družbeno ureditvijo in načinom vzgoje mlajših generacij (Frkač, 1996: 335).

Ramovš (2001: 318) opisuje prostovoljno delo kot osebno odločitev človeka iz njegove temeljne potrebe po solidarnosti in po stiku s človekom. V današnjih razmerah evropske kulture so razlogi za solidarno prostovoljsko delo specifični času in prostoru. Zmožnost samopomoči in solidarnosti se zelo dobro razvijata in izražata v prostovoljstvu, razvito in organizirano prostovoljstvo pa vzvratno v družbenem okolju pospešuje zavest skrbi za razvoj zmožnosti po sobivanju in dviga raven njihovega delovanja v tem okolju.

Ljudje preživijo v službi tretjino časa, svojega dela pogosto ne doživljajo kot osebno samouresničevanje, pač pa kot suhoparno službo za zaslužek. S sodelavci so v tesnih povezavah, toda večinoma v brezosebnih razmerjih. Tako delo človeka odtuja in ne prispeva k njegovi človeški samouresničitvi. Najpomembnejšo dopolnilo je lastna družina in prijateljska družba, vendar ne edina. Precejšen del ljudi živi brez družine ali ne oblikuje zadovoljivo družinskih in prijateljskih odnosov. V takem primeru je ura prostovoljnega dela zelo dobro uravnoteženje, z druge strani pa učenje za socialne odnose in komuniciranje. Prostovoljstvo je torej za današnjega človeka košček osebnega časa za »biti«, v nasprotju z glavnino njegovega časa »imeti« (Ramovš, 2001: 318).

V Sloveniji je začela odpovedovati tradicija pomoči, ko se je razširila industrija in je velik del prebivalstva postal zaposlen in je prenehal z urbanim načinom življenja. Razredna diferenciacija družbe in razpad patriarhalne družine sta pripeljali do vse večjega odtujevanja človeka in upadanja spontane solidarnosti. Danes se vse pogosteje dogaja, da niti družina objektivno ne more več izražati popolne solidarnosti in dajati vse potrebne pomoči svojim članom (otroci, invalidi, stari, bolni). Ta vrzel se zapolnjuje z oblikami družbenega varstva družine (varstvo otrok, invalidov, starejših ter razvoj ustanov zanje), na drugi strani pa s spodbujanjem prostovoljnih in humanitarnih dejavnosti (Milošević, 1989: 10).

Nekatere oblike prostovoljnega dela potekajo v formalnih okoljih, pod okriljem neke organizacije ali pa so povsem neformalni izrazi sosedske ali sorodniške medsebojne pomoči.

1.1.3 Prostovoljec

Prostovoljni delavec je oseba, ki iz humanih pobud, kot svojo družbeno aktivnost, prostovoljno, nepoklicno in trajneje sodeluje pri opravljanju določenih nalog s področja socialnega dela ali katerega drugega področja. Bistven element v opredelitvi prostovoljnega delavca je, da delo opravlja nepoklicno, torej prostovoljno, neplačano in laično. Prostovoljnost pomeni tudi, da dela nihče ni dolžan opravljati. Vendar pa sprejetje določenih nalog pomeni, da jih bo prostovoljec vsaj nekaj časa opravljal in s tem prevzel tudi moralno obveznost za delo in zastavljene naloge aktivno in odgovorno opravljal do dogovorjenega časovnega termina (Milošević, 1989: 124).

Danes je veliko sodobnih prostovoljcev ljudi, ki to dejavnost potrebujejo zase ali za svoje najbližje, ki so življenjsko usmerjeni v tovrstno delo in imajo na voljo nekaj prostega časa. Neizčrpna rezerva za prostovoljstvo so zgodaj upokojeni ljudje, študentje raznih družboslovnih usmeritev, kot so bodoči vzgojitelji, učitelji, psihologi, socialni pedagogi, socialni delavci, vse bolj pa tudi mladi nezaposleni diplomanti, ki s prostovoljnim delom nabirajo prve delovne izkušnje. Vedno bolj se prostovoljno delo že uveljavlja med dijaki. V razvitem svetu je velik del prostovoljk nezaposlenih žensk. Večino prostovoljnega socialnega dela opravijo laiki, ki niso šolani za socialno delo. Prostovoljci so iz različnih družbenih skupin, verskih prepričanj, različne izobrazbe in različne starosti. »Čut za človeško solidarnost obstaja onstran vsake religiozne ali ideološke pripadnosti.« (Frkač, 2001: 336) Čar prostovoljnega dela je, da ni določenega kriterija, kdo lahko delo opravlja in je zato dostopno vsem. Prav tako lahko vsak poljubno izbira, kaj bo počel, odloči se za delo, ki ustreza njegovim sposobnostim in interesom.

Pa vendar Milošević (1989: 126-127) našteva nekaj lastnosti, ki naj bi veljale za prostovoljca, predvsem na področju socialnega dela:

- pozitiven odnos in zanimanje za ljudi,
- želja po pomoči sočloveku,
- osebna zrelost, odgovornost, iniciativnost, dostopnost, fleksibilnost, tolerantnost in druge lastnosti, ki so pomembne za komuniciranje z ljudmi,
- sposobnost za sodelovanje in demokratičen prijem,
- želja po nenehnem učenju in pridobivanju različnih veščin in prenašanja tega drugim,

- vsestranski interesi in pripravljenost za sprejemanje vsega novega,
- možnost, da potreben čas posvetijo delu, ki ga sprejmejo.

Jože Ramovš (2001: 318) poudarja, da je prav tako za prostovoljno delo pomembna zaščita pri delu z ljudmi in za ljudi. Vsako prostovoljstvo je zdravo žrtvovanje. Vendar se je pred patologijo potrebno zavestno zaščititi. Osnovne sestavine so:

- veselje do dela z ljudmi,
- dobro znanje za delo, ki ga opravlja,
- zavestna osebnostna rast,
- povezanost, sodelovanje in izmenjava izkušenj z drugimi, ki delajo podobno delo,
- dobra organiziranost dela,
- strokovna in osebnostna rast,
- zmernost, kar je smiselna, zdrava mera poklicnega ali prostovoljnega dela z ljudmi in za ljudi v razmerju z vsem drugim, kar človek poklicno ali zasebno dela.

Žorga (1996: 275) piše, da prevladuje prepričanje, da so tisti, ki se ukvarjajo s prostovoljnim delom, altruistično motivirani. Vendar se moramo zavedati, da poleg izražene potrebe po človeku, prostovoljci v oblikah prostovoljnega dela, ki je definirano kot delo za druge, opravijo tudi delo zase. Prostovoljstvo ni samo delanje dobrega drugemu, ampak enako tudi sebi. Pogosto je namreč motivacija ali učinek prostovoljnega dela ravno reševanje lastnih stisk. Prostovoljec se mora zavedati svoje motivacije, ki je vedno tudi zadovoljevanje lastnih potreb s prostovoljstvom.

Prostovoljstvo je specifična sodobna oblika temeljne človeške lastnosti solidarnosti, v veliki meri pa tudi samopomoči, kajti v zdravem prostovoljstvu se najbolje vidi neločljiva povezanost med osebno koristjo in pomočjo drugim, torej med samopomočjo in solidarnostjo (Ramovš 2001: 314).

Tako ima prostovoljno delo tudi materialno vrednost, saj s tem, ko je prostovoljno delo, delo za drugega, hkrati posameznik dobi nekaj zase, je na neki način poplačan. Ljudje vidijo svoje poslanstvo v dajanju različnih oblik pomoči, čutijo potrebo delati kaj, kar jih bogati in jim daje smisel, jih uravnoteži pri vsakdanjih dejavnostih, v katerih ne vidijo smisla (Frkač, 1996: 336).

Prostovoljci iščejo »notranje« nagrade, npr. izziv, preskusiti se v novih vlogah, se osebno razvijati, obvladati svoje težave, doživeti pripadnost delovni skupini, imeti možnost sodelovanja. Lahko gre tudi na neki način za potrjevanje samega sebe v skupnem, generičnem bistvu. Prostovoljci dobijo ob vsem tem zase še kaj drugega, v smislu osebne rasti, prijateljstva, novega energetskega naboja. S pomočjo drugim posameznik tudi krepí vero vase in v svojo samopodobo. Vzajemna pomoč bogati obe strani, tako tistega, ki pomoč prejema, kakor tistega, ki jo daje. Lahko pa pridobijo občutljivost za te vrste družbenih in osebnih problemov in stisk, orodja za razumevanje in prakso na danem področju. Prostovoljno delo je lahko po eni strani priložnost, da prostovoljci svoje izkušnje posredujejo, obdelajo in artikulirajo v družbeno organiziranem okviru, po drugi strani pa priložnost, da prostovoljec spozna kaj, česar prej ni poznal, da se sooči s konkretnimi manifestacijami drugosti (Flaker 2001: 307 - 308).

Prostovoljstvo je tudi odnos prostovoljca in s tem prostovoljske organizacije, z ljudmi, ki jim prostovoljci in prostovoljske organizacije pomagajo. Je dialog med prostovoljcem, ki v sebi doživlja potrebo po solidarnosti in samopomoči, in človekom, ki doživlja socialne stiske zaradi drugih nezadovoljenih socialnih potreb. Potreba prostovoljca po solidarnosti in potreba človeka v stiski po solidarnostni pomoči sta enakovredni in med seboj komplementarni potrebi, obe enako človeški. Njuna zadovoljitev je v obeh primerih pogoj za ohranjanje in rast kakovosti življenja in osebnostnega samouresničevanja vsakega od njiju. Če ni tako, ne gre za prostovoljstvo, ampak za »pomagaštvo« (Ramovš, 2001: 314).

V prostovoljski socialni mreži, ki povezuje zelo različne ljudi, ponavadi vsakdo najde sebi primerno socialno nišo ljudi in odnosov, s katerimi je tako blizu, kot to ustreza vsakemu od njih. Dobre socialne izkušnje medčloveškega sožitja v prostovoljski socialni mreži pa seveda človek spontano prenaša v druge, bolj obvezujoče socialne mreže svojega vsakdanjega življenja (Ramovš, 2001: 319).

Lahko so motivi tudi strokovne narave, v smislu pridobivanja raznih strokovnih znanj in izkušenj. Ustrezno organizirano in vodeno prostovoljno delo je lahko torej izredno poučna in smiselna praksa strokovnega, družbenega in osebnega delovanja mladega človeka. Prostovoljno delo kot del življenjepisa je npr. vedno bolj zaželena postavka (Žorga, 1996: 275).

Prostovoljci pa so tudi socialni delavci. Izkušnje kažejo, da je kombinacija poklicnega socialnega dela s prostovoljstvom večstransko koristna, med drugim deluje tudi kot odlično zdravilo proti poklicni patologiji izgorelostnega in birokratskega sindroma. Seveda mora biti službeno delo od prostovoljnega jasno ločeno. Prav tako je prostovoljno socialno delo rešitev za tiste, ki so v službi izven svojega poklica, tako ohranjajo svojo strokovno svežino in povezavo s poklicem. Najpomembnejše je, da naloge, ki jih prevzema posameznik, ne izhajajo iz njegove poklicne vloge v organizaciji, kjer je zaposlen (Ramovš, 2001: 319).

1.1.4 Prostovoljno delo v socialnem delu

Prostovoljsko socialno delo je vsako strokovno ali drugo delo na informativnem, preventivnem, kurativnem, skrbstvenem, raziskovalnem ali katerem drugem področju socialnega dela, ki ga kdo opravlja nepoklicno in brez plačila, v delu svojega razpoložljivega ali prostega časa ob svojih siceršnjih vsakdanjih obveznostih, kot svojo osebno smiselno odločitev, na temelju solidarnostnega stališča do človeških težav in potreb.

Prostovoljstvo v socialnem delu je osnovna sodobna oblika osebne solidarnosti v socialnem delovanju. Je specifično postmoderna oblika solidarnosti, ker gre za osebno izbiro smiselne solidarnostne socialne dejavnosti, ki ji človek posveti del svojega prostega časa ob rednih službenih in življenjskih obveznostih (Ramovš, 2001: 313 - 314).

Za lažje ločevanje prostovoljnega dela od ostalih načinov dela v socialnem delovanju, opisuje Ramovš (2001: 314-315) štiri osnovne načine socialnega delovanja:

- laični in strokovni,
- prostovoljski in poklicni.

Vsi štirje so komplementarna celota sodobnega socialnega delovanja.

Laično socialno delo je tisto, ki ga opravljajo ljudje, ki niso končali šolanja v ustreznih šolah za pomoč ljudem v socialnih stiskah in težavah - nasprotje je:

Strokovno socialno delo je tisto, ki ga opravlja strokovnjak, ki je za to delo dokončal ustrezno šolanje.

Poklicno socialno delo je tisto, ki ga strokovnjak ali laik opravlja v službeni zaposlitvi z ustreznimi organiziranim in plačanim delovnim časom - nasprotje je:

Prostovoljno socialno delo je tisto, ki ga opravlja laik ali strokovnjak v socialnem delu brez plačila in organiziranega delovnega mesta, bodisi samostojno ali v okviru prostovoljske ali dobrodelniške organizacije.

Beseda prostovoljec izraža nasprotje obveznika. Pojem prostovoljno izraža nasprotje neprostovoljnega ali prisilnega. Prostovoljci delajo ljubiteljsko, nepoklicno, neplačano, volontersko, drugi pa poklicno in plačano delo (Ramovš, 2001: 313).

Prostovoljci so po svetu, vse bolj pa tudi pri nas, poglavitni delovni potencial v nevladnih organizacijah. Mnoge organizacije in projekti, ki vpeljujejo socialne akcije, jih vključujejo kot pomembno delovno silo. S svojim sodelovanjem prostovoljci pogosto dopolnjujejo strokovne delavce, kjer se kaže potreba. Tako pogosto delajo z marginalnimi skupinami ali pa se vključujejo v razne preventivne programe, usmerjene k celotni populaciji otrok, mladostnikov in drugih skupin v določenem okolju (Žorga, 1996: 275).

Prostovoljni sodelavci so na dimenziji družbene moči med strokovnjaki in uporabniki. Bližje uporabnikom, a vendar nad njimi. Prostovoljno delo se ne razlikuje od strokovnega samo po stopnji družbene moči, ko je za stopnjo nižje od profesionalnega, temveč je tudi kvalitativno drugačno in ima svojo drugo funkcijo. Na temelju prostovoljnosti lahko prostovoljci ustvarijo svoje lastno, drugačno poslanstvo. Imajo moč večje fleksibilnosti, niso obremenjeni s poklicno vlogo in pravili ustanove, ker ji ne pripadajo in lahko gledajo na svoje delo naivno, lahko se posvetijo enemu človeku in razumejo, da je druženje s konkretnim človekom ali skupino enkratna zadeva, ki se tudi konča in ni kakor za strokovnjaka, neskončno menjavanje podobnih primerov. Ponavadi prostovoljce odlikuje tudi večja socialna bližina. To jim omogoči perspektivo, s katero bolje razumejo uporabnikov položaj. V pogojih bližine, nepredvidljivosti in vsakdanjosti so mogoča nenavadna in intenzivna srečanja (Flaker, 2001: 310).

Profesionalcem zaradi objektivnosti ni mogoče gledati ali se vživljati čustveno. Pojavi se formalna podrejenost tistega, ki pomoč potrebuje, tistemu, ki jo daje. Tako imenovana strokovna distanciranost pa onemogoči prostovoljni »človeški dotik«. Prostovoljno delo obsega ohranjanje stikov z zunanjim svetom, vpogled v notranji svet, pa tudi opozarjanje na rutinsko ravnanje osebja, kadar ti to dopustijo (Frkač, 1996: 336).

Prostovoljno delo ni materialno nagrajeno in zato za prostovoljca ni eksistenčno nujno. Zato je prostovoljno delo izraz posameznikovih osebnih nagnjenj, kar mu omogoča, da je bolj neposreden, pristen, manj distanciran in zaradi omejenega znanja iz stroke tudi manj vzvišen kot poklicni delavci na tem področju. Prostovoljci vnašajo sveže poglede, gibljiva stališča in pogosto tudi nove pristope k delu. Manj so obremenjeni z veljavnimi strokovnimi doktrinami in praktičnimi stereotipi ter večinoma spreminjajo tradicionalne pristope k uporabniku pomoči. Nimajo tako odgovornega položaja pa tudi ne strokovnega znanja, ki bi njihov pogled omejevala. Zato se bolj opirajo na izkušnje. To jim daje večjo svobodo v preiskovanju možnega (Rode, Žontar, 2001: 355).

Milošević (1989: 126) pravi, da ravno prostovoljci lahko odkrivajo ljudi, ki potrebujejo pomoč in o tem obveščajo poklicne socialne delavce oziroma ustanove, ki so dolžne pomoč organizirati. Oblik preventivnega dela, ki ga lahko opravljajo prostovoljci, je veliko, npr. razvijanje različnih interesnih dejavnosti za otroke, odrasle in starejše, družabništvo za prizadete otroke, invalide, spremljanje ljudi na kulturne prireditve. Prostovoljci lahko dajo številne stvarne, konkretne oblike pomoči različnim skupinam ljudi. Prostovoljno socialno delo lahko preraste tudi v osebno pomoč, svetovalno delo z ljudmi, če je prostovoljec za to usposobljen in tesno sodeluje s strokovnjakom.

Načrtno in množično vključevanje prostovoljnih delavcev pomeni korak naprej pri podružbljanju socialnih dejavnosti, lahko pa tudi pripomore k odpravljanju birokratizma pri delu z ljudmi. Prednost odnosa med prostovoljcem in uporabnikom storitev je v neposrednosti, neformalnosti in manjši časovni omejenosti, kar pogosto obremenjuje odnos med socialnim delavcem in stranko. Seveda je že ob pridobivanju prostovoljcev treba imeti pred očmi naloge, ki jih lahko prostovoljci uspešno opravljajo. Poklicni socialni delavec pa se mora s prostovoljcem ob prevzemu dolžnosti jasno dogovoriti glede trajanja dela. Strokovnjak mora prostovoljcu med sodelovanjem dajati oporo, znanje in biti trdna vez z ustanovo. Ta odnos je pogoj za dobro delo prostovoljnega sodelavca.

Vsak prostovoljec potrebuje veliko spodbude, izkazovanja zaupanja in občutek, da je njegovo delo koristno, cenjeno. Zadovoljstvo prostovoljca je pomembna sestavina sodelovanja. Poklicni socialni delavec lahko z ustreznim odnosom nanj v veliki meri pozitivno vpliva. Stalna strokovna pomoč in nadzor dajeta prostovoljcu tudi večjo samozavest in zaupanje v lastno znanje in izkušnje.

Ob usposabljanju novih prostovoljcev je zelo koristno sodelovanje tistih, ki že imajo izkušnje na tem ali onem področju. Vse, kar posredujejo prostovoljci, pomeni neposredno prenašanje izkušenj in doživljanja prostovoljca, tega pa poklicni socialni delavec ne more tako živo predstaviti (Milošević, 1989: 123-127).

V družbi je prostovoljno delo še vedno neustrezno vrednoteno, kar je lahko velika ovira prostovoljnemu delu, o čemer piše Milošević (1989: 123). To delo ponavadi ni stimulirano niti v materialnem niti v moralnem smislu. Premagati je potrebno miselnost, da je vse, kar je prostovoljno, za organizatorja teh oblik dela tudi brezplačno in vnaprej računati tudi z določenimi izdatki v te namene. Ovira pri razvoju prostovoljnega dela je tudi uveljavljeni sektorski in enostranski način preprečevanja in reševanja socialnih problemov, prav tako pa tudi pretežna usmerjenost v kurativno. Za vsako preventivno delovanje in celovito reševanje že nastalih problemov pa je prostovoljno delo nujen pogoj.

V primeru formaliziranega prostovoljnega dela pa nam je organizacija ali ustanova kot okvir, ki nam omogoča, da se nam zdi altruistično dejanje smiselno, da ga razumemo, predvsem pa delujejo kot garancija, da prostovoljna dejavnost ni pretveza za kaj drugega.

Prav tako je ovira nerealno pričakovanje nekaterih, ki vidijo pozitivne posledice predvsem v pocenitvi družbenih dejavnosti. Prednost prostovoljnega dela moramo videti predvsem v kvaliteti in pristnih medsebojnih človeških odnosih, ne pa v zmanjševanju stroškov.

Prostovoljno delo je nujno za uspešnost strokovnega dela in je dopolnilo delu strokovnih ustanov.

Socialno delo je neločljiva celota, sestavljena iz spleta nepoklicnih dejavnosti in poklicnega dela. Socialno delo mora spodbujati prostovoljne dejavnosti v vseh okoljih, ozaveščati ljudi o potrebi po solidarnosti in jih usposablja za medsebojne odnose, ki bodo prerasli v »skrb vseh za vsakogar«. V prihodnje se bo socialno delo v svoji poklicni in nepoklicni obliki moralo pojavljati povsod, kjer ljudje živijo in delajo. Humanost, neposredne človeške stiske, integracijo, povezovanje in sodelovanje ljudi pa je treba vzpodbujati in razvijati s poklicnim in prostovoljnim socialnim delom (Milošević, 1989: 121-122).

1. 2 MEDNARODNO PROSTOVOLJNO DELO

O mednarodnem prostovoljnem delu konkretno nisem našla literature. Tako sem se odločila poiskati nekaj glede z »mednarodnim«, saj sem prostovoljno delo kot dejstvo opisala že na začetku teoretičnega dela. Diplomaska naloga tako zajema tudi potovanja, raziskovanja in odkrivanja tujih dežel, kultur, narodov, s katerimi se kot prostovoljci srečamo na mednarodnem prostovoljnem delu.

Tujino so odkrivali, se nad njo navduševali ali si jo prisvajali že prav tako v zgodovini. Proučevanje tujih kultur in ljudstev je socialnemu delu najbližje proučevala antropologija. Tako bom opisala nekaj pojmov, kot jih opredeljuje antropologija in na katere naletimo tudi kot prostovoljci, kot socialni delavci, ko se odpravimo v tujino in se srečamo s sebi novo, drugačno kulturo.

1.2.1 Pojem »mednarodno« skozi antropologijo

Južnič (1989: 14-34) proučuje človeka in njegovo opazovanje samega sebe s pomočjo spoznavanja drugih kultur. Ljudje kot avtorefleksivna bitja razmišljajo o sebi, svojem izvoru, naravi svoje narave, smotnosti svojega bivanja in s tem o usodi človeka, od kar so postali ljudje. Poleg zanimanja za svojo posebnost, edinstvenost in ločenost glede na ostali živi in neživi svet, pa ga posebej vznemirja različnost kot drugačnost drugih ljudi. Še zlasti tistih, ki so pripadali drugim človeškim skupnostim. Človeška vrsta se je namreč razpršila, razdelila in ločila raso, etnično ali kulturno, še posebej jezikovno, danes pa predvsem nacionalno. Prav ta različnost, ki je bila tako poudarjena, je bila poseben izziv. Silila je k razmišljanju o drugačnosti in k ugotavljanju elementov skupne človeškosti. Različnosti so ločevale in hkrati vznemirjale.

Praviloma so se poudarjale razlike med kulturami. Včasih celo tako daleč, da ljudem drugih skupnosti niso zmogli pripisati enake človeškosti. Različni ljudje naj ne bi bili niti »pravi ljudje«. Na takšen način so tudi popotniki v svojih zgodbah prikazovali ljudi iz daljnih krajev.

1.2.1.1 Etnocentrizem

V gledanju na druge in drugačne je bilo vedno veliko etnocentrizma, v katerem je še posebej poudarjen evropocentrizem. Etnocentrizem predstavlja, da se ima ena kultura za najnaprednejšo, superiorno in sebi zadostno. Ob tem druge kulture postavlja v obrobni, podrejeni položaj, sebe pa v središče in v vodilno, napredno kulturo.

Etničnost predstavlja tudi pogoje in razmere pripadanja skupnosti. Občutki etnične pripadnosti in solidarnosti so močnejši v zaprtih skupnostih, v introvertnih družbah. V takih zaprtih, izoliranih, samozadostnih družbah, so občutki etnocentrizma lahko zelo intenzivni. Etnična pripadnost se v skupnosti izraža s šegami, navadami, načinom življenja, vrednotami in z enovitim jezikovnim sistemom. Še posebej se močno izraža, kjer so kolonialna osvajanja presekale meje posamezne etnije. Prav tako v državah, kjer je veliko emigrantov in se zaradi številnosti ne asimilirajo ali v etnično nehomogenih družbah, kjer ni zagotovljene etnične enakopravnosti. Čeprav je zgodovina polna mešanja etnij, še vedno veliko etničnih skupin želi oživeti etnično pripadnost svoji etniji, saj je etnična zavest pomemben dejavnik identitete. Etničnost je kot oblika človeškega pripadanja.

Etnični skupini je značilnost skupen jezik, teritorialnost, skupne vrednote in norme. Enako so njeno določilo tudi bogovi in močne vezi religije in tako posebej religiozna zavest bistveno prispeva k etnični skupini (Južnič, 1987: 221-229).

Na osnovi dejavnikov etničnega formiranja se izoblikuje etnična zavest ali samozavest, kar nam predstavlja vprašanje skupinske ali družbene identitete. Erik Erikson (v Južnič, 1987: 228) o tem pove: »Človek je kot vrsta obstal tako, da je postajal deljen na psevdovrste. Vsaka horda, pleme, razred in narod, kot tudi vsaka verska skupnost, so postale človeške vrste z mnenjem, da so vsi drugi čudni in predstavljajo neobvezne izmišljotine nekega nevažnega božanstva. Da bi se povečala iluzija posebnosti, se vsako pleme drži predstav o svojem nastanku, svoje mitologije in pozneje zgodovine: tako se zagotavlja lojalnost določeni domovini in morali. Nikoli se prav dobro ne ve, kako so nastala druga plemena, toda če že obstajajo, lahko postanejo odlična podlaga za projekcijo negativnih identitet, ki so bile nujne, vendar predvsem kot neprijetna protiteža pozitivnim identitetam.«

V nadaljevanju Južnič (1987: 241-253) piše, da so predstave o drugih in drugačnih bile in so polne predsodkov, ki jih lahko označimo kot napačna, iluzorna, razumskosti nasprotna stališča. Bistvena značilnost je neracionalnost in nedokazljivost. Niso utemeljeni z logiko preverjanja in ponavadi so nabiti z emocionalnostjo.

Drugačni so bili za človeka praviloma objekt fascinantnosti. Še posebej je bilo tako pri skupinski drugačnosti, ki jo je vsestransko podpiral etnocentrizem. Skupek predsodkov, ki zadevajo rase in etnije, bi lahko imenovali rasizem. Ne sloni samo na podcenjevanju pripadnikov druge rase, ampak neti sovraštvo do nje.

Rasizem je tudi etnična distanca, ki jo ima ena etnija do druge, kar je podobno rasističnim predsodkom. Pri etnični samozavesti gre vedno za deljenje na mi - oni.

Pri rasizmu moremo reči, da gre za zagovarjanje sistema superiornosti ene etnične skupine nad drugo, ene rase nad drugo raso. V zgodovini to močno zaznava stališče etnocentrizma, kot ekskluzivnost etnične zavesti, ko drugi in drugačni niso všteti v pravilnosti, ki si jih pripiše vsaka psevdovrsta. Sovraštvo tujega, neznanega, različnega je pravzaprav ena od tipičnih značilnosti majhne, izolirane, samozadostne skupnosti, ki ji lahko rečemo tradicionalna družba. Človek se prav na osnovi majhnih in izoliranih družb, ločenimi s posebnostmi kulture, jezika in vere, deli na dozdevne skupnosti, ki se štejejo za povsem različne od drugih in pogosto niso pripravljene drugim priznati niti iste človeškosti.

Na rasizem preko etnocentrizma, se veže evropocentrizem, uspešnost evropskega prodora v svet preko kolonializma in kolonizacije. Levi-Strauss (1994: 35) za evropocentrizem pravi, da je šlo za ostro ločevanja civiliziranega človeka od neciviliziranega. Mišljenje, da je Evropa središče sveta, je prišlo do popolne veljave, ker je Evropejcu, čeprav ne vsakemu, dodeljevalo atribut civiliziranega človeka. Na osnovi tega stališča so neciviliziranemu odrekli pravo človeškost, ga razčlovečili. Opisani so kot divjaki, živeči fosili, ki so se zaustavili v evoluciji in nikoli ne bodo boljši. Razvoj neevropskih ras naj bi se zaustavil in fiksiral v svoji puberteti. S kolonialnimi pohodi in osvajanji so Evropejci prišli v stik z rasno različnimi ljudmi, naleteli so na povsem neznane kulture. Rasizem je bil idealna ideologija, s katero so v osvajanju sveta zaslužnjevali, pobijali, domorodce reducirali na inferioren položaj in si vse to opravičevali. Spraševali so se celo, če imajo ti staroselci dušo, najbolj lagodno je bilo, da je nimajo in vso pobijanje jim je bilo dovoljeno.

Evropejci so na druge rase gledali manjvredno, še posebej je bila druga barva dokaz slabšega. V večvredni položaj jih je še bolj postavljalo gledanje ljudstev na njih, ki so v njih videli bogove.

Po vsem svetu so postavili svoje vojake, banke, plantaže in misijonarje, neposredno ali posredno so posegli v življenje obarvanih populacij, pretresli so njihov tradicionalni način življenja, bodisi, da so jim vsiljevali svojega, ali pa so vzpostavili razmere, ki so uničile obstoječe okvirje kulture, ne da bi jih zamenjali s čim drugim.

Rasistična stališča so potrebovali kot opravičilo za privilegiran položaj, zato je znanost celi dve stoletji oklevala, da je povedala jasne sodbe o osnovi enakosti vseh živih bitij. Tako je nekakšna znanost še celo 19. stoletje izvirala iz opravičevanja imperializma belega človeka, omogočila je celo racionalizacijo grozodejstev genocida in etnocida. V Ameriki aktualno ropanje Indijancev, izgon iz najboljše zemlje, zapiranje v rezervate. Podobno je vztrajno podrejeni položaj črncev, politika apartheida v Južnoafriški republiki. Dopustil je skrajno obliko v politiki »rasna čistost«, kar je izvajal nemški tretji rajh.

Ideološko opravičilo je bilo v pojmovanju različnosti ras prav glede na njihove civilizacijske vloge kar dragoceno za vse, ki so na osnovi pripadanja višji rasi zagotavljali višji družbeni položaj (Južnič, 1987: 243-246).

1.2.1.2 Multikulturalizem

Danes se govori o multikulturalizmu ali etnopluralizmu (Zaviršek, 1997: 66-67), ki je ideja, da vsaka kultura obstaja sama zase in takšna tudi ostane. Gre torej za koncept soobstoja različnih kultur, ki nimajo med seboj nič skupnega. Vendar so kulture vedno procesi, ki si v interakcijah med seboj razvijajo naprej. Nobena kultura ni homogena sama zase. Pravzaprav pa tudi tu gre za prikrit način za hierarhizacijo kultur, saj so nekatere kulture še vedno definirane kot najbolj človeške (npr. krščanska kultura v primerjavi z islamsko, ki naj bi bila kot nasilna).

Druga veja multikulturalizma pa ima za želeni cilj soobstoj različnih kultur v neki družbi. V taki družbi naj bi imele etnične manjšine enake pravice, politične pravice, pravice do maternega jezika ...

Problem v komunikaciji med ljudmi različnih kulturnih ozadij je vprašanje, kako ravnati z razlikami in podobnostmi. Ne smemo ravnati, kot da smo vsi enaki, saj to negira različnost in različne kulture.

V določenih primerih, ko gre za kolonialni stereotip, ki gleda na skupino ljudi kot na enotno kategorijo, čeprav so oni iz različnih etnij, je lahko v pomoč pri odpravljanju mej med posameznimi segmenti. Več je majhnih etnij, plemen, lažja je pot k širši identiteti v okviru večje države. Tako so sicer mnoge identitete v procesu ekspanzije in ni jih malo, ki se izgubljajo v korist druge, zaradi širše identifikacije, ki je včasih nujna.

Nekaj iz zgodovine verjetno še ostaja v nas. Z vsakim vstopom v novo kulturo prinašaš s seboj predsodke, ki pa jih lahko uspešno premagaš ali pa ostajaš v etnocentrizmu.

Zanimiv se mi zdi epigram angleškega filozofa Thomasa Hobbesa (v Južnič, 1987: 24), ki v prevodu pravi: »Če vedno čutimo isto, je to isto, kot da ničesar ne čutimo. Ne moremo se prav zavedati sebe, če ne poznamo drugačnosti (od sebe).«

Nekateri avtorji so razumeli in tudi ustrezno izrazili pomen, ki ga ima razumevanje drugega za metodološko osnovo socialnega dela. Bolj cenimo sebe, če razumemo stališča, ki so našim nasprotna. Predvsem mednarodne in medkulturne izkušnje (Canals, 1995: 102).

1.2.2 Kulturno učenje

Ko se odločiš za prostovoljno delo v tujini, moraš upoštevati, da ne gre le za delo, za spoznavanje skupnosti v ali s katero delaš, ampak tudi za učenje o novi kulturi in s tem tudi o svoji lastni. Med bivanjem v tujini odkrivaš nove vrednosti, navade, rituale in življenjsko okolje. Hkrati pa pride do vzajemnega učenja, ko gostitelji spoznavajo tvoje običaje in življenjske okoliščine.

Luis Amorin (2001: 1-4) primerja kulturo z ledeno goro. Nad gladino je vidno le malo ledu. Veliko več je nevidnega ledu gore. Ravno ta neviden del pa je osnova gore. Enako je s kulturo. Vidni deli kulture so: arhitektura, umetnost, kulinarika, glasba, jezik, oblačila, igre, folklor. Toda pomembnejše dimenzije kulture je težje prikazati. Del kulture, ki ni viden, del ledene gore pod vodo: socialne norme, vrednote, temeljno zaznavanje časa in prostora, odnos do narave, koncept prava, koncept lepote, ideal vzgoje otroka, pravila dedovanja, kozmologija, odnos z živalmi, vzorci odnosov do starejših, definicija greha, praksa dvorjenja,

stimulacija za delo, pojem voditelja, način dela, vzorci skupinskega dogovarjanja, pojem čistoče, teorija bolezni, reševanje problemov, koncept statusa mobilnosti, očesni kontakt, vloga v odnosu do statusov v družbi, starost, spol, razred, sorodstvo, definicija norosti, narav prijateljstva, koncept sebe, vzorci zaznavanja s čutili, telesna govorica, obrazna mimika, pojem logike, vzorci rokovanja, pogovorni vzorci v različnih socialnih kontekstih, koncept preteklosti in prihodnosti, ureditev časa, prednosti tekmovanja in sodelovanja, socialna interakcijska razmerja, pojem adolescence, razporejenost fizičnega prostora itd. Vidni del kulture je le odsev nevidnega. To poudarja nerazumevanja med ljudmi različnih kulturnih ozadij, ker kar vidimo, ne moremo takoj ugotoviti, kaj je jedro tega obnašanja (internetni vir 1).

Sprejemanje drugačnosti in razlik vodi do sodelovanja med ljudmi, pomaga premagovati meje nepoznanega in neznanega, odpira naše osebne in skupinske prostore ter krepi in ne uničuje naše identitete, kot bi sprva mislili. Učenje o drugačnosti, drugačnih načinih življenja vodi do večje tolerance, boljšega medkulturnega sodelovanja in posledično k manjši ksenofobiji. Ideja medkulturnega učenja je pokazati, da je prav to, da smo drugačni, dejansko kreativno in zelo konstruktivno, tako za vsako posamezno osebo kot za družbo kot celoto. Cilj medkulturnega učenja je v poslušanju, v komunikaciji med različnimi ljudmi in kulturnimi okolji. Medkulturno učenje govori torej o tem, kako zajeti več pogledov in kako slišati več glasov. Z medkulturnim učenjem spoznamo, da so posamezni kulturni elementi, ki se pojavljajo na različnih koncih sveta in v različnih kulturno-geografskih okoljih, značilni za vse nas. Poudarek je na tem, da se ti elementi, ki so si medsebojno podobni, pojavljajo v različnih oblikah. Tako posamezni kulturni elementi dobijo pomen šele z razumevanjem kulturnega konteksta in konkretnih življenjskih okvirov, v katerih nastajajo. Medkulturno učenje omogoča prepoznavati stereotipne predstave v vsakdanjem življenju, prepoznavati razliko med čustvenim doživljanjem drugačnosti, med razmišljanjem o tem ter dejanji, ki jih posledično takšna doživljanja marsikdaj povzročajo. S spoznavanjem šeg, navad in vsakdanjиков ljudi po svetu odkrivamo razlike in podobnosti med kulturami in ljudmi po svetu. Na takšen način ugotovimo, da tudi kulture niso nekaj nespremenljivega, enotnega, pripetega na geografski ter nacionalni prostor, temveč da so v neprestanem dialogu druga z drugo (internetni vir 7).

1.2.2.1 Interkulturalna oseba

Interkulturalno uspešna oseba je tista, ki lahko zadovoljno živi in uspešno deluje v drugi kulturi. Razen tega ima takšna oseba tri lastnosti:

- sposobnost komunikacije z ljudmi v drugi kulturi na način, da si pridobi njihovo spoštovanje in zaupanje;
- sposobnost prilagoditi svoje veščine (tehnične in upravljalne) razpoloženju lokalnih okoliščin in napetosti;
- sposobnost prilagoditi svojo osebnost, da je zadovoljen in se počuti lagodno v gostiteljski kulturi (internetni vir 11).

Interkulturalne sposobnosti vključujejo:

Tehnične veščine: znanje lokalnega jezika, znanje izrazov obnašanja, poznavanje običajev in tradicije.

Osebne veščine:

- refleksija posameznikove vloge: kaj je moja vloga kot tujec, kot bel človek, Evropejec, kot gost, ki jih bo zapustil, kot tujec, ki pričakuje določeno atraktivno izkušnjo, kot prostovoljec;
- empatija: občutiti posameznika skozi tuje norme, pravila in prioritete, drugačnost časa, prostora in posameznikovega telesa;
- strpnost do drugačnosti: različnost med lastnimi vrednotami, občutki, vzorci vedenja in tistimi iz druge kulture, soočenje z občutki osamljenosti in odtujenosti, ki so rezultat tega;
- uvoziti lastno identiteto: biti sposoben prikazati sebe kot tujca z lastnim ozadjem na način, da vzbudiš zanimanje in obogatiš sebe in druge brez uničenja;
- zavedati se, da so lastne ideje in vrednote prav tako kulturno pogojene in so del tebe in niso niti boljše ali slabše od druge kulture (internetni vir 11).

Mnogo je razlogov, zakaj tisoče ljudi vsako leto gre delat kot prostovoljci v tujino. Začnejo morda z željo po potovanju, učenju jezika ali srečanju novih ljudi. Skozi dnevno delo in z interakcijami s člani lokalnih skupnosti si lahko pridobiš boljše razumevanje kulture. Prav tako se veliko naučiš o sebi skozi izziv živeti in delati v popolnoma novem okolju. Izkušnja prostovoljstva v tujini ti razširi razumevanje sveta, spoznaš siromaštva ljudi in poveča se ti vrednotenje bogastva drugih kultur. Za mnoge prostovoljce je ta izkušnja zaznamovana kot začetek dosmrtna zaveze preprečiti revščino in lakoto (internetni vir 3).

1.2.3 Kulturni šok

Kulturni šok je termin, uporabljen za opisovanje zaskrbljenosti in občutkov, ki jih ljudje občutijo, ko začnejo delovati znotraj popolnoma drugačne kulture ali socialnega okolja. Kulturni šok lahko opišemo kot fizično in čustveno nelagodje, ki ga posameznik utrpi ob prihodu v drugo kulturo. Pogosto naš prejšnji način življenja ni sprejemljiv ali uveljavljen kot normalen v novi kulturi. Termin je leta 1954 prvič predstavil antropolog Kalvero Oberg (internetni vir 5).

1.2.3.1. Kulturni šok kot produkt zgodovine

Posameznik ni rojen s kulturo, temveč le z možnostjo učenja in uporabe kulture. Kultura katerega koli ljudstva je produkt zgodovine in je zgrajena skozi čas s pomočjo procesov, ki so onstran posameznikove zavesti. Kultura je pripomoček, s katerim se posameznik prilagodi na določeno fizično okolje in na ljudi, s katerimi se združuje. Otroci in mladostniki se pogosto težko učijo in prilagajajo, vendar ko se naučijo, kultura postane njihov način življenja in soočanja z okoljem, postane vrednota. Norme, ki se manifestirajo v obliki besed, gest, izrazov na obrazu, navad in običajev, so pridobljene v toku socializacije in odraščanja. Norme so del naše kulture, ravno tako kot je to jezik, ki ga govorimo in mišljenja, ki jih sprejmemo. Vsi smo odvisni od teh norm, med katerimi je večina podzvestno naučenih.

Ljudje pogosto jemljejo lastno kulturo kot način, ki je najboljši in pravzaprav edini.

Posamezniki se lahko poistovetijo z lastno skupino do stopnje, da vsaka kritika pomeni napad na posameznika in skupino. Do podobnih reakcij prihaja, ko posameznik prične z življenjem v drugi kulturi, pri čemer so stereotipi in predsodki do gostiteljske kulture in njenega ljudstva odsev čustvenosti, ki jo povzroči kulturni šok (internetni vir 2).

Rommelspacher (1997: 67) v intervjuju pravi, da je kulturni šok še posebej poudarjen pri ljudeh, ki migrirajo v tuje države. Otroci in mladi razvijejo lastno migrantsko kulturo s svojimi lastnimi značilnostmi.

1.2.3.2. Simptomi kulturnega šoka

Med nekatere simptome kulturnega šoka lahko štejemo:

- žalost, osamljenost, melanholija, depresivnost,
- obsedenost z zdravjem,
- alergije, bolečine,
- nespečnost, želja po preveliki ali premajhni meri spanja,
- spremembe v temperamentu, občutek nemoči, brezvoljnosti,
- jeza, razdraženost, maščevalnost, nezainteresiranost do druženja z drugimi,
- pretirano absorbiranje vsega novega o kulturi ali državi,
- nezmožnost rešiti preproste probleme,
- nezaupljivost,
- občutki nevarnosti,
- hrepenenje po domačih,
- občutki izgubljenosti, nadzora, izkoriščanja,
- idealiziranje stare kulture,
- izguba identitete,
- stereotipi o novi kulturi (internetni vir 5).

1.2.3.3 Faze kulturnega šoka

Težavnejše oblike vključujejo različne faze. Vsak posameznik ne gre skozi vse faze kulturnega šoka, vsak posameznik pa tudi ni dovolj dolgo v novi kulturi, da se lahko prebije skozi vse faze.

- Faza »medenih tednov«: v času te stopnje posameznik vidi razlike med staro in novo kulturo v novi, čudoviti, romantični luči. Npr. pri selitvi v novo državo posameznik lahko uživa v novi hrani, tempu življenja, navadah, arhitekturi itd.
- Faza »Vse je grozno«: po nekaj dneh, tednih, mesecih manjše razlike med staro in novo kulturo postanejo utrujajoče in moteče. Pogosto posamezniki hrepenijo po hrani iz stare kulture, vidijo tempo življenja kot prehiter ali prepočasen, navade ljudi moteče. Ljudi v drugi kulturi zaznavajo kot sicer podpirajoče, a čutijo, da jih ne

razumejo. Glede nato posamezniki sklepajo, da so ti ljudje brezčutni do posameznika in njegovih skrbi. Pogost je pojav, da se ljudje, ki so sedaj v drugi kulturi, združijo s posamezniki iz prejšnje kulture in kritizirajo gostiteljsko kulturo, njene načine in ljudi. Takšne kritike niso objektivne, temveč emocionalno nabit izraz nesposobnosti soočanja z resničnim virom nesreče. Gostiteljska kultura je v takšnih primerih opisana s subjektivnimi, negativnimi oznakami, ki so poznane kot stereotipi.

- Faza »Vse je v redu«: ponovno se po nekaj dneh, tednih ali mesecih posameznik navadi na razlike, ki se pojavijo v novi kulturi. Na tej točki posameznik ne reagira več pozitivno ali negativno na novo kulturo, saj se posamezniku kultura več ne zdi nova. Tokrat se sooča z novim tokom življenja. Ravno tako kot se je v stari kulturi. Na tej stopnji posameznik kulturo ne samo pozna, temveč jo tudi razume. Uživa v hrani, pijači, navadah in običajih.
- Obratni kulturni šok: povratek v matično kulturo, po tem ko se je posameznik navadil na novo kulturo, lahko povzroči enake učinke, kot je opisano zgoraj (internetni vir 5).

1.2.3.4 Kako premagati kulturni šok

Večina ljudi, družin, ki se preselijo v druge države, drugo kulturo, se uspešno sooči z novim okoljem. Nekaj načinov, kako se boriti s kulturnim šokom:

- poišči si konjičke,
- ne pozabi na dobrine, ki jih že imaš,
- bodi potrpežljiv, privaditi se na novo okolje, je proces, ki potrebuje svoj čas,
- ohranjaj stik s svojo etnično skupino. Dalo ti bo občutek pripadnosti in predelal boš občutke samote,
- vzpostavi stik z novo kulturo. Nauči se jezika. Delaj prostovoljno v kakšni skupnosti, kjer boš lahko govoril nov jezik. Pomagalo ti bo zmanjšati stres ob novem jeziku in hkrati se boš počutil koristnega,
- prepoznavaj žalovanje za staro domovino in si dovoli občuti žalost za stvarmi, ljudmi, ki si jih zapustil,
- sprejmi novo domovino,
- osredotoči se na odnose s svojo družino in sodelavce, ki ti nudijo podporo v težkih časih (internetni vir 2).

1.2.3.5 Obratni kulturni šok

Prav tako se prostovoljci, ki so odšli delovat v tujino, srečajo s kulturnim šokom. Simptomi in faze kulturnega šoka so odvisni od časovnega obdobja prostovoljčevega delovanja v tujini. Velikokrat se prostovoljec sreča s kulturnim šokom, ko se vrne domov, kar se imenuje obratni kulturni šok. Prostovoljec je doživel novo, veliko življenjsko izkušnjo, ki ga je lahko spremenila ali zaznamovala. Prijatelji, domači, sodelavci ne opazijo nove življenjske izkušnje prostovoljca in ne sprejmejo, da je imelo to nanj vpliv. Njihove vrednote, pogledi na življenje so enaki kot prej, medtem ko so se prostovoljcu lahko prioritete in prepričanja popolnoma spremenila.

Nekateri programi organizirajo srečanje po vrnitvi iz prostovoljnega dela v tujini v podporo pri procesu ponovne integracije nazaj. Dobro je tudi poiskati posameznike, ki so imeli podobne izkušnje in si jih medsebojno podeliti. S pomočjo deljenja zgodb, izkušenj prostovoljec ne ostane sam s svojim razumevanjem zgodb. Prav tako lahko deli svoje izkušnje s pripovedovanjem prijateljem ali raznih predstavitev. Mnogo prostovoljcev postane ob vrnitvi aktivnih v različnih skupnostih, na področju mednarodnega razvoja, razvoja okolja ali na področju človekovih pravic.

Nekaj korakov, kako lahko prostovoljec ob vrnitvi posreduje in predela svoje izkušnje:

- priprava predstavitve ob slikah za šolo, razne skupnosti, za sodelavce ali za ostale prostovoljce;
- pridružiti se svetovnim organizacijam, ki delajo na področjih človekovih pravic;
- vključiti se kot prostovoljec v domačem okolju,
- podpora organizacijam, ki pošiljajo materialno pomoč;
- pogostiti organizatorje, udeležence, s katerimi si sodeloval pri projektu v tujini;
- kot prostovoljec delati pri organizaciji, preko kateri si šel v tujino in z ustno reklamo pridobiti nove prostovoljce;
- ostati v stiku z organizacijo in ljudmi v tujini. Skupnosti, ki gostijo prostovoljce, raje sodelujejo, če vedo, da so imeli pred tem dobre izkušnje in so sklenili mednarodna prijateljstva (internetni vir 3).

1.3 ORGANIZACIJE

V nadaljevanju bom opisala nekatere slovenske organizacije, ki ponujajo možnosti prostovoljnega dela v tujini, tako v Evropi in po svetu ali pa sodelujejo in ponujajo možnosti za mednarodno sodelovanje.

Mladinski svet Slovenije sem vključila, ker je krovna organizacija, v okviru katere delujejo mnoge organizacije, ki ponujajo možnosti izkušnje tujine in tudi prostovoljnega dela. Prav tako je MSS zelo pomembna organizacija, ki Slovenijo zastopa na področju Evrope.

Zavod MOVIT NA MLADINA je organizacijska enota, v okviru katere je program MLADINA, ki sofinancira projekte pri sodelovanju s tujino. Za mojo diplomsko nalogo je pomemben projekt EVROPSKA PROSTOVOLJNA SLUŽBA, ki je vključen v projekte Mladi v akciji in ki sem ga tudi podrobneje opisala.

Opisala sem zavod VOLUNTARIAT, ki ponuja in se ukvarja z mednarodnimi izmenjavami in projekti v sodelovanju s tujimi organizacijami.

Vključila sem Mladinsko informacijski center, v katerem deluje projekt POTA, ki ponuja mednarodne tabore.

Informacije in opise sem iskala po svetovnem spletu, njihovih brošurah in opisih zaposlenih pri posamezni organizaciji. Organizacije so opisane in vključujejo podatke, kot jih same navajajo.

Menim, da obstaja še kakšna organizacija, projekt, ki ponuja prostovoljno delo v tujini.

1.3.1 Mladinski svet Slovenije (MSS) (internetni vir 15)

Mladinski svet Slovenije je krovna organizacija mladinskih organizacij, ki delujejo na nacionalnem nivoju. Pod svojim okriljem združuje organizacije različnimi interesnimi, nazorskimi ali političnimi usmeritvami. MSS je nacionalni zastopnik mladih tudi na evropskem nivoju. MSS predstavlja in zastopa mladinske organizacije doma in v tujini,

spodbuja razvoj prostovoljnega organiziranja mladih. Želijo spodbuditi razvoj mladinskih organizacij za aktivno udeležbo mladih v javnem življenju.

Na mednarodnem področju so za MSS pomembne naslednje dejavnosti:

Evropski mladinski forum (European Youth Forum; YFJ), bi in multi-lateralni odnosi s partnerskimi organizacijami in sodelovanje mladih na mednarodnih dogodkih.

1.3.2 Program MLADINA (internetni vir 14)

Program MLADINA (internetni vir 13) je program Evropske unije. Omogoča finančno podporo projektom neformalnega učenja in mobilnosti mladih, ki prispevajo k ciljem evropskega sodelovanja na področju mladine. Program nudi podporo za evropske in mednarodne mladinske projekte, ki spodbujajo mladinsko delo in neformalno učenje.

Namenjen je mladim med 13 in 30 letom starosti.

Možnosti programa MLADINA: mladinske izmenjave, mladinske pobude, mladinski demokratični projekti, Evropska prostovoljna služba (EVS), sodelovanje s sosednjimi partnerskimi državami, usposabljanje in povezovanje v mrežo, srečanja med mladimi. Program s sprejemom projekta omogoča pridobitev finančne podpore za izvedbo. V projektih lahko sodelujejo različni akterji (organizacije in posamezniki) na področju mladine, vključno z neformalnimi skupinami mladih. Večina projektov, ki jih lahko podpre program, zahteva vzpostavitev partnerstva med akterji iz dveh ali več držav.

1.3.2.1 Evropska prostovoljna služba (European Voluntary service – EVS)

(internetni vir 12)

EVS je ena od akcij programa Mladina, ki omogoča mladim dodatno neformalno izobraževanje in življenjsko izkušnjo v mednarodnem okolju. Projekt Evropske prostovoljne službe omogoča mlademu posamezniku, da postane prostovoljec v drugi državi za obdobje od 2 do 12 mesecev. EVS je namenjen mladim od 18 do vključno 29 let.

Med bivanjem v tujini so prostovoljcu kriti stroški bivanja, jezikovni tečaj, prevozi na delo, prehrana in žepnina.

Področja, na katerih potekajo projekti so: okolje varstvo, umetnost, kultura, aktivnosti z otroki, aktivnosti z mladimi, aktivnosti z ostarelimi, aktivnosti z ljudmi s posebnimi potrebami, športne aktivnosti in druge družbeno koristne dejavnosti.

Projekti EVS so vedno plod sodelovanja treh akterjev: prostovoljec, pošiljajoča organizacija v Sloveniji in gostiteljska organizacija v tujini.

Prosta mesta na EVS projektih iščeš v bazi podatkov Evropske komisije, in sicer na spletni strani http://ec.europa.eu/youth/program/sos/hei/hei_en.cfm (20. 3. 2008). Organizaciji pošlješ motivacijsko pismo in življenjepis. Ko dobiš odgovor, da si sprejet na projekt, se oglasiš pri pošiljajoči organizaciji. Pošiljajoča organizacija pred odhodom poskrbi za celotno pripravo prostovoljca, vključno s prevozom in zavarovanjem. Med potekom projekta je njena naloga vzdrževati s prostovoljcem stik, po njegovi vrnitvi domov pa mu pomagati pri uresničevanju novih idej, ki jih je pridobil med trajanjem EVS projekta. Naloga gostiteljske organizacije je, da prostovoljcu omogoči prostor za delo, možnosti za neformalno učenje in dovolj priložnosti, da sam lahko uresničuje svoje ideje in uporablja svoje znanje in izkušnje. Organizacija mora poskrbeti za ustrezne bivalne pogoje, prehrano, prevoze, jezikovni tečaj in osebno spremljanje ter mentorstvo prostovoljcu za čas njegovega bivanja v tujini. Velik del EVS predstavlja tudi lastni projekt prostovoljca, za katerega dobi idejo med prebivanjem in delom v novi skupnosti.

Od časa prijave na projekt (formalne oddaje prošnje) morajo miniti najmanj 3 meseci, da se lahko začne delati na projektu. V letu so štirje določeni roki za oddajo prijavnic.

Po vrnitvi s projekta sledi evalvacija celotnega projekta z organizacijo, kar se odda kot poročilo Nacionalni agenciji. Dobrodošla je tudi sodelovanje pri delitvi izkušenj novim prostovoljcem.

1.3.3 VOLUNTARIAT (internetni vir 17)

Voluntariat je neprofitna in nevladna organizacija, ki je bila ustanovljena 1999 na osnovi reorganizacije Društva MOST. Je humanitarna organizacija, ki nudi pomoč depriviligiranim družbenim skupinam preko prostovoljcev, ki v okoli 50 državah na vseh celinah nudijo svoje znanje, izkušnje in delo na neprofitnih projektih socialnega ali ekološkega značaja ali naravne in kulturne dediščine. Po 17 letih delovanja, od leta 1991, ko je bilo ustanovljeno Društvo Most, so razvili mrežo partnerskih organizacij in skupin v Sloveniji in po svetu, prav tako pa so vključeni v mednarodne mreže za prostovoljno delo. Sodelujejo z več kot 60 organizacijami v Evropi, Aziji, Afriki, Avstraliji ter Severni in Latinski Ameriki.

Sodelujejo mladi, ki morajo na dan začetka projekta biti stari najmanj 18 let. Za izmenjave SEVER/JUG morajo na dan začetka projekta biti stari najmanj 21 let. V starosti od 15 do 18 let se lahko udeležijo le taborov v Sloveniji in mladinskih izmenjav ob obvezni predložitvi pisne privolitve staršev.

Udeleženci kratkoročnih projektov mednarodnega prostovoljnega dela imajo med časom udeležbe na projektu zagotovljeno brezplačno namestitev in prehrano, stroške potovanja pa krijejo sami. Udeleženci krijejo morebitne druge stroške udeležbe na projektih.

Long Term Volunteers (LTV)

Izraz LTV prostovoljci se uporablja za vse osebe, ki se udeležijo projekta v tujini za več kot 2 meseca.

Za razliko od EVS so LTV projekti odprti za prostovoljce vseh starosti od 18. leta naprej in ne potekajo le v Evropi, temveč tudi na nekaterih drugih celinah.

Trajajo od 3 mesecev do 1 leta. Praviloma gostiteljske organizacije zahtevajo, da imajo prostovoljci že nekaj predhodnih izkušenj s prostovoljnim delom. Tako kot EVS tudi tovrstna oblika prostovoljnega dela ni le pridobivanje delovnih izkušenj, pač pa tudi izkušenj življenja v tujini s spoznavanjem drugih kultur, učenja jezika. Možnosti za delo so: delo z mentalno prizadetimi osebami, depriviligiranimi mladimi ali etničnimi manjšinami, v sirotišnici in tudi dela na ekološkem projektu. V času trajanja projekta ima prostovoljec zagotovljeno nastanitev, prehrano ter osnovno zavarovanje, v večini primerov pa tudi manjša žepnina. Stroške poti na projekt si prostovoljec krije sam.

Na spletni strani se lahko ogleda in poišče prosta mesta na listi prostovoljnih projektov in se izpolni prijavnico. Ob prijavi se plača prijavnina. Priprave potekajo na individualni osnovi. Z vsakim prostovoljcem se oblikuje pripravljalni in orientacijski program, ki vsebuje pregled elementov prostovoljnega dela, življenja v drugi kulturi, spoznavanja drugih vsebinsko podobnih projektov, ter urejanje praktičnih zadev. Med projektom tako pošiljajoča kot gostiteljska organizacija nudita potrebno podporo. Po končanem projektu sledita evalvacija ter poročilo o projektu.

1.3.4 MIC (Mladinsko informacijski center) (internetni vir 16)

MIC je bil ustanovljen 1992. Mladim omogoča, da pridejo na enem mestu do čim več informacij, ki se posredno ali neposredno nanašajo nanje in jih zanimajo. Pripravlja različne izobraževalne, duhovne in kulturne programe, ki ponujajo mladim kvalitetno in pestro izpolnjevanje prostega časa. S svetovalno in terapevtsko dejavnostjo pomaga mladim v različnih stiskah, obenem pa skuša delovati preventivno. Je ustanova socialne preventive mladih ter s svojimi predpastoralnimi dejavnostmi predstavlja "cerkveno dvorišče". Kot taka je širšega pomena za območje Ljubljane in njene okolice. Mlade spodbuja k veselju, dobroti, odgovornosti, zrelosti, načrtovanju, pobudništvu, dejavnosti, lokalnemu povezovanju.

Njihova področja dela so: informiranje, izobraževanje, svetovanje in pomoč, družabnost in zabava, prostovoljno delo: cilj programov s področja prostovoljnega mladinskega dela je izobraževanje in promocija prostovoljnega dela ter omogočanje mladim v projektih prostovoljnega dela v Sloveniji in v mednarodnih poletnih taborih prostovoljnega dela.

1.3.4.1 POTA – Mednarodni poletni tabori

Poleti organizirajo mednarodne tabore v deželah in na misijonih, kamor korak navadnega popotnika redko zaide.

Zametki misijonskih taborov segajo v Misijonski krožek, ki je pričel delovati septembra 1996 znotraj Jegličevega dijaškega doma v Zavodu sv. Stanislava. Tako je v Mednarodnem letu prostovoljstva 2001 odšla prva skupina 9 prostovoljcev na poletni misijonski tabor v Indijo –

Meghalayo. Z javnimi predstavitvami so pridobili nove prostovoljce in tako se je projekt nadaljeval. Leta 2004 so tabore razširili še na Jamajko in v Mehiko. V poletju 2005 so pripravili štiri tabore: Indija, Jamajka, Angola in Madagaskar. Od decembra 2005 pa je celoten projekt pričel delovati znotraj Mladinskega informacijskega centra. Leta 2006 je bila možnost izbire šestih držav: Indija, Jamajka, Madagaskar, Ukrajina, Bosna in Albanija. V poletju 2007 se je taborov udeležilo 100 mladih, ki so odšli v Albanijo, Brazilijo, Indijo, Madagaskar, Ukrajino in delo z romsko populacijo v Grosupljem.

Za poletje 2008 pa so možnosti taborov v Albanijo, Brazilijo, Angleško Gvajano (Južna Amerija), Indijo, Juznoafriško Republiko, Madagaskar, Romunija, Ukrajina, Romi v Sloveniji.

Projekta se lahko udeležijo polnoletne osebe oz. stare 17 let ob odhodu za smeri znotraj Evrope, brez zgornje starostne meje.

Za udeležbo postavljajo pogoje: želja in pripravljenost podariti čas ljudem na misijonu in narediti nekaj dobrega, osebnostna zrelost, aktivnost v župniji in/ali drugi katoliški ali humanitarni organizaciji, sprejemanje krščanskih vrednot, psihofizična pripravljenost – zdravje, aktivna priprava in sodelovanje v pripravi, na taboru in po vrnitvi.

Obveznosti udeleženca: enodnevno izobraževanje, skupna vikend priprava na tabore, dve vikend pripravi za posamezni tabor, mesečna srečanja skupine, udeležba na taboru, udeležba na zaključni evalvaciji skupine in na zaključnem srečanju, predstavitev izkušenj mednarodnih taborov prostovoljnega dela.

Vsak sam plača letalsko karto oz. pot do tabora. Za namestitev in hrano je poskrbljeno.

Ob prijavi je potrebno izpolniti izjavo, motivacijsko pismo in vprašalnik.

2 PROBLEM

Diplomske naloge z naslovom Izkušnje mednarodnega prostovoljnega dela sem se lotila na pobudo mentorice. Tema mi je bila takoj všeč in blizu mojemu vsakdanu. Že kar nekaj let, vse od srednje šole in še bolj aktivno v času študija na fakulteti za socialno delo, delam kot prostovoljka v različnih vladnih in nevladnih organizacijah. Prav tako sem se velikokrat že odpravila v tujino, tako na turistična potovanja, na mednarodna srečanja evropske in svetovne razsežnosti in na razne seminarje. Ob vsem tem pa mi je bil izziv, da grem v tujino in hkrati v njihovem prostoru, institucijah, organizacijah delam kot prostovoljka, izvedem projekt in vidim del njihovega delovanja na socialnem področju.

Prostovoljno delo je vedno bolj poznano. Na fakulteti za socialno delo se vsak študent sreča z njim v sklopu obvezne prakse. Nekaterim postane zelo blizu in delamo kot prostovoljci zelo aktivno in nam je to kot del življenja.

Kaj pa mednarodno prostovoljno delo? Tujina nam je odprta na različnih področjih, za različne interese. Meni osebno je velik interes delo na socialnem področju, za začetek delo kot prostovoljka. Zato sem tudi v diplomski raziskala mednarodno prostovoljno delo oziroma izkušnje nekaterih študentk fakultete za socialno delo, ki so se prav tako že odpravile kot prostovoljke v tujino. Na eni strani je že kar nekaj ponudb za študij v tujini, za študijske izmenjave. Opraviš lahko kak semester v tujini ali napišeš diplomsko. Vendar me je bolj kot sam študij v tujini zanimalo konkretno prostovoljno delo, delovanje teorije v praksi, v vsakdanjem življenju.

Želela sem zvedeti, kako so si študentje pridobivali informacije o prostovoljnem delu v tujini. Menim, da je zelo pomembno, kako dobiti informacije o možnostih prostovoljstva v tujini, na katere organizacije se lahko obrneš in katere delujejo pri nas v Sloveniji.

Zanimalo me je, kako so se študentje pripravljali pred odhodom, kako so iskali informacije o okolju kamor odhajajo, kako je vzpostavljen kontakt v tujino, kako so zvedeli kaj bo njihovo delo. Preden se odpraviš v tujino, je kar nekaj priprav, tako formalnih in neformalnih, v katere je potrebno vložiti nekaj truda in volje. Zanimalo me je, kako ti stoji organizacija ob strani. Kaj pa če greš v lastni režiji, samoorganizaciji, kdo ti pomaga, kam se obrneš? Katere informacije, znanja lahko dobiš doma, kaj še manjka?

Mednarodno prostovoljno delo ima več komponent: novo okolje, še bolj nova kultura in samo delo, sodelovanje z organizacijo, z novimi ljudmi. Zanimalo me je, kako so se znašle v novem

okolju, če je bil prisoten kulturi šok, kako so se prilagodile, kdo ali kaj jim je pri tem pomagal, kaj je bilo najtežje?

Pri delu z ljudmi, še posebej v daljšem časovnem obdobju, je pomembno slovo, kako se poslovimo, kaj pustimo za seboj za naprej, kaj smo jim dali. Prav tako je pomembno lastno ovrednotenje izkušnje, evalvacija projekta. V intervjuju me je tako zanimalo, kako so se poslovili ter kakšna je bila sama izkušnja mednarodnega prostovoljnega dela.

3 METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna in deskriptivna. To vrsto raziskave sem uporabila, ker so mi bili osnovno gradivo besedni opisi izkustev, zbranih v raziskovalnem delu. Obdelava poteka brez merskih postopkov. Izhajala sem iz intervjujev, ki sem jih izvedla s šestimi študentkami fakultete za socialno delo in iz svojih izkušenj ter svojih dnevniških zapisov.

3.2 Merski instrumenti in viri podatkov

V raziskavi sem uporabila delno strukturirani globinski intervju, z odprtimi vprašanji in dvema zaprtima.

Intervju sem razdelila v naslednje sklope, da bi dobila čim boljši opis izkušnje študentk:

- vprašanje zaprtega tipa: kdaj in kje je potekalo mednarodno prostovoljno delo in v okviru katere organizacije je bilo izvedeno;
- tri vprašanja odprtega tipa, ki se nanašajo na čas pred izborom konkretnega mednarodnega prostovoljnega dela;
- pet vprašanj odprtega tipa o pripravi pred odhodom;
- štiri vprašanja odprtega tipa o prihodu in sami izkušnji mednarodnega prostovoljnega dela;
- vprašanje odprtega tipa o odhodu in slovesu;
- vprašanje odprtega tipa o občutkih ob opravljenem delu, o urniku dneva.

3.3 Populacija in vzorčenje

V svoje diplomsko delo sem želela vključiti tako nekdanje kot sedanje študentke in študente fakultete za socialno delo, ki so imeli izkušnjo z mednarodnim prostovoljnim delom. Pridobiti sem jih želela čim več. Na oglasno desko na fakulteti sem izobesila obvestilo, da iščem študente in študentke z izkušnjami mednarodnega prostovoljnega dela. Nihče se mi ni javil. Tako sem dobila intervjuvanke iz lastnih krogov poznanstev, od profesorice in drugih znancev.

Opravila sem šest intervjujev sedanjih ali nekdanjih študentk fakultete za socialno delo z izkušnjo mednarodnega prostovoljnega dela in opis lastne izkušnje skozi enak vprašalnik.

3.4 Zbiranje podatkov

V svoji diplomski nalogi sem želela poleg svojih izkušenj mednarodnega prostovoljnega dela dobiti še druge izkušnje študentov in študentk fakultete za socialno delo. Ne oglasno desko sem nalepila oglas, če se mi lahko oglasi kdorkoli z izkušnjami mednarodnega prostovoljnega dela. Odziva ni bilo. Tako sem preko lastnih poznanstev in poznanstev nekaterih drugih dobila šest študentk, ki so imele izkušnje mednarodnega prostovoljnega dela.

Naredila sem intervjuje s šestimi nekdanjimi in sedanjimi študentkami fakultete za socialno delo. Intervjuje sem opravila februarja in marca 2008. Z intervjuvankami sem se za čas in kraj srečanja dogovorila po telefonu. Z vsako posebej sem se dobila v kakšnem lokalu, kavarni. Včasih je bil hrup malo moteč. Za sprotni in lažji zapis intervjuja sem uporabila snemalnik. Intervjuji so trajali od 25 do 50 minut. Nato sem intervjuje pretipkala. Intervjuji so potekali sproščeno, zaradi zanimive teme sem se morala strogo osredotočiti na okvirno zastavljena vprašanja, da pogovor ni zašel v klepet.

3.5 Obdelava in analiza podatkov

Vseh 6 intervjujev sem uredila tako, da sem jih pretipkala na računalnik v obliki dvogovora. Natipkala sem tudi svoje odgovore v intervju in dodala nekaj svojih dnevniških zapisov. V intervjujih sem si podčrtala pomembne dele, ki sem jih nato še enkrat izpisala. Gradivo nisem obdelala popolnoma po kvalitativni metodi, saj moj namen raziskave ni bil dobiti le ključne pojme, ampak širši opis izkušnje. Tako sem iz izpisanih pomembnih delov intervjuja poskušala dobiti več ključnih besed, ki so mi pomagale pri opisu rezultatov in razpravi. V rezultatih in razpravi sem uporabila dobresedne citate intervjujev za bolj pester in relevanten opis. Študentke sem označila z začetnicami imen (D, M1, M2, M3, K, J, S).

V prilogi sem dala samo en intervju. Študentka sem s tem seznanila in se je strinjala z objavo.

4 REZULTATI IN RAZPRAVA

Pet od sedmih intervjuvank je v intervjuju opisovalo eno izkušnjo prostovoljnega dela, ena intervjuvanka je imela tri različne izkušnje prostovoljnega dela v tujini, sama pa sem imela dve izkušnji. Tako imam deset primerov različne prakse mednarodnega prostovoljnega dela od sedmih (skupaj z menoj) študentk fakultete za socialno delo.

Študentke so opravljale prostovoljno delo od deset dni do pol leta.

Nekatere so šle v lastni režiji, same so si poiskale organizacijo v tujini in vzpostavile kontakt. Druge pa so šle v okviru organizacij, projektov, ki delujejo v Sloveniji in ponujajo možnost mednarodnega prostovoljnega dela. Tri študentke smo šle preko organizacije Mladinsko informacijski center, projekt POTA, dve sta šli preko projekta EVS, štiri pa so izkušnje pridobile tako, da so si same organizirale pot ob neformalni pomoči organizacije ali oseb v Sloveniji in ali v tujini.

PRED IZBOROM KONKRETNEGA MEDNARODNEGA PROSTOVOLJNEGA DELA

Odločitev za mednarodno prostovoljno delo

Študentke smo se za mednarodno prostovoljno delo odločile zaradi različnih preteklih izkušenj, ki so bile pozitivne in so nas vzpodbudile za mednarodno prostovoljno delo.

Izkušnje so se začele na preteklih potovanjih, po srečanju z novimi, drugačnimi kulturami. *»Potujem že dolgo časa, sama ali v paru, zelo mi je všeč.«* (J), *»Od rane mladosti me je gnalo v svet, odkrivati ljudi, nove dežele.«* (M3). Študentke so imele pretekle izkušnje iz raznih srečanj v tujini, kjer so spoznale ljudi iz različnih koncev sveta in porodila se je želja obiskati te dežele. Študentka je na študijski izmenjavi spoznala prostovoljce, socialne delavce, ki delujejo v tujini in *»sem si mislila, da bi tudi jaz lahko to poskusila«* (J).

Študentke smo v času študija ali že prej, v srednji šoli, delovale kot prostovoljke v različnih vladnih in nevladnih organizacijah. S tem so se nam odpirale nove možnosti, spoznavale smo razne organizacije, ki ponujajo možnost prostovoljnega dela v tujini in tako smo dobile razne kontakte z organizacijami tako v Sloveniji kot tudi v tujini. Študentka se je za mednarodno prostovoljno delo odločila tudi, ker *»sem Hajde da ... že prej poznala, njihove projekte ljudi, ker smo s CPM jem in mirovnim inštitutom in Hajde da ... že prej sodelovali v enem projektu«* (M2) in je tako vedela, kam gre, s kom bo sodelovala.

Velikokrat pa je bila prisotna želja po izkušnji sami, imeti izkušnjo za življenje. Videti kako poteka življenje drugje, dobiti izkušnjo tujine in neke določene nove, drugačne kulture.

Prav tako je bila motivacija dobiti izkušnjo glede na študij socialnega dela, videti kako so v tujini urejene organizacije in kako delujejo institucije izven našega prostora, *»preživeti nekaj dni v teh zavodih in videti, kako socialno delo deluje v tretjem svetu, v milijonskih mestih«* (M3).

Kot osebna odločitev je tudi zaradi želje po spremembi v življenju, po ponovnem stiku z ljudmi preko prostovoljnega dela.

Povod za odločitev prostovoljnega dela v tujini pa je tudi obvezna praksa na fakulteti in seveda možnost, da je priznana kot opravljena. Tako je obvezna praksa lahko malo drugačna. Izvesti projekt, kot prakso, v tujini je povsem nekaj drugega kot pri nas. Hkrati je študentka prostovoljno delo v tujini izkoristila za pisanje diplome.

Študentke se odločijo za prostovoljno delo v tujini tudi zaradi učenja ali utrjevanja jezika, predvsem angleščine, *»da bi izkoristila čas, da se naučim angleščino, ker imam s tem težave«* (K).

Odločitev je tudi vedno izhajala iz trenutne situacije in danih okoliščin. Študentka je končala študij, a se še ni imela namen takoj zaposliti. Druga je imela prosto skoraj vso leto, ker ni bila sprejeta na želeno fakulteto in se je odločila, da še enkrat piše maturo. To leto je želela izkoristiti za izkušnjo tujine, za učenje angleščine in hkrati biti koristna. Prav tako je čas absolventskega staža možnost za daljše prostovoljno delo v tujini.

Odločitev za prostovoljno delo in ne samo potovanje je tudi razlog, da tako lahko vzpostaviš pristnejši stik z domačini, ko delaš z njimi. Hkrati se počutiš koristnejšega, ko nekaj daješ in nekaj narediš z njimi in zanje in nisi samo turist na ogledu, kot pravi študentka *»zakaj ne bi tudi kaj dala in ne samo dobila«* (J). S prostovoljnim delom preizkusiš samega sebe, ob prostovoljnem delu v tujini pa je preizkus še večji in izkušnja še bogatejša.

Iskanje informacij o mednarodnem prostovoljnem delu

Študentke smo iskale informacije o prostovoljnem delu s pomočjo različnih virov.

Zelo pomemben vir so same organizacije, njihova prepoznavnost in oglaševanje. Študentke smo izkoristile poznavanje organizacij že od prej, preteklo sodelovanje ali pa smo zanje zvedele preko dobre reklame, oglasa. Za organizacije smo zvedele preko interneta, ki je zelo razširjen vir informacij. Organizacije v Sloveniji reklamirajo mednarodno prostovoljno delo z brošurami, predstavitvami po fakultetah in raznimi prireditvami za mlade. Svoje oglase s ponudbami ponujajo s plakati na fakultetah in drugih prostorih, kjer so mladi prisotni. Svoje ponudbe pošiljajo tudi po elektronski pošti, če si seveda prijavljen, da te obveščajo. Organizacije v Sloveniji, ki so nam pomagale do mednarodnega prostovoljnega dela, so Voluntariat, Movit z nacionalno agencijo in projektom EVS, Mladinsko informacijski center s projektom POTA, Misijonska pisarna v Ljubljani, Center za pomoč mladim in Društvo MOZAIK, ki sodelujeta z organizacijami v tujini.

Naslednji zelo pomemben vir so različne osebe. To so informacije, ki jih zvemo iz ust prijateljev, sorodnikov, znancev, zaposlenih, naključnih oseb v Sloveniji ali v tujini. Osebe so imele same izkušnjo prostovoljnega dela v tujini, tako da koga poznajo ali pa imajo informacije s tega področja. Ključne osebe so tako bile sestra, psihologinja v srednji šoli, prijateljica, ki je šla v misijone, sošolka s fakultete, ki je prav tako želela opraviti obvezno prakso v tujini, prijateljice s podobnimi interesi o prostovoljnem delu v tujini, prijateljčina izkušnja na EVS projektu, srečanje s socialnimi delavci v tujini, ki delajo kot prostovoljci, raziskovalka, ki dela v Gambiji, poznanstvo s patrom v Sloveniji, ki ima kontakt s patrom v Zambiji.

Vir informacij so tudi razni potopisi, predavanja, predstavitve prostovoljcev z izkušnjami mednarodnega prostovoljnega dela.

Pomemben vir so tudi lastne pretekle izkušnje. Bodisi že z mednarodnim prostovoljnim delom ali pa sodelovanje in delovanje v organizacijah v Sloveniji na projektih, ki so povezani s tujino, kot so mednarodne mladinske izmenjave. Tako spoznaš organizacijo, ljudi v njej in tudi organizacije in ljudi v tujini, s katerimi sodelujejo.

Poglavitni dejavniki pri izboru med možnostmi

Ob iskanju informacij in možnosti prostovoljnega dela v tujini, smo študentke lahko naletele na več ponudb. Nekatere študentke so se odločile za prvo možnost, ki so jo dobile. Vedno pa so bili neki dejavniki, po katerih smo se odločile za ponudbo in katerim dejavnikom smo dale prednost.

Eden izmed poglavitnih dejavnikov pri odločitvi je čas, ki velikokrat predstavlja glavno omejitev oziroma je odločitev, za kakšno prostovoljno delo se bo študentka odločila. Nekateri projekti imajo že vnaprej določeno časovno omejenost, minimalno trajanje ali že določen termin. Študentka si je zadala, da ima čas samo za tri mesece in ugotovila, da bo morala iti v lastni režiji, ker je našla samo ponudbe z daljšim časovnim obdobjem. Druga študentka je prav tako morala opraviti še določene obveznosti in bila vezena na čas, ko mora priti domov in tako je morala izbrati krajši čas za mednarodno prostovoljno delo, sedem tednov, čeprav se je njenim bližnjim zdel tudi ta čas dolgo obdobje. A sama je vedela, da bo minilo prehitro. Sama sem ob vsakem odhodu na prostovoljno delo morala odpovedati kar nekaj drugih aktivnosti, ki so mi tudi zelo pomembne oziroma jih preložiti ali predati komu drugemu. Nekatere študentke pa časovno niso bile omejene. Bodisi ker niso imele zaposlitve ali pa so se res odločile izključno za prostovoljno delo v tujini tudi za daljši čas.

Naslednji dejavnik je denar, ki predstavlja omejitev pri izboru želja. Študentka bi se tako odločila za drugo državo in za dlje časa, a je finančno omejena in izbrati je morala cenejšo varianto. Denar je študentki predstavljal začetni strah, če bo možno iti na prostovoljno delo v tujino. Osebnostno mi je izziv, kako in kje dobiti denar in kako ga privarčevati. A ko sem imela cilj, sem se lahko odrekla marsičemu. Nekatere organizacije, kot projekt EVS, krijejo stroške in dobiš tudi mesečno žepnino. Čeprav je tudi to študentki predstavljalo finančno stisko. V nekaterih primerih je s strani gostujoče organizacije krito bivanje in hrana. Možno pa je tudi, da si kot prostovoljec kriješ stroške bivanja in hrane sam. V vseh primerih je potrebno investirati vsaj nekaj lastnega denarja in tako prostovoljno delo predstavlja denarni strošek.

Naslednji dejavnik je specifičen kraj, država prostovoljnega dela glede na svoje želje, interese, izkušnje. Nekatere so imele željo po konkretni celini, *»Afrika, ta prava, črna med črnice« (M1)*. Ali država v Afriki, ki je angleško govoreča. Druga je imela željo po državi na Balkanu, *»da sem si vedno želela spoznati Balkan, dobiti izkušnjo, da bi tam živela, dobiti duh*

balkanske kulture, vzdušja» (M2). Bila je še izredna dolgoletna želja po nepalski kulturi. Nekaterim študentkam je bilo vseeno, odločile so se glede na ponudbo in svoje zmožnosti, tako finančne kot časovne. Eni študentki je bilo pomembno samo to, da je angleško govoreča država.

Pomemben dejavnik pri odločitvi je bila narava dela. Študentki je bilo pomembno, da dela na področju, s katerim je povezana, *»na področju interkulturalnega učenja, psihosocialne podpore različnim skupinam, mirovnega učenja« (M2); »izbor je bil delo z otroki, formalna neformalna izobraževanja«(J). Želele smo, da bi bilo delo kot aktivna pomoč, kjer lahko nekaj sam prispevaš in si koristen, »da je aktivno preživetje časa, da lahko porabim svoje talente« (K). Zaželeno je, da imaš ob prostovoljnem delu možnost lastnega učenja in pridobivanja izkušenj, »da bom upoštevana in da se bom ob vsem še kaj naučila« (S).*

Eden izmed ključnih dejavnikov je tudi poznavanje in sodelovanje organizacije, tako v Sloveniji kot tiste v tujini, že od prej. Pomembno je, da se lahko z organizacijo odprto in iskreno sodeluje. Da se čutiš sprejetega. Organizacija ima vpliv na odločitev, če se dobro ponuja in če študentka v dani situaciji, ko išče možnosti, naleti nanjo in njen dober odziv.

Pomemben dejavnik je tudi skupina, ljudje, s katerimi bi šel na mednarodno prostovoljno delo, če se ne odločiš iti sam. Vpliv na odločitev imajo lahko prijatelji, ki se odločijo za isto pot, s katerimi se nato skupaj pripravljáš in greš na prostovoljno delo. *»Bilo je v mojem krogu prijateljev, tri smo hodile skupaj na priprave« (D). V primeru, ko so se študentke same priključile projektu in skupini, je bilo pomembno, da so bile v skupini upoštewane, sprejete in da je skupina dobro sodelovala.*

PRIPRAVE PRED ODHODOM

Pridobivanje informacij o okolju, kamor smo šle kot prostovoljke

Ko se odpraviš v tujino, v novo kulturo, je pomembno pridobiti informacije o okolju, kamor odhajaš. Te informacije smo študentke pridobile iz različnih virov. Pomemben in najpristnejši vir so ljudje, ki so povedali svojo izkušnjo, zgodbo, pričevanja in predstavili svoj pogled na kulturo. Na eni strani so to ljudje, ki so od tam, domačini. To izkušnjo sva imeli dve študentki, ko smo se srečali z Indijko Mejbelin, ki je poročena s Slovencem in sedaj živita v Sloveniji. Druge ključne osebe so ljudje, ki niso domačini, ampak delujejo ali so delovali dlje

časa v tistem okolju, kot je bil *»duhovnik, ki je bil na Kosovem dvajset let, učil nas je jezika, nam povedal o sami Albaniji«* (D). V veliko primerih so to tudi kontaktne osebe v tujini, ki pomagajo s svojimi opisi. V enem primeru ima oseba na spletu svoj dnevnik, s katerim je študentka dobila predstavo, kam odhaja.

Prav tako so pomemben vir osebe, ki so tam bile in imele stik z okoljem, kulturo na kakršen koli drug način. Dober vir so nam bili nekdanji prostovoljci, ki so nam povedali svojo izkušnjo. Te osebe so lahko tudi prijatelji v tujini, socialni delavci, ki delujejo v tujini ali kateri drugi poklici, kot so duhovniki, zdravniki, študentje medicine, ki imajo svoje odprave v tujino. Različne informacije je študentka dobila na štopih po Sloveniji, ko je spoznala ljudi, ki so potovali. Oseba, ki ima izkušnje in podaja informacije o okolju je bil tudi koordinator skupine. Izkušnje z okoljem imajo tudi organizacije, ki pošiljajo prostovoljce v tujino ali jim pomagajo pri projektu.

Naslednji način pridobivanja informacije je samoiniciativno iskanje informacij o okolju preko interneta, ob prebiranju knjig o kulturah, o raznih izkušnjah misijonarjev. Vir o okolju so tudi potopisi, predavanja, časopisi, filmi, poročanje raznih medijev. Kupile smo si slovarje, turistične vodiče in zemljevide. Nekatere smo na različne teme o okolju pripravljale seminarje in si jih v skupini predstavljali ter si delili informacije.

Poizvedovanje o načinu dela, kaj od nas pričakujejo

O tem, kaj bo naše delo kot prostovoljke in kaj se od nas pričakuje, smo izvedele zelo različno, odvisno od organiziranosti odhoda, priprav. Tiste, ki smo sodelovale pri projektu POTA, smo zvedele že ob sami prijavi, kaj in s kom naj bi se delalo. Projekt je že imel izkušnje od prej in tako so bili postavljeni okvirni plani dela. Ob oblikovanju skupine za posamezno državo smo znotraj skupine oblikovali dokončen plan dela, glede na posameznikove želje in na skupen dogovor. V sami skupini se je nato še formiralo, kaj bo kdo delal. Čeprav smo študentke s tem imele različne izkušnje, v eni skupini je študentka vedela konkretno, kaj bo počela. V mojem primeru je bilo potrebno veliko improvizirati ob samem prihodu in srečanju z okoljem.

Zelo dobro predstavo, s kom, kje in kaj bi lahko delali, smo dobili ob pripovedovanjih bivših prostovoljk in koordinatorice na skupnih pripravah skupine.

Študentki, ki sta šle preko projekta EVS, sta imeli opisano delo v prijavnici projekta. Za vsak EVS projekt je treba oddati prijavo, kjer je opisan projekt, na katerem bo prostovoljec delal,

kar vsebuje celoten potek dneva, celoten projekt je časovno opredeljen, cilji projekta, vloga, s kom bo prostovoljec sodeloval, *»jasno sem vedela kaj me čaka«* (M2).

Študentka, ki je poznala organizacijo že od prej, ni imela težav z opisom, kaj bo počela, vse so bili točno dogovorjeni.

Študentke, ki smo šle v lastni režiji, smo naredile svoj program glede na svoje interese, področje dela in sposobnosti. Vedele smo, kam gremo in s kom bomo delale in na podlagi tega smo sestavile program. Zamislili sva si, kaj bi lahko počeli. Zvedeli sva kam, odhajava, kakšna je tam populacija, kaj so nekateri prostovoljci iz Slovenije že tam počeli. Napisali sva okvirni program in jim ga poslali po elektronski pošti.

Študentka je povedala in predstavila svoje želje po elektronski pošti, preko katere je imela kontakt z organizacijo v tujini, v večini so se strinjali z njenimi predlogi. *»Strinjali so se z vsem, kar sem rekla, povedala sem, kakšne izkušnje imam in kje želim delati«* (J).

Študentka je imela zelo dober način, da je najprej, ko je prišla tja, opazovala in pogledala kaj lahko prispeva, nato pa se je z zaposlenimi dogovarjala. *»Potem smo se usedli skupaj, se pogovarjali. Dopustila sem, da so oni povedali. Najprej sva dva dni samo gledala, se pogovarjala z učitelji, učenci. Pogovorili smo se, kaj oni hočejo, kaj jaz«* (J).

V večini primerih pa se je na samem mestu bilo potrebno prilagajati in svoje delo prilagoditi. Redkokdaj je bilo točno tako, kot smo si zastavile in kot nam je bilo povedano. Včasih je prišlo do spoznanja, da so bila pričakovanja različna na obeh straneh ali pa s strani prostovoljk ni bilo točne predstave o delu.

Večkratne izkušnje prostovoljnega dela v tujini prinesejo lažjo pripravo na delo oziroma vedenje, da se bo potrebno prilagoditi na samem mestu. *»Prvič sem se zelo pripravila. Vzela sem kompas, naštudirala delavnice na temo človekovih pravic. Potem pa sem videla, da lahko tu pripravim karkoli, potem pa je čisto nekaj drugega«* (J).

Vzpostaviti kontakt z organizacijo v tujini

Študentke, ki smo šle v okviru POTA, je imela organizacija že od prej vzpostavljen kontakt. Bodisi je že prej bila tam kakšna skupina ali posameznik. Vodja skupine, koordinator je imel kontakt in je neposredno po potrebi komuniciral z osebo v gostiteljski organizaciji. Kontakt je bil vzpostavljen po elektronski pošti ali telefonu.

Študentke v okviru EVS so prav tako že dobile kontakt organizacije, ki je ponujala projekt, gostujoče organizacije in pošiljajoče organizacije v Sloveniji. V primeru, ko je študentka obe organizaciji poznala, ji je bilo sodelovanje še olajšano.

Študentke, ki smo šle v lastni režiji, pa smo vzpostavljale kontakt s pomočjo organizacij v Sloveniji, s pomočjo oseb v Sloveniji, za katere smo vedele, da poznajo in imajo kontakt s kom v tujini, kamor želimo iti. Ena študentka je že imela osebo, kot prostovoljko v tujini in ji je ta tam urejevala formalnosti in iskala kontakte. V lastni režiji si je študentka iskala organizacijo preko interneta in vzpostavljala z njimi neposreden kontakt po elektronski pošti. Vendar je na koncu sodelovala z drugo organizacijo, ta, s katero je imela vzpostavljen prvotni kontakt, ji je bila posrednik k drugi organizaciji.

Stiki v večini primerov potekajo preko elektronske pošte ali telefona.

Priprave na delo

Priprave na prostovoljno delo v večini primerov aktivno potekajo že doma, v Sloveniji. Študentke, ki smo šle s slovensko organizacijo, smo imele najprej priprave organizirane s strani organizacije. V okviru organizacije so organizirane skupne priprave. EVS ima en skupni vikend za vse udeležence vseh projektov, kot tridnevni seminar, kjer se pogovarjaš, kaj so predsodki, diskriminacija, o državi, kam greš. *»Ampak vse je tako na hitro, toliko manjka«* (J).

POTA imajo en skupni vikend za vse udeležence v vse države. Nato pa je odvisno od priprav posamezne skupine. V večini ima skupina za posamezno državo še en do dva skupna vikenda in mesečna srečanja. Skupni vikendi so splošne priprave o samem prostovoljnem delu v tujini, o srečanju z novo kulturo, o potrebnih formalnih pripravah ... V primerih, ko gre večja skupina skupaj, vsak posameznik pripravi svoj delež, za kar se dogovorijo v skupini. V skupini smo si sami dajali naloge, kaj bo kdo delal, kako bo potekalo, kakšne so želje. V sami skupini se je formiral program. Naloge so se razdelile v skupini, nekdo je pripravil kakšno igro, nekdo bo prinesel volno za razne delavnice. Prav tako si posameznik pripravi potreben material, za katerega je bil zadolžen v skupini. V Sloveniji smo iskali metode, igre, delo smo si razdelili in nato izmenjali. Naredili smo skripto, ki jo je vsak dobil in si je lahko na misijonu pomagal. Prav tako smo imeli nekaj duhovnih priprav, z namenom ozavestiti sebe, biti dovolj trden iti v drugačno kulturo. Ob skupnih pripravah potekajo tudi individualne

priprave, ko posameznik naredi svoje zadolžitve v skupini. Prav tako pa so študentki bile individualne priprave *»molatev, učenje v prepuščanju, ker v Indiji ne veš, kako bo«* (K).

Prav tako, ko sta šle študentki v paru, ali v manjši skupinici v lastni režiji, smo se pripravljale skupaj in individualno. *»V sodelovanju z Mozaikom smo pogledali, kakšen program bi bilo primerno izvesti. Od priprav, kaj sva sposobni narediti, kaj vse potrebujeva, do pisanja programa, nakupovanja materiala. Vzporedno še izvedba projekta pri skavtih z zbiranjem igrač, ki sva jih peljali v Mostar. Pripravljali sva se skupaj ob podpori Mozaika in še vsaka je za sebe pripravljala del programa. Iskanje literature, primernih delavnic ...«* (S).

V primeru, ko je šla študentka sama, si je prav tako pripravila svoj material, zbrala igre, delavnice, vzela knjige, priročnike.

Ena študentka ni imela nobenih posebnih priprav za tamkajšnje delo, ker ni točno vedela, kaj se od nje pričakuje.

Potekajo pa priprave na delo tudi na kraju samem, kjer vidiš, kaj je točno tvoje delo. V večini smo se pripravljale pred samim delom, si pripravile material, potek dela, razdelile delo.

Manjkajoče informacije, ki bi jih potrebovale na mednarodnem prostovoljnem delu

V glavnem študentke nismo pogrešale nekih konkretnih informacij pred odhodom. Z vsako izkušnjo prostovoljnega dela dobiš novo spoznanje, s katerimi se kaj naučiš za nadaljnje delo, tudi za delo v tujini.

Dve študentki sta omenili, da sta pogrešali znanje o drugi kulturi, kulturno kompetentno prakso.

Študentka meni, da bi bilo priročno vedeti, da se tam lahko vse kupi.

Druga, da bi bilo dobro vedeti, da potrebuje bolj različna oblačila, ker je možnost vseh vremenskih razmer.

Potrebno bi bilo natančneje vedeti, kje in s kom se bo delalo, da bi se lahko konkretnije pripravili. Prav tako so manjkale informacije o njihovih pričakovanjih od prostovoljke in njenega dela.

PRIHOD IN IZKUŠNJA MEDNARODNEGA PROSTOVOLJNEGA DELA

Kulturni šok in soočenje ob spremembah

Kulturni šok, kot so ga opisale in doživele študentke, sem razdelila v kategorije:

- ga ni bilo

Študentka pravi, da je vse sprejela, kot da ni nič novega, ni je šokiralo, ker se je vse tako hitro odvijalo, ni razmišljala, kakor da bi v tistem trenutku vse potlačila, *»imam močne obrambne mehanizme«* (D).

- pozitiven šok

Študentke so ob prihodu in bivanju v drugi kulturi v večini doživljale pozitiven pogled na novo kulturo. Druženje, pogovarjanje, pomoč med ljudmi, odprtost in spontanost, vse poteka počasi in se nikomur ne mudi. Prostovoljke smo bile presenečene in navdušene nad drugačnim načinom življenja. Navajeni smo drugačnega razmišljanja, pri nas mora biti vse organizirano, urejeno in narejeno takoj. Življenje je drugačno tu in tam. Bolj nam je ustrezal tamkajšnji način življenja, da se družiš, da si pomagaš, pogovarjaš, da se ljudje med seboj poznajo, se ustavijo, si vzamejo čas za drugega, čas je počasnejši in tega pri nas ni. Lahko rečem, da pozitiven šok pomeni, da se tam počutimo bolj doma, domače, varno in prijetno. Nikomur se ne mudi, vse se uredi, *»ah, če ne bo danes, bo jutri«* (M1).

Nekatere smo zelo dobro sprejele njihovo hrano, druge se je niso mogle navaditi oziroma ne vse hrane.

- negativen šok

Ob dobrem počutju v novi, drugi kulturi, pa smo se vseeno srečale z določenimi neprijetnostmi, ki jih nismo mogle razumeti in sprejeti. Velikokrat je bil prvi šok okolje, v katerega smo prišle. Okolica, ki je bila polna smeti, ki so ležale povsod. Videti, v kakšnih razmerah ljudje živijo in kje sploh živijo. Težko se je bilo srečati z ljudmi, ki živijo dobesedno na pločniku, *»ogromno je beračev, ki živijo v kartonu«* (M2) barakarska naselja v Bosni so mi bila šokantna. Videti, kako se prašiči in druge živali sprehajajo po mestu in živijo z ljudmi. Vse skupaj spremlja poseben vonj, ki se ga je hitro potrebno navaditi. *»Šok je bil, v kakšni revščini živijo določeni ljudje, kakšne plače so za zdravnike učitelje ali tudi delavce. Te velike socialne razlike«* (M2). Imajo ogromno bogastva, ki pa ni porazdeljeno. Šok je, ko vidiš, s kakšnimi minimalnimi sredstvi morajo ljudje preživeti, medtem ko mi živimo v izobilju, a tega ne znamo ceniti in se le smilimo sami sebi. Ko

resnično vidiš spore in delitve med ljudmi, ko ugotoviš, da je korupcija resnična. Težko je bilo biti 24 ur v instituciji in videti vse napake. »Velikokrat smo sodile njihovo življenje, nismo mogle sprejeti revščine in odnosa vzgojiteljev, ki so v večini bili tam kot pazniki« (S).

Šok ob novem okolju in tudi podnebjju, kot je vročina ali monsunski dež, poplave, se je pokazal v težavah z zdravjem, bodisi s problemi z dihalni, nizkim pritiskom, utrujenostjo, spremenjeno prebavo in z nenavajenostjo vročine. Drugih večjih zdravstvenih težav ni bilo.

Prav tako je bil negativen šok, kako nas belce povzdigujejo, kako »mislijo, da smo super, da imamo denar, da obvladamo, da smo vseomogočni«(M1). Študentki je bilo težko postaviti meje, ko je bila utrujena in je rekla, da ne gre na pijačo in tega niso razumeli.

- šok ob prihodu domov

Doživele smo tudi obratni kulturni šok, šok ob prihodu domov. »Huje je priti nazaj« (J), »Bolj me je zdelalo, priti nazaj« (K). Doma začneš šele razmišljati, kaj se ti je tam dogajalo, doma ni smisla, kakršen je bil tam. Naš način življenja postane prehiter. Študentke opisujejo, da jih tukaj ne razumejo, da niso tako sprejete, kot so bile tam. Toliko novega se naučiš v drugi kulturi, a tu te ni nihče pripravljen poslušati, kar študentko omejuje. Študentki so očitali tudi vizualne spremembe. Študentka se je ob prihodu domov slabo počutila, bila brez energije, bioritem se ji je spremenil. Tam je spoznala, kaj vse bi se v Sloveniji lahko spremenilo, saj je velika razlika v materialnih in duhovnih dobrinah. Pravi, da jim gre tam perfektno, »ko so tam tako duhovno bogati in bi raje tako živela kot oni« (K).

Prav tako sem sama čutila večji kulturni šok ob prihodu domov. Na primer v trgovini se »nisem več znašla«, ker sem morala vse plačati, kot je pisalo, jaz pa sem kar želela spraševati, koliko kaj stane. Prav tako se je bilo težko navaditi na naš promet, ko ti avto na prehodu za pešce ustavi, da greš mirno preko. Težko je bilo tudi biti tiho na javnih krajih, avtobusu, vlaku, v vrsti, na kosilu v restavraciji. Nihče me ni ogovoril, da bi se lahko pogovarjala. Prav tako pa se mi je težko ponovno navaditi na našo hrano.

Ovire, ki so oteževale delo in bivanje v tujini

Pri samem prostovoljnem delu v tujini smo se študentke srečale z različnimi ovirami. Bodisi zaradi nove, drugačne kulture, bivanja in prilagajanja novemu življenju ali pa zaradi same narave dela.

Ena izmed ovir je jezik. Lahko je, da domačini ne znajo noben tuj jezik, razen svojega domačega, ki ga tudi prostovoljka ne zna. Lahko pa študentka ne obvlada ali ni sproščena v tujem jeziku, ki je ponavadi angleščina. Rešitev so bili domačini, ki so znali vsaj angleščino in so lahko prevajali ali pa osebe iz organizacije, ki so znale domač jezik in so prav tako pomagale s prevajanjem. V primeru, da ne bi bilo vmesnega prevajalca, bi bilo težje izvajati program in vzpostavljati zaupanje.

Rešitev v neznanju tujega jezika je bila, da je študentka delovala v paru in se je lahko zanašala na drugo osebo. Čeprav študentka to opisuje kot potuha, ker ko je bila sama, prisiljena, da spregovori, je zmogla tudi to.

Naslednja ovira je bilo okolje oziroma sprejetost v novem okolju. Predvsem je bila ovira biti belec, biti sprejet kot nekaj več, kot gost in ne kot prostovoljec, ki želi nekaj narediti. Velikokrat smo bili sprejeti kot gostje, ki smo prišli tja, da nas oni počastijo. Potrebno se je bilo prigovarjati, da smo prišli tja delati in da zmoremo narediti tudi kaj fizičnega, kot je pomiti posodo, nesti vodo. Študentka se je mogla sama pri sebi soočiti z biti belec in njihovim odnosom do sprejemanja belcev, saj so ji ves čas govorili »*tubap*« (op. belec). Skozi zgodovinsko ozadje je pogledala pomen besedi in se poskušala sprijazniti.

Ovira je drugačno dojetje dela, v razlikovanju pogleda, kaj bi kot prostovoljec, ki je prišel od daleč, lahko naredil. Velikokrat je bilo dovolj le biti tam, mi pa smo s svojim načinom življenja navajeni trdo delati, narediti delo, ki mora imeti vidne posledice in delati tako zelo, da zvečer utrujen zaspiš. Ovira v okviru organizacije, v kateri se je delalo, je bila, da ni bilo konkretnega dela, vsaj ne po naši merljivosti. Študentka je včasih prišla tja in je čakala, da mine osem ur.

Ovira je, ko se z organizacijo in njenimi zaposlenimi ne pogovoriš o pričakovanjih z obeh strani in pride do zelo nasprotnih in tudi nasprotujočih si pogledov.

Ovira je nepoznavanje njihovih navad, pravil življenja v instituciji in nato znotraj teh pravil imeti svoj program. Ovira v okolju je bila tudi življenje v instituciji in hkrati delati tam, s tistimi ljudmi. *»Psihično je bilo težko vzdržati 24 ur v instituciji«* (S). in videti vse njihove napake.

Študentki je predstavljalo veliko oviro, ko je prišla tja in ugotovila, da projekt, na katerem naj bi delala, ne obstaja in pri tem ni imela niti opore v pošiljajoči organizacije iz Slovenije.

Ovira je bila tudi finančna omejenost, ko je bilo potrebno živeti z majhno žepnino.

Individualne ovire so bile nenavajenost dela z umirajočimi in najti motivacijo vzdržati, *»bila je psihološka kriza«* (M1).

Prav tako je individualna ovira menstruacija in druge zdravstvene težave. Ovira je bila drugačno podnebje, nadležni komarji.

Prilagoditev njihovemu načinu življenja, v čem se nismo mogle prilagoditi in kdo nam je ob prilagajanju pomagal

Študentke smo se v večini zelo enostavno, brez problemov prilagodile na njihov način življenja. Sprejmeš ga, ker moraš, iz spoštovanja do njih, saj si se ti odločil priti tja. Potrebno pa je sprejeti tamkajšnje življenje, da lahko funkcioniraš. Z vključevanjem med njih, biti pripravljena na vse novo in vsrkavanjem, kakršno je, sprejmeš to kot kulturno učenje.

Študentka se je prilagodila načinu življenja, da ni vode, da ješ ob času, tudi da greš k maši, kar doma ne. Prilagodila se je iz spoštovanja do njih, saj meni, da to ni nič slabega. Pričakovala je, da se bo potrebno prilagoditi. Druga študentka se je tudi z lahkoto prilagodila, ko so rekli, da se z desno roko je, levo pa se uporablja na stranišču, kjer ni stranišnega papirja. Študentki je ustrezalo biti brez mobitela in interneta. Prilagoditi se je bilo potrebno njihovem načinu oblačenja, iz spoštovanja njihove kulture. Mi smo navajeni biti oblečeni zelo pomanjkljivo, tam ne moreš biti, kljub vročini.

Študentka meni, da na koncu moraš sprejeti vse, da si lahko tam in da lahko sploh funkcioniraš. Potrebno je sprejeti njihovo kulturo, saj si se sam odločil iti tja, oni te ne potrebujejo.

Študentka se je prilagodila z lahkoto, ker so ljudje tam zelo odprti za vzpostavljanje kontaktov, za stike, za prijateljstva, za kontakte, prijazni so na ulicah, v trgovinicah. Socialno življenje poteka enostavno, če si malo odprta oseba navežeš stike z lahkoto. Ustreznejši je način življenja, ko si ljudje med seboj povedo, ko lahko zaupaš, ko nekaj delaš skupaj.

Kulturno učenje ti je dano in potrebno ga je izkoristiti in sprejeti in lahko dobiš veliko. Toliko dobiš, kot se trudiš, odkrivaš sebe, drugo kulturo, ljudje ti začnejo zaupati.

Pri tem smo imele veliko podporo in oporo, če smo bile na prostovoljnem delu še s kakšno prostovoljko iz Slovenije. *»Lažje je bilo, ker sva bile dve, kaj se je kateri zgodilo, kaj je kdo rekel, veliko sva se pogovarjali«* (M1). Drugače pa se je vedno našla kakšna oseba, ki je bila zaposlena v organizacija, v kateri smo delovale. Ti so nas povabili k sebi domov, na obiske, izlete, pomagali so pri vzpostavljanju stikov, z nasveti, informacijami. *»Veliko so mi pomagali ljudje, ki so zaposleni na organizaciji, da spoznam njihove kulturne vrednote, povabili so me k njim domov, da sem spoznala, bila sem del krsta v pravoslavni cerkvi, povabili so me na slavo, njihov družinski praznik, ki ima pomembno vlogo, povabili so me domov, skuhalo njihovo hrano«* (M2).

K prilagoditvi na okolje je veliko pripomogla odprtost ljudi in biti sprejet med njimi, se družiti z njimi, da vidiš, da so veseli, da si prišel k njim, da te spoštujejo. Prav tako pa so nam pomagali k prilagoditvi naključni ljudje iz okolice, prodajalka v trgovini, ki si je zapomnila študentkino ime, tujci v tistem okolju, domačini. *»Če se povežeš z ljudmi, takoj vse steče«* (K).

Pri prilagoditvi so pomagali pogovori z ostalimi prostovoljci in z zaposlenimi v organizaciji. Pomembne so bile evalvacije skupine, para. Pomagala je glasba, petje, kitara. Pisanje dnevnika, pisanje kartic domov. Pomembne je stik z domom, s Slovenijo, preko interneta. Najti si svoj prostor za umiritev, kot je kapela, kavarnica. Narediti si domače rituale, kot je popoldanski počitek, kavica po kosilu. Pomaga pa tudi misel, da si ob koncu prostovoljnega dela vzameš počitek in zasluženi izlet.

Študentke se nismo mogle prilagoditi onesnaženosti, odpadkom povsod. Revščini in beračenju. Težko je bilo, če si nismo mogle najti časa zase. Prilagoditi se svoji vlogi tam, vlogi belega človeka, delati in živeti v isti instituciji. Vedno se ni dalo prilagoditi njihovi hrani in lastnemu načinu prehranjevanja.

Zadovoljstvo biti tam

Ob življenju v novi kulturi, novih ljudeh, potrebujemo čas, veliko ga je namenjeno prilagajanju, sprejemanju nove kulture, klimatiziranju. Vendar so trenutki, ko se resnično počutiš, da si tam, ko uživaš in ko se ne prilagajaš, ampak si spojen z okoljem, ljudmi, počutiš se doma. Študentke naštevajo, da so se počutile doma, ko so našle lasten, sebi ljub kotiček, kot je kavarnica, trgovina, kamor je lahko zahajala vsak dan. Študentka še danes, ko gre tja na obisk, zaide v isto kavarno, kjer še dela isti natakar in vedno mu prinese kakšno darilo. Zadovoljstvo je, ko smo poznale kraj, ko so spoznavale in se spoprijateljile z domačini in so nas ti povabili na čaj, kosilo. Ko sva lahko povabili koga v najino stanovanje in ga postregli s čajem. Domače se počutiš, ko si domač v jeziku in se lahko pogovarjaš, klepetaš. Občutek domačnosti in sprejetosti ti da že samo delo z otroki, ko ti zaupajo zgodbe, ko se stisnejo k tebi. Zadovoljstvo sem čutila, ko so nas otroci zvečer peljali plesat v njihov najljubši lokal in smo bile deležne biti z njimi v njihovem prostem času. Občutek, da so nas sprejeli med sebe, nam zaupali svoje življenjske zgodbe. Prav tako, ko so nas vzgojitelji peljali po mestu, ko smo klepetali, se smejali. Biti z njimi ne samo v delovnem okolju, ima poseben čar.

Dober občutek, ko se ti na koncu zahvalijo, ko ti naredijo slovesno ceremonijo in ti otroci prinesejo risbice. Skupno petje in sedenje na kavi z vsakodnevnimi klepeti. Zadovoljstvo ti da smeh, občutek sreče in sprejetosti, občutek, da jim nekaj daješ. Tudi ob slovesu čutiš zadovoljstvo, ob solzah in obdarovanju. Zadovoljstvo smo čutile predvsem ob konkretnem delu.

Že samo zadovoljstvo je bilo biti in delati z otroki. Lepo se je bilo smejati vsak dan. Študentka pravi, da jo je napolnjevalo že to, da so jih sprejeli, ko vidiš, da jim nekaj pomeniš in da ima vse neki smisel, ko daješ.

Druga študentka opisuje dogodek, ko se je resnično počutila koristno, ko je zapolnila delček mozaika, da je sploh prišla. S patronažno sestro so hodili po vaseh in delili hrano, ko so družinice prišle z vrečko in čakali na hrano.

Prav tako sem sama čutila izredno zadovoljstvo, ko sem lahko pomagala v ambulanti, čeprav to ni moje področje dela.

»Vsak nasmeh, iskren pogled, ko smo skupaj peli, predvsem mojster Jaka. Ko smo hodili po vaseh in sva jih naučili pesmic. Objemi, poljubčki, jok na koncu, iskreni stiski rok, vsa pisemca, skromna, a bogata darilca, ki so nam jih na koncu prinesle punce. Pa vse, kar smo skupaj preživel s puncami, s sestrami, duhovnikom« (K).

ODHOD IN SLOVO

Slovo je vedno zelo pomemben trenutek. Je trenutek, ko se poslovíš od ljudi, od kraja, od svojega dela. Ko zaključiš neko obdobje dela, obdobje poznanstva z ljudmi, ko evalviraš svoje delo, svoj doprinos. Pomembno je, kako se poslovíš, kakšen trenutek izbereš, kako zaključiš svoje bivanje, delovanje in nova poznanstva. Občutki ob slovesu so težki, je hudo in je stiska pri srcu. Mnogokrat je prisoten jok. Včasih imaš ali ti dajo drugi občutek, kot da slovo ni za zmeraj.

Študentke opisujejo občutke ob slovesu, da *»je bilo hudo, smo jokali«* (D), *»zjutraj sem se odpravila s solzami v očeh.«* (M2), *»sem planila v jok«* (K). Hudo je ponavadi tudi za tamkajšnje ljudi, ki ostajajo tam.

Nekatere študentke so še ohranile stike s tamkajšnjo organizacijo, z domačini. Stik ohranjajo s pismi, s telefonskimi klici, pošiljanjem daril po drugih prostovoljcih. Ohranjanje stika je verjetno dokaz, da so se spletle vezi, da je bilo delo pozitivno.

Slovo je kot neke vrste ceremonija, ko vsak nekaj pripravi za drugega. Študentke smo pripravile nekaj za njih, oni so vedno pripravili nekaj nam. Študentka M1 je pogostila vse bolnike in negovalke s pecivom in pijačo. Oni so pripravili ples in darilca. Prav tako so plesali in peli pri študentki D. Tudi študentka J je pripravila slaščice, njej pa so pripravili zahvalne ceremonije, kot je tradicionalni ples, pesmi, kupili so ji tradicionalna oblačila. Študentka M2 pravi, da so se poslovili z dobro mednarodno večerjo, prinesla je prekmursko gibanico, domače vino, ki ji ga je oče poslal po avtobusu. Izdelala je majico, kamor so se ji vsi podpisali, pripravila jim je darilca. Zadnjo večer pa je bila povabljenka k enemu od zaposlenih na večerjo. Formalno pa so zaključili z evalvacijo, *»povedali, kaj smo novega pridobili, se naučili, jaz od njih, oni od mene, od vsakega posebej, kaj bi jim predlagala v bodoče, kaj spremeniti«* (M2).

Študentka K opisuje, da je bilo ob slovesu zelo natrpano, vsi so ju želeli še kam povabiti, kam peljati. Prav tako pa sta zadnji dan pripravili slovo za vsakega posebej. Za učence v šoli sta napisali pesem in jim jo pri jutranjem zboru zapeli, za dekleta v internatu sta pripravili molitev in darilci. Tudi sami sta bili deležni daril. Tudi sama sem imela ponavadi izkušnjo, da je ob slovesu vse natrpano, da je potrebno vedno še nekaj narediti, srečati vse še enkrat. Napisali smo si bodisi pisma, izmenjali majhne pozornosti, skupaj preživeli zadnji dan, večer. Vedno je prisotno še zadnje fotografiranje, objemanje, vsi si želimo še nekaj povedati.

Osebnost se mi je naporno posloviti, tako mi veliko pomeni, če vsaj malo še ohranim stike ob prihodu domov.

Ena študentka opisuje, da je ob slovesu naredila napako, ker se je potem še enkrat vrnila nazaj, da bi bratu pokazala, kje je delala. Ljudje, predvsem otroci so bili zmedeni, kaj spet dela tam, kot da je prišla znova. Podobno se je zgodilo meni. Domačini so naju samo gledali, kaj spet delava tu. A v hiši, kjer sva živeli en mesec, sem se počutila dobrodošlo, kot da bi prišla nazaj domov.

Občutki ob koncu

Prostovoljke smo bile vesele izkušnje mednarodnega prostovoljnega dela. Je bogata izkušnja, ko narediš nekaj za druge, predvsem pa priložnost, da ob tem sam rasteš in si pridobivaš nove izkušnje, se učiš o novi kulturi in hkrati spoznavaš svojo.

Ena študentka opiše, da so občutki ob opravljenem delu mešani, da je bila včasih razočarana nad odnosi, ker je imela drugačne predstave. Vendar je kljub temu zadovoljna, da je dobila to izkušnjo. Tudi sama sem se še dolgo po prihodu domov borila z mislijo, kaj sem jim prinesla, kaj sem zanje naredila. A izkušnja je dragocena. Drugače je opravljati prostovoljno delo v tujini, v drugi kulturi, s čisto novimi ljudmi. Lahko bi rekla, da je naporneje, da je potrebno vložiti več truda, a na koncu veliko pridobiš.

5 SKLEPI

- V Sloveniji je že kar nekaj organizacij, ki ponujajo ali imajo povezave in kontakte za možno mednarodno prostovoljno delo. Vendar mora prostovoljec vložiti lasten trud pri iskanju možnosti za mednarodno prostovoljno delo.
- Velik vir informacije je danes internet. Še vedno pa ostajajo dober vir informacij druge osebe, ki imajo podobne izkušnje ali poznanstva z organizacijami in ljudmi v tujini, ki nudijo možnost prostovoljnega dela.
- Predhodne priprave na prostovoljno delo so odvisne od organizacije in projekta. Lahko so organizirane v okviru projekta kot skupinske, splošne in tudi individualne, ki so odvisne od posameznika, koliko se želi prej pripraviti in koliko ima preteklih izkušenj s prostovoljnim delom in mednarodnim prostovoljnim delom.
- Dobro je, da se že ob dogovoru z organizacijo izve, kaj bo delo prostovoljca, saj se tako lahko aktivno pripravi. Kljub temu je na samem mestu dela potrebno biti pripravljen na dogovarjanje z organizacijo, zaposlenimi in uporabniki o svojem delu. Na samem mestu lahko vidiš dano situacijo, ki je lahko tudi drugačna, kot so bila pričakovanja ob prvotnem dogovarjanju. Dobro se je še enkrat dogovoriti o delu in predvsem pričakovanjih vseh udeleženi.
- Hkrati ob prostovoljnem delu se prostovoljec sreča z novo kulturo, njemu drugačno. Potrebno je biti pripravljen na kulturne spremembe, ki lahko povzročijo kulturni šok. Do kulturnega šoka lahko pride tudi ob povratku domov. V obeh primerih je pomembno in dobro imeti ob sebi kakšno osebo, s katero si delita občutke, dogajanja in se podpirata. Za podporo poskrbijo tudi nekatere organizacije, bodisi s predpripravami na prostovoljno delo, med samim prostovoljnim delom v tujini in tudi s podporo, evalvacijami in deljenjem izkušenj ob prihodu domov.
- Slovo je zelo pomemben trenutek, ko se poslovimo od ljudi in svojega dela. Hkrati je ganljiv in boleč trenutek, ko drug drugega zapustimo. Ponavadi si pripravimo darila, pogostitve, plese.
- Študentke smo bile zadovoljne z izkušnjo mednarodnega prostovoljnega dela. Bilo je kar nekaj lepih trenutkov, ko smo bile zadovoljne, da smo tam in smo ob vseh prilagajanjih na novo okolje in kulturo tudi uživale, se čutile sprejete, domače in najpomembnejše, čutile smo se koristne in vedele smo, da nekaj prispevamo, čeprav še več dobivamo.

6 PREDLOGI

Združiti zanimanje za druge dežele in drugačne kulture ter prostovoljno delo in dobiti izkušnjo mednarodnega prostovoljnega dela, je nekaj zelo dragocenega. Priporočala bi dobiti takšno izkušnjo vsakemu, še posebej študentom in študentkam fakultete za socialno delo. Dobro je videti kako delujejo organizacije in institucije in kako deluje socialno delo v tujini ter hkrati povedati kako deluje socialno delo v Sloveniji in jim pokazati naš način dela. Gre za izmenjavo izkušenj, spoznavanja novih metode dela in bogatenje samega sebe.

Vsakemu, ki ima vsaj majhen interes po mednarodnem prostovoljnem delu, bi se morala omogočiti takšna izkušnja.

Fakulteta za socialno delo bi lahko še bolj podpirala takšne izkušnje. V okviru obvezne prakse, bi lahko bile omogočene in predstavljene možnosti mednarodnega prostovoljnega dela. Ob praksi na fakulteti bi se lahko oblikovala posebna mentorska skupina za tiste, ki gredo na mednarodno prostovoljno delo.

Študentje bi morali izkušnje predstaviti na fakulteti, bodisi v razredu ali še bolje za vse, ki jih to zanima.

Delovati kot prostovoljec v tujini, ni enako kot biti prostovoljec v Sloveniji, saj se je vedno znova potrebno soočiti s kulturnimi razlikami in prav tako z različnim dojemanjem prostovoljnega dela in tudi dela nasploh. Pred odhodom se je potrebno dobro opremiti, dobiti informacije o okolju, kulturi in ljudeh s katerimi kot prostovoljec deluješ. Dobro bi bilo, če bi v Sloveniji kakšna organizacija imela priprave za vse prostovoljce, ki gredo v tujino, predvsem tudi za tiste, ki gredo v lastni režiji. Priprave tako bile odprte za vse. Teme bi zajemale predvsem kulturno učenje. Učenje o lastni kulturi, vstop v drugo kulturo, srečanja z etničnimi skupinami, stereotipi in predsodki o drugih kulturah, predstavitev možnosti kulturnega šoka.

Prav tako bi lahko bila skupina, ki je odprta za prostovoljce, ko pridejo nazaj iz mednarodnega prostovoljnega dela, kajti tudi takrat potrebuješ podporo in nasvete. Pomaga, če imaš možnost deliti in predstavljati svojo izkušnjo drugim ali se srečati in pogovarjati s prostovoljci s podobnimi izkušnjami.

7 LITERATURA

- Baehr, Peter R. 1999. *Human rights : universality in practice*. Houndmills: Macmillan. New York : St. Martin's Press.
- Canals, Joseph. 1995. Mesto antropologije v teoretskem ozadju socialnega dela. *Socialno delo*, 34, 2: 97-109.
- Cigoj, Kuzma, Nika. 2001. Prostovoljno delo študentov visoke šole za socialno delo. *Socialno delo*, 40, 6: 363-368.
- Flaker, Vito. 2001. Prostovoljno delo: delo za druge in zase. *Socialno delo*, 40, 6: 305-312.
- Frkač, Jože. 1996. Prostovoljno delo. *Socialno delo*, 35, 4: 335-340.
- Gradišar, Anita. 2002. *Možnosti mladih za aktivno preživljanje prostega časa v Mestni občini Novo mesto*. Diplomsko delo. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Ilić, Ivan. 1985. *Pravo za zajedništvo*. Beograd: Rad, 83-88 in 120-144.
- Južnič, Stane. 1987. Preučevanje človeka. V: *Antropologija*. Ljubljana: FSPN, 14-34.
- Južnič, Stane. 1987. Etnija in etničnost. V: *Antropologija*. Ljubljana: FSPN, 221-253.
- Kene, Zlata. 2002. *Motivacija prostovoljcev pri delu z mladimi*. Diplomsko delo. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Kobal, Leonida. 2001. »Zlimam se z ljudmi« : ugotavljanje terapevtskih učinkov pri prostovoljcih z vidika teorije navezanosti. *Socialno delo*, 40, 6: 335-354.
- Kolarič, Zinka. 2003. Neprofitno – volonterske organizacije in njihov razvoj – od volonterstva k profesionalizmu. *Teorija in praksa*, 1: 37-56.

- Kos, Mikuš, Anica. 1999. *Prostovoljno delo v šolstvu*. Ljubljana: Združenje Slovenska filantropija.
- Levi-Strauss, Claude. 1994. *Rasa in zgodovina*. Ljubljana: Založba Studia Humanitatis.
- Mesec, Bojana. 2001. Nova generacija prostovoljcev, ki prihaja. *Socialno delo*, 40, 6: 329-334.
- Mesec, Bojana. 2002. Prostor, kjer nastaja in se organizira prostovoljno delo. *Socialno delo*, 3, 199-202.
- Mesec, Blaž, Cigoj-Kuzma, Nika. 2003. *Navodilo za pisanje diplomske naloge in opravljanje diplomskega izpita*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Mesec, Blaž. 1982. Področja dela in vloge sodelavcev pri prostovoljnem delu v družbeni organizaciji : primer dela s taborniki. *Socialno delo*, 21, 1: 8-23.
- Mesec, Blaž. 1984. Prostovoljno delo na področju socialnih dejavnosti. Ljubljana: Višja šola za socialne delavce v Ljubljani.
- Mesec, Blaž. 1994. Evalvacija prostovoljnega dela. *Socialno delo*, 33, 4: 275-282.
- Milošević, Vida. 1989. *Socialno delo*. Ljubljana: samozaložba.
- Naylor, Harriet H. 1967. *Volunteers today : finding, training, and working with them*. New York : Association Press.
- Pipan, Primož. 2001. Mednarodni prostovoljni delovni tabori. V: *Geomix*, 8, 1: 34-35.
- Ramovš, Jože. 2001. Prostovoljstvo pri delu z ljudmi in za ljudi. *Socialno delo*, 40, 6: 313-322.

- Ramovš Jože. 1991. *Slovenska sociala med včeraj in danes*. Ljubljana: Inštitut za socialno medicino in socialno varstvo.
- Rode, Nino, Žontar, Melita. 2001. Prostovoljci pri delu z zasvojenimi: primer centra za odvisnosti Kranj. *Socialno delo*, 40, 6: 355-362.
- Rommelspacher, Birgit. 1997. (intervju). Teorije o rasizmih. *Teorija in praksa*, 34: 1, 61-71.
- Šumi, Irena. 1990. *Evropocentrizem in kulturni relativizem: primer severnoameriških staroselcev*. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.
- Wierzbicka, Anna. 1992. *Semantics, culture, and cognition: universal human concepts in culture-specific configurations*. New York, Oxford: Oxford University Press.
- Weber, Irena. 1993. Kulturni šok : kaj je to? V: *Antropološki zvezki*, 3: 135-141.
- Žorga, Sonja. 1996. Kaj lahko ponudimo prostovoljcem in zakaj. *Socialno delo*, 35, 4: 275-282.

INTERNETNI VIRI

1. Amarin, Luis. 2001. *Intercultural learning*. Washington. European foundation centre. 1-4. <http://www.efc.be/ftp/public/cpi/TCFF%20Intercultural%20Learning.pdf> (8. 4. 2008).
2. *Culture shock*. <http://edweb.sdsu.edu/people/CGuanipa/cultshok.htm> (8. 4. 2008).
3. International volunteer programs association. <http://www.volunteerinternational.org> (20. 3. 2008).

4. Kealey, Daniel J. 2002. *Research on Intercultural Effectiveness and its Relevance to Multicultural Crews in Space*. Canadian Space Agency International Workshop on Group Interactions.
http://www.dfait-maeci.gc.ca/cfsi-icse/cil-cai/pdf/Multicultural_Crews_in_Space_Report-en.pdf (20. 3. 2008).

5. *Kulturni šok*. http://sl.wikipedia.org/wiki/Kulturni_%C5%A1ok (8. 4. 2008).

6. MacDonald, Doug. 2005. *Intercultural Effectiveness as a Competitive Advantage in Global Business* (Acrobat Reader). Canadian Manufacturers and Exporters Magazine.
http://www.dfait-maeci.gc.ca/cfsi-icse/cil-cai/publications_papers-en.asp?lvl=7
 (8. 4. 2008).

7. *Medkulturno učenje*. Društvo Humanitas.
http://www.humanitas.si/hisa_svetov-medkulturno_ucenje.php (20. 3. 2008).

8. Miller, Thea. *Re-Entry Shock*. Worldwide classroom; consortium for international education and multicultural studies.
http://www.worldwide.edu/travel_planner/culture_reentry.html (8. 4. 2008)

9. Oberg, Lalervo. *Culture Shock & The Problem Of Adjustment To New Cultural Environments*. Worldwide classroom; consortium for international education and multicultural studies.
http://www.worldwide.edu/travel_planner/culture_shock.html (8. 4. 2008).

10. Vulpe, Thomas. 2004. *Training for intercultural Competence: Avoiding Failures in International Assignments*. CERC News, 132. http://www.dfait-maeci.gc.ca/cfsi-icse/cil-cai/pdf/CERC_Article-en.pdf (8. 4. 2008).

11. *What is intercultural effectiveness?* Centre for intercultural learning. http://www.dfait-maeci.gc.ca/cfsi-icse/cil-cai/what_is_intercultural_effectiveness-en.asp?lvl=3 (10. 4. 2008).

12. EVS- European voluntary service. <http://www.evs.si/> (20. 3. 2008).
13. Mladi v akciji. <http://www.mva.si/> (20. 3. 2008).
14. <http://www.mva.si/movit-na-mladina/o-nas/> (20. 3. 2008).
15. Mladinski svet Slovenije. <http://www.mss.si/> (24. 3. 2008).
16. Mladinsko informacijski center. <http://www.mic.si/> (24. 3. 2008).
17. Voluntariat - organizacija za mednarodno prostovoljno delo. <http://www.zavod-voluntariat.si/> (24. 3. 2008).

Spletne strani slovenskih in tujih organizacij (izbor):

<http://www.prostovoljstvo.org/>
http://ec.europa.eu/youth/program/sos/hei/hei_en.cfm
http://europa.eu/youth/volunteering_-_exchanges/index_eu_sl.html
<http://www.cev.be/index.htm>
<http://www.volunteer.org.nz/>
<http://www.greenpeace.org/international/about/volunteers>
<http://www.training-youth.net/INTEGRATION/TY/Publications/tkits/tkit5/index.html>
<http://www.volunteerabroad.com/>
<http://www.workingabroad.com/>
<http://www.worldvolunteers.org/>
<http://www.volunteerinternational.org>
<http://www.avso.org/>
<http://www.alliance-network.org/>
<http://www.yap.org/>
<http://www.ivs-gb.org.uk/>
<http://europa.eu/scadplus/leg/en/cha/c11602c.htm>
http://ec.europa.eu/youth/yia/forms/forms_yia_en.html
<http://www.icye.org/>
<http://www.sciint.org/>
<http://www.partnershipvolunteers.org/>

8 POVZETEK

V diplomski nalogi sem predstavila izkušnje mednarodnega prostovoljnega dela študentk fakultete za socialno delo. Naredila sem šest intervjujev in opis lastnih izkušenj.

Teorije konkretno o mednarodnem prostovoljnem delu ni veliko. Tako sem v teoretičnem delu najprej opisala prostovoljno delo, kako se je spreminjal njegov pomen skozi zgodovino in razvoj stroke socialnega dela. Prostovoljno delo ima velik pomen v socialnem delu. Prostovoljci so pomemben vidik v organizaciji in je prav, da imajo posebno mesto. V delo prinašajo svežino, nove ideje in neobremenjeno delajo z uporabniki in z njimi navežejo pristnejši stik. Prostovoljec je lahko pomemben vezni člen med organizacijo in uporabniki in prav tako med svetom zunaj in svetom znotraj organizacije.

Biti prostovoljec lahko predstavlja izziv, ljudem posvetiš nekaj prostega časa, deluješ v lokalni skupnosti, srečuješ nove ljudi, spoznaš drugačnost. V mednarodnem prostovoljnem delu pa se srečaš še z novo kulturo, drugačnim načinom življenja, razmišljanja, vrednotami. Ljudje so se srečevali z novimi kulturami že v zgodovini. Tako sem skozi antropološki vidik opisala, kako so se ljudje srečevali z novimi kulturami. Predvsem, kako so nove kulture odkrivali ljudje iz zahodnega sveta, kako se je pri tem razvijal etnocentrizem oziroma evropocentrizem.

Danes lahko ob vseh dosegljivih informacijah poznamo veliko kultur sveta. Vendar smo kljub temu lahko presenečeni, ko pridemo v stik z novo kulturo. Soočiti se moramo z drugačnim načinom življenja. Navajeni lastnega načina gledanja, imamo lahko s tem težave. To bi lahko poimenovali kulturni šok. Opisujem njegove simptome in kako ga premagati. Prav tako opisujem kulturno kompetentno osebo. S sposobnostmi, ki pomagajo pri lažjem prilagajanju novemu okolju, je prostovoljcu lažje delovati. Ena taka lastnost je, da dobro poznaš svojo kulturo, svoje navade in se zavedaš, da je bogastvo v različnosti in spoznavanju ter učenju novega.

V Sloveniji je že nekaj organizacij in projektov, ki organizirajo ali pomagajo priti do mednarodnega prostovoljnega dela. Nekatere izmed njih sem tudi na kratko opisala. Vedno pa je zelo pomembna osebna angažiranost prostovoljca.

V intervjujih s študentkami sem želela izvedeti najprej, zakaj so se sploh odločile za mednarodno prostovoljno delo in kje so iskale in dobile informacije. Nato me je zanimalo, kako so se pripravljale na prostovoljno delo, kako so vzpostavile kontakt z organizacijo v tujini in iskanje informacij o okolju, kamor odhajajo. Naslednji sklop vprašanj se je nanašal na srečanje z novo kulturo in delovanjem v okolju. Zanimalo me je, če so doživele kulturni šok, kako so se prilagodile, kaj in kdo jim je pri tem pomagal in če se v čem niso mogle prilagoditi. Na kratko so mi opisale njihov povprečni dan in občutke ob izkušnji mednarodnega prostovoljnega dela. Pomembno je slovo, kako se poslovimo in kaj za seboj pustimo. Študentke so slovo opisale kot težko, a vendar prijetno ob vseh darilcih in dobrem občutku, da je bilo nekaj podarjeno in še več pridobljeno.

9 PRILOGE

9.1 Okvirna vprašanja

1. a) Kdaj in kje je potekalo tvoje mednarodno prostovoljno delo?
b) S katero ali preko katere organizacije si šla?

PRED IZBOROM KONKRETNEGA MEDNARODNEGA PROSTOVOLJNEGA DELA

2. Kaj je oblikovalo tvojo odločitev po mednarodnem prostovoljnem delu?
3. Kako in kje si iskala in dobila informacije o prostovoljnem delu v tujini?
4. Kaj so bili poglobitni dejavniki pri konkretnem izboru med možnostmi?

PRIPRAVE PRED ODHODOM

5. Na kakšen način si pridobivala informacije o okolju, kamor odhajaš?
6. Kako si zvedela, kaj bo tvoje delo, kaj se od tebe pričakuje?
7. Kako je bil vzpostavljen kontakt z organizacijo v tujini?
8. Kakšne so bile priprave na samo delo?
9. Katere informacije danes vidiš, da so ti manjkale in bi jih lahko pridobila pred odhodom?

PRIHOD IN IZKUŠNJA MEDNARODNEGA PROSTOVOLJNEGA DELA

10. Kdaj si doživela (če si) kulturni šok? Kako bi ga opisala (kakšen poseben dogodek)? Kaj te je presenetilo, šokiralo, se te dotaknilo?
11. Katere so bile ovire, ki so oteževale tvoje delo in bivanje samo?
12. Kako si se prilagodila njihovemu načinu življenja?
Kaj ali kdo ti je pri tem pomagal?
V čem se nisi mogla prilagoditi?
13. Kdaj si res občutila zadovoljstvo, da si tam? Kakšen poseben dogodek?

ODHOD IN SLOVO

14. Kako ste se poslovili?
Kakšni so bili tvoji občutki (o opravljenem delu, o ljudeh in okolju, ki ga zapuščaš)?
15. Na kratko opiši tvoje delo in tvoje občutke o izkušnji mednarodnega prostovoljnega dela.

9.2. Primer dobesednega prepisa intervjuja

JANA (J)
11. februar 2008
Ljubljana, kavarna
10.45- 11.27

1. a) Kdaj in kje je potekalo tvoje mednarodno prostovoljno delo?

Prvo moje mednarodno prostovoljno delo je potekalo v Nepal 2004, tri mesece. Potem 2006 v Gambiji en mesec in v Makedoniji pet mesecev v letu 2007.

b) S katero ali preko katere organizacije si šla?

V Nepal sem šla preko nepalske nevladne organizacije Woluntary sience Nepal, v Gambijo v lastni režiji, čeprav sem imela kontakte ene raziskovalke iz Anglije, v Makedonije pa preko EVS (Evropska prostovoljna služba).

PRED IZBOROM KONKRETNEGA MEDNARODNEGA PROSTOVOLJNEGA DELA

2. Kaj je oblikovalo tvojo odločitev po mednarodnem prostovoljnem delu?

Potujem že dolgo časa, sama ali v paru, zelo mi je všeč. Dokončno sem se odločila na Nizozemskem, ko sem bila na študijski izmenjavi. Tam sem spoznala kup socialnih delavk, študentov, aktivistov, ki so šli na prostovoljno delo v tujino in sem si mislila, da bi tudi jaz lahko to poskusila. Že prej sem imela željo iti v Nepal, odločila sem se za dlje časa in sem rekla, zakaj ne bi tudi kaj dala in ne samo dobila.

3. Kako in kje si iskala in dobila informacije o prostovoljnem delu v tujini?

Za Nepal sem vtipkala google voluntery work, work with children, art work. Bilo je osem organizacij, napisala sem mail, kaj delam, kaj znam in vprašala osnovne stvari, koliko plačajo, koliko zaračunajo, kaj imam vključeno v plačilo. Nihala sem med dvema organizacijama, ena je ponujala, da bi lahko bila zastoj.

V Gambijo nisem imela iti namen delat prostovoljno, ampak potem sem rekla zakaj ne. Spoznala sem eno raziskovalko, ki dela tam na šoli, proučuje pomen lokalnega jezika, vprašala sem, če ima kake kontakte, če kaj rabijo. Pisala sem dvema šolama, ena je bila za gluhe in naglušne.

V Makedonijo sem želela iti v tujino in od prijateljice sem zvedela za EVS, ki je bila na predavanju na filozofski fakulteti. Imela sem 14 dni in nisem imela veliko možnosti, ta organizacija se je promovirala in priključila sem se njim.

4. Kaj so bili poglobitni dejavniki pri konkretnem izboru med možnostmi?

Organizacije so znale prepoznati sebe v tem, kar jaz nudim, videti povezavo med mojimi veščinami, da lahko skupaj naredimo. Da lahko dam jaz en prispevek pri tistem, kar imam izkušnje.

Nepal je bil, kamor sem že dolgo želela iti, ker mi je prijatelj rekel, da imam tako dolge lase kot ženske v Nepal^u začela sem malo gledati, kje je Nepal, všeč mi je bila kultura, začela sem hoditi na potopisna predavanja, brati knjige in v tolikih letih sem videla, da lahko dopolnim to svoje znanje s tem, da grem tja ne samo potovat, ampak tudi nekaj dat.

V Gambijo se je fant odločil, da greva v Vzhodno Afriko in je bila edina angleško govoreča država.

Izbor je bil delo z otroki, formalna neformalna izobraževanja.

Za Makedonijo, pa sem imela še Portugalsko, tja sem se tudi prijavila, prišla v drugi krog. Pisali so mi, da nisem sprejeta, a so mi pošiljali še neke maile in sem jim rekla, zakaj mi še pišejo, če nisem sprejeta. Šla sem k Simoni na govorilne in ji rekla, kaj naj naredim s tema možnostma. V Makedoniji so mi bili bolj topli, želeli so, da pridem, na Portugalskem so me že izključili in potem spet nazaj. Tako sem se odločila za Makedonijo, Portugalcem sem se zahvalila.

PRIPRAVE PRED ODHODOM

5. Na kakšen način si pridobivala informacije o okolju, kamor odhajaš?

Prebrala sem knjige, poskušala sem vzpostaviti kontakt z ljudmi, ki so bili tam in ki so od tam in živijo pri nas, v Sloveniji ali Evropi. Drugače je, ljudje, ki so bili tam, so ponavadi potovali, šli skozi kulturo, nekaj vzeli. Ljudje, ki pa so od tam ti dajo kulturo in ti ko delaš ne rabiš znamenitosti, ampak kako se soočajo ljudje, katere vrednote so jim pomembne.

Ljudi sem našla preko potopisnih predavanj. Ogromno na štopu, pogovarjam se, kaj delam v življenju in spoznam ljudi, ki so neverjetno pripravljeni pomagat, on pozna onega tam ...

Ogromno imam prijateljev v tujini, kjer vsak pozna nekoga nekje v tujini.

6. Kako si zvedela, kaj bo tvoje delo, kaj se od tebe pričakuje?

Na začetku smo bili v kontaktu, ponavadi po mailu, strinjali so se z vsem, kar sem rekla, povedala sem, kakšne izkušnje imam in kje želim delat. Tako sem v Nepal delala na človekovih pravicah, v Gambiji, da bom delala na šoli za gluhe in naglušne, v Makedoniji v mladinskem informacijskem centru. Čeprav ponavadi ni bilo nič od tega. Potem smo se usedli skupaj, se pogovarjali. Dopustila sem, da so oni povedali. Zanimivo je, da imajo željo, da prideš, hkrati pa jih je strah, da če bodo rekli *ne*, ne boš prišel. *Ne* je odraz nespoštovanja. Ko sem prišla tja, pa so kar rekli, ja znaš risat, lahko bi učila likovno. Potem sem rekla, da bi lahko imela delavnice, na temo krepitev moči, čeprav ne vejo, kaj je to, ampak da bi prišlo do sodelovanja med učenci in učitelji, da bi dali svoj prispevek, morda tudi drugim učencem pokazali to. Bili so zelo pripravljeni.

Enako v Gambiji. Najprej sva dva dni samo gledala, se pogovarjala z učitelji, učenci. Potem smo se usedli in rekli, kaj bi lahko naredili. Najprej so rekli, da bi bilo fajn, da bi učila predmete, a sem rekla, da nisem prišla zato. Lahko naredimo nekaj skupaj, po izobrazbi nisem učitelj in nisem sposobna zato. Potem smo se odločili s praktikanti, da bomo skupaj naredili otroku prijazne ure, da se bomo učili drug od drugega. Kako vključiti otroke v uro, sploh deklice, da ne prepisujejo s table, ampak da sodelujejo.

Ko sem prišla v Makedonijo, sem ugotovila, da projekt ne obstaja in potem so rekli, da bom delala v Romskem naselju. Otepala sem se dela z Romi, ne da bi imela kaj proti njim, ampak v Sloveniji že toliko organizacij dela z njimi in se ne premakne. Nisem videla svojega prispevka, če že drugi toliko delajo, kaj naj jaz. Potem smo se pogovorili, kaj oni hočejo, kaj jaz in smo naredili delavnice za otroke na temo krepitev moči, vključevanje z neromskimi otroki. Tudi Romi se delijo, na bogate, na Rome z ulice, torej tudi na vključevanje znotraj njih.

7. Kako je bil vzpostavljen kontakt z organizacijo v tujini?

Preko elektronske pošte. Čeprav nikoli nisem delala s tistimi, ki sem kontaktirala. Bili so le kot posredniki. Nepalska organizacija mi je uredila šolo, v Makedoniji tudi, v Gambiji sem imela kontakt s fantom, ki bi mi naj uredil delo v šoli za gluhe in naglušne, a imel je drugačne plane.

8. Kakšne so bile priprave na samo delo?

Prvič sem se zelo pripravila. Vzela sem kompas, naštudirala delavnice na temo človekovih pravic. Potem pa sem videla, da lahko tu pripravim karkoli, potem pa je čisto nekaj drugega. Najprej se tam spoznaš, pomeniš, kaj oni hočejo, jaz povem moje znanje, moje izkušnje in da poveš, ko kaj ne zmoreš. Velikokrat so na obeh straneh prevelika pričakovanja.

Pripravljala sem se individualno. Na EVS sem imela predpriprave, čeprav nisem dobila neke podlage, da bi bila zelo zadovoljna. Makedonija je že drugačna, bolj easy going, problematika je drugačna, kot če greš na Švedsko, Dansko. Razlika je Vzhodna, Zahodna Evropa, vse mečejo v isti koš, teorija je za vse ista. Moraš se prilagoditi.

Imaš tridnevni seminar, kjer se pogovarjaš, kaj so predsodki, diskriminacija, o državi, kam greš. Ampak vse je tako na hitro, toliko manjka. Kako narediš dober projekt smo že imeli na faksu, tudi diskriminacija je toliko več, kot tam dobiš. Dobiš le neke osnove, če nimaš zadaj nekaj predznanja, ne koristi dosti.

9. Katere informacije danes vidiš, da so ti manjkale in bi jih lahko pridobila pred odhodom?

Kulturno kompetentna praksa, ki zajema vrednote, veščine, spretnosti, kulturno samozavedanje in znanje. To je ključno, ko greš delat v drugo kulturo, vsaka kultura ima svoje. Da prideš do teh informacij, rabiš ljudi, literaturo, članke. Da si prizadevaš zato, je proces, a to je ključna stvar. To sem delala pri Nepal. Zelo sem se osredotočila na kulturo in bilo mi je iztočnica za delo z Romi, delo v islamski kulturi in zdaj za delo z Indijanci. Odvisno je, kakšno prostovoljno delo greš delat.

PRIHOD IN IZKUŠNJA MEDNARODNEGA PROSTOVOLJNEGA DELA

10. Kdaj si doživela (če si) kulturni šok? Kako bi ga opisala (kakšen poseben dogodek)? Kaj te je presenetilo, šokiralo, se te dotaknilo?

Življenje je drugačno tu in tam. Ljudem bolj ustreza tip življenja tam, da se družiš, da si pomagaš, pogovarjaš, čas je počasnejši in tega pri nas ni. Ljudje se zavedajo, a te ne poslušajo. Noben te ne razume tukaj in to me omejuje. Meni so etnične skupine všeč in njihovi obredi in ko govorim, nikogar ne zanima. Toliko dobiš, veš, a te nihče ne posluša. Malo se spremeniš, tudi vizualno, ljudje takoj rečejo, kak si shujšala. Huje je priti nazaj.

11. Katere so bile ovire, ki so oteževale tvoje delo in bivanje samo?

Mogoče za Gambijo, ko je imel fant svoja pričakovanja, kaj bi delala in ko smo bili tam ni hotel, da bi hodila v šolo, učitelje je hujskal, da sva belca in naj greva z njim in zbirava denar.

Ko nekdo drug hoče porihitat tebe, mi je bila ovira. Ves čas sem bila *tubap*, belec. *Give me in tubap*. Potrebovala sem čas, da sem predelala, zakaj sem *tubap*. Tudi mi belci imamo odnos do Afričanov, kot manjšine. Enako imajo oni. Raziskala sem, kaj je *tubap*. Tubi so bili prvi misijonarji, zdravniki, ki jih niso samo zdravili, ampak tudi vsiljevali svoje vrednote, potem je prišlo do kolonizacije, suženjstva, torej malo slabšalno, kot bi mi rekli *negro*.

Za Makedonijo je bila ovira pošiljajoča organizacija, ker stvari niso potekale, kot bi mogle. To bi naj bila organizacija, kamor se lahko zatečeš, ko nekaj rabiš, organizacija, ki ji zaupaš, katera bi naj poskrbela, da stvari potekajo, kot bi mogle. Prizadevali so si za nekaj, pa ni šlo na boljše. To mi je bila večja omejitev, kot pa da nisem imela česa zraven, da sem zvedela, da projekt ne obstaja, da je organizacija v Makedoniji skruptirana. Ko vidiš, da si izigran s strani slovenske organizacije, ki ti reče, da so ljudje v Makedoniji samo na denar, da je veliko korupcije in potem vidiš, da je slovenska organizacija korupcija.

12. Kako si se prilagodila njihovemu načinu življenja? Kaj ali kdo ti je pri tem pomagal? V čem se nisi mogla prilagoditi?

Sploh mi ni bilo problema. Veliko bolj mi ustreza tak način življenja, ko si ljudje med seboj povedo, ko lahko zaupaš, ko nekaj delaš skupaj. Tudi mi ni bilo težko v Nepal, ko so rekli z desno roko ješ, levo uporabljaš na stranišču. Ko je prišel brat, ni bilo šans, da bo jedel z roko. To kulturno učenje, ki ti je dano, je edinstveno in če ga takrat ne sprejmeš, ni šans. Toliko dobiš, kot se trudiš, odkrivaš sebe, drugo kulturo, ljudje ti začnejo zaupati. V obraz ti ne bodo rekli kakšen si, se pa te bodo izogibali.

Da bi mi nekdo prav pomagal, ga ni bilo. Zmeraj pa je bila ena oseba, v Nepal, pomočnik ravnatelja, v Gambiji eden izmed učiteljev, v Makedoniji en zaposlen. Bolj so mi pomagali z informacijami, ker mene zelo vse zanima o kulturi in te osebe so se ukvarjale z mano, me povabile k njim, vzpostavili stik z ljudmi.

Tubap mi je delal preglavice, ampak zdaj, ko vem, sem sprejela.

13. Kdaj si res občutila zadovoljstvo, da si tam? Kakšen poseben dogodek?

Z otroci delat mi je že sam čar, v primerjavi z odraslimi se otroci šele učijo kulture. Npr. ne rečejo hvala, to ni del kulture, ti pa to pokažejo, otroci še posebej, se te dotaknejo, se ti nasmejijo. Enako je v Makedoniji. Zanimivo, da fantje veliko bolj kot punce, v vseh treh kulturah. Punce so bolj zadržane. Ti predstavniki na šolah so se mi tudi zahvalili. Starši pa ne. V Nepal sem imela razstavo in so mi naredili ceremonijo in so tudi prišli starši. Učenci so mi na koncu nosili risbice.

ODHOD IN SLOVO

14. Kako ste se poslovili?

Slovo je taka stvar, ki je zelo pomembna. V Nepal sem naredila napako, ker sem se vrnila. Imeli smo slovo, ceremonijo, poslovila sem se od družine, od ljudi na vasi, ki sem bila z njimi. Potem je prišel brat v Nepal in sem mu želela pokazati šolo, kjer sem učila in to je bila napaka, bili so zmedeni. Imela sem slovo in sem šla in imeli so občutek, da sem prišla znova in kaj delam tukaj.

Ponavadi, če je možno, pripravim sladkarije, kupim slaščice. Ponavadi tudi oni pripravijo. V Gambiji so nam peli, učitelji so nam kupili tradicionalne obleke, v Makedoniji smo plesali oro in to tradicionalno, ko ti lepijo denar po telesu za srečo.

Smo ostali v kontaktu, z organizacijo v Makedoniji, v Nepal s pomočnikom ravnatelja, v Gambiji z učiteljem. V Gambiji sem rekla, da bom prišla nazaj, ostalim pa, da če se bo dalo, drugače ne.

Kakšni so bili tvoji občutki (o opravljenem delu, o ljudeh in okolju, ki ga zapuščaš)?

Občutek je drugačen, kot ko narediš stvari tukaj, kjer moraš več pokazati, da prideš ven. Tam pa so malenkosti, ki štejejo. Mogoče niti ni, kaj narediš, ampak kaj je ostalo za mano, kaj so odnesli. Npr. prišla je za mano ena prostovoljka, ki se ukvarja s fotografijo in vedno rečejo, kaj so delali, ko sem bila jaz tam. Čeprav ti projekti imajo začetek in konec. Tudi v Gambiji so mi rekli, da se trudijo imet še tak odnos, a starejši profesorji so takoj odmislili.

V Makedoniji mi je ena punca pisala, da bi rada nadaljevala, a ima še samo dva meseca, tako da ne vem, kako bo šlo.

15. Na kratko opiši tvoje delo in tvoje občutke o izkušnji mednarodnega prostovoljnega dela.

V Nepal smo vstali ob šestih, ponavadi so šli v *puzo*, kjer so častili bogove. Potem se umiješ, obraz, zobe, kar je zelo pomembno. Ob osmih je bil *dalbat*, smo jedli. Pred jedjo se umiješ, roke, usta, enako po jedi. Potem sem šla v šolo, sem imela od devetih do pol enajstih na eni šoli, sem učila likovno umetnost. Potem sem šla k enemu templju, ker nisem želela iti k družini, ker nisem imela kaj za delat, bili so v službi. Pri templju sem meditirala z enim menihom ali pa hodila okoli in spoznavala kraje, veliko je bilo znamenitosti. Popoldan sem učila likovno umetnost na drugi šoli, od treh do pol petih. Tam stvari niso stekle enako kot na prvi šoli, učila sem in to je bilo to, učencev je bilo manj, bilo je konec pouka in ni jim bilo za bit tam. Potem sem prišla domov, nekaj malega pojedla. Potem sem pomagala še drugim prostovoljcem, ki so imeli izobraževanje za odrasle. Imela sem bolj debatne krožke, če so se želeli pogovarjati v angleščini.

Ob pol osmih je bila večerja, *dalbat*, enak postopek kot zjutraj, najprej so pojedli moški, potem ženske. Potem smo gledali televizijo, od pol devetih, do pol desetih. Lovijo njihove telenovele. Potem sem šla spat, pisat dnevnik, ki sem ga imela zmeraj zraven.

V Gambiji je bilo bolj polno. S fantom sva živela v hotelu, ker druge možnosti ni bilo. Vstala sva ob šestih, zvečer sva se pripravljala za naslednji dan, a vedno nama ni uspelo, tako sva zjutraj imela zajtrk in potem sva še prediskutirala, kaj lahko narediva. Nisva delala skupaj, on je imel matematiko, jaz sem delala z različnim praktikanti, od angleškega jezika, do spoznavanja narave in družbe. Ob devetih do pol dveh sva bila na šoli, sva učila. Potem je bil odmor do pol treh. Potem sva še do petih učila.

V Makedoniji pa si niso bili dnevi enaki, ni bilo rutine. Včasih sem imela zelo nabit dan, sem vstala ob šestih zjutraj, pripravila stvari. Pomagala sem še pri eni drugi organizaciji. Ko sem delala pri obeh in sem še hodila od ene do druge, kar je bila ena ura, mi je šel cel dan. So pa bili dnevi, ko nisem delala nič in sem gledala televizijo.

9.3 Lasten opis izkušenj mednarodnega prostovoljnega dela skozi vprašanja

1. a) Kdaj in kje je potekalo tvoje mednarodno prostovoljno delo?

- januar 2006, Bosna, Mostar.
- 7. julij-23. avgust 2007, Indija, Meghalaya

b) S katero ali preko katere organizacije si šla?

- V lastni režiji s pomočjo društva Mozaik in domom za »djecu bez oba roditelja« v Mostarju.
- Projekt POTA v okviru društva MIC.

PRED IZBOROM KONKRETNEGA MEDNARODNEGA PROSTOVOLJNEGA DELA

2. Kaj je oblikovalo tvojo odločitev po mednarodnem prostovoljnem delu?

V tujino sem odhajala že od začetka srednje šole. Prva izkušnja zelo močna, svetovno skavtsko srečanje v Čilu. Potem ne moreš nehati.

Proti koncu srednje sem začela s prostovoljnim delom v okviru obveznih izbirnih vsebin. Učna pomoč, dom za ostarele. V okviru poletnih dejavnosti sem šla tudi na delovni tabor v Bosno. Na sami fakulteti mi je prostovoljno delo postalo vsakdan. Prav tako tujina, vsako leto izleti, obiski novih, tujih držav.

V Bosno sem šla, ker sem hotela imeti malo »posebno« prakso v 4. letniku. Kot obveznost v četrtem letniku je izvedba projekta. Že od začetka sva obe imeli v mislih, da bi naredili nekaj svojega, torej da se ne bi priključili nobenemu že pripravljenemu projektu. Želja je bila tudi iti izven Slovenije, spoznati, kako delujejo ustanove izven našega prostora in preizkusiti lastne sposobnosti.

V Indijo pa je prav tako bila že dolgoletna želja iti nekam dlje. Že od nekdaj je prva sicer Afrika, a tu se je ponujala Indija in mi je bila prav tako mikavna. S tujino se mi zdi zelo dobro poleg turističnih ogledov, da še kaj naredim, saj tako srečam ljudi, ki jih drugače ne bi. Preko prostovoljnega dela se je na nek način lažje približati ljudem v njihov vsakdan.

3. Kako in kje si iskala in dobila informacije o prostovoljnem delu v tujini?

Nekako sem vedno kje zvedela, če se kaj dogaja v tujini preko prijateljev, znancev, oglasov na različnih mestih.

Razmišljala sem o študiju v tujini, o izmenjavi. Bila je ponudba in sestanek na fakulteti za študij v tujini. Vendar se takrat nisem za to odločila. Ponujena obvezna mesečna praksa na fakulteti za v tujino je bila naslednja opcija. Vendar je tisto leto nisem sprejela.

Prijateljica je šla v Afriko v misijone in takrat sem tudi že imela skoraj vse dogovorjeno, a sem na koncu ostala doma.

Reklamiranje EVS projekta na sejnih (študentska arena ...) se mi je prav tako zdelo mikavno in sem hodila na razna predavanja. Reklamni oglasi na fakulteti, informiranje po spletni pošti so prav tako moj dober vir informacij, kje se kaj dogaja.

4. Kaj so bili pglavitni dejavniki pri konkretnem izboru med možnostmi?

Čas je eden od pglavitnih dejavnikov. Na potovanja sem hodila za kak teden ali dva, kar koli več že zaradi drugih obveznosti ni šlo. Za daljši rok je pomenilo, da se moram odpovedati nekaterim stvarim, ki so mi prav tako pomembne in jih bom tako morala urediti prej, pozneje ali jih prepustiti komu drugemu.

To pomeni, da so odločilno vlogo igrale trenutne možnosti in zmožnosti. Čemu se lahko odpovem, kaj lahko pustim za naprej.

Denar, ne morem reči, da je bil ovira, sem pa vedno pogledala, koliko ga imam in ko sem imela konkretni cilj, kam grem, sem tudi varčevala in delala z namenom.

Ustrezna »skupina«, s katero naj bi se odpravila, mi je tudi pomemben dejavnik. Sama še nisem šla, ker se še pri nekaterih zadevah ne bi znašla (letalska karta, kontakt...). Tako sem iskala primerne ljudi, s katerimi bi lahko sodelovala ali skupine, ki ponujajo kakšno prostovoljno delo v tujini.

Pomembno mi je tudi, kaj bom sama lahko prispevala, da bom lahko dala svoje izkušnje, svoja znanja, da bom upoštevana in da se bom ob vsem še kaj naučila.

PRIPRAVE PRED ODHODOM

5. Na kakšen način si pridobivala informacije o okolju kamor odhajaš?

Društvo Mozaik nama je posredovalo njihove predhodne izkušnje, izkušnje z izvedenim projektom, o okolju, kulturi. Dali so nama zemljevid, poiskali sva vodiče. Pridružila se nama je Danijela, ki ima sorodnike v Bosni in nama je veliko povedala o tamkajšnji situaciji.

Za Indijo smo imeli skupinske priprave in predstavitve bivših prostovoljcev, obisk zakonskega para (ona Indijka, on bivši prostovoljec v Indiji), predstavitev seminarjev udeležencev skupine na različne teme o Indiji, brskanje po spletu, turistični vodiči (Lonely planet).

6. Kako si zvedela, kaj bo tvoje delo, kaj se od tebe pričakuje?

S sošolko sva si sami zamislili, kaj bi lahko počeli. Zvedeli sva, kam odhajava, kakšna je tam populacija, kaj so nekateri prostovoljci iz Slovenije že tam počeli. Napisali sva okvirni program in jim ga poslali po elektronski pošti. Pri postavitvi programa nama je pomagala Roberta iz Mozaika, ki je že sama izvajala tam en projekt.

Za v Indijo mi je ob sami prijavi koordinatorka približno povedala, kaj bomo delali, s kom bomo delali, kako je to potekalo v prejšnjih letih. Na samih pripravah smo se temeljiteje pripravljali na tamkajšnje delo. Preko predstavitev, izkušenj bivših prostovoljcev sem dobila predstavo o možnem delu.

7. Kako je bil vzpostavljen kontakt z organizacijo v tujini?

Iskanje organizacije, osebe v Sloveniji, ki bi nama pomagala najti organizacijo v državah bivše Jugoslavije. Spraševali sva na fakulteti. Tadeja je že leto prej opravljala prakso na Mozaiku, kjer je spodletel projekt v Bosno. Prišli sva do društva Mozaik, kjer sva mogli biti zelo vztrajni, da so se odločili, da nama pomagajo z iskanjem kontakta. Društvo Mozaik je že sodelovalo z organizacijo v Mostarju. Kontakt je tako vzpostavila zaposlena na Mozaiku in se dogovarjala o možnostih najinega dela pri njih. Kontaktirala je po telefonu in po spletni pošti. Vse sva bile prisotni.

Koordinatorica skupine v Indijo je bila že prej v Indiji in sodelovala s sestrami. Vsak kontakt z Indijo je vzpostavljala in urejala ona sama.

8. Kakšne so bile priprave na samo delo?

V sodelovanju z Mozaikom smo pogledali, kakšen program bi bilo primerno izvesti. Sledila je konkretna priprava na projekt. Od priprav, kaj sva sposobni narediti, kaj vse potrebujeva, do pisanja programa, nakupovanja materiala. Vzporedno še izvedba projekta pri skavtih zbiranje igrač, ki sva jih peljali v Mostar. Soočenje s formalnostmi in papirji, ki jih je potrebno urediti za tujino. Pripravljali sva se skupaj ob podpori Mozaika in še vsaka je za sebe pripravljala del programa. Iskanje literature, primernih delavnic.

Mesečna srečanja prostovoljcev v Indijo; od februarja 2007 smo se mesečno dobili v Ljubljani. Dogovarjali smo se tehnične zadeve (datumi odhodov, vize ...), vsak je pripravil seminar na eno temo o Indiji, imeli smo tudi duhovne priprave.

Skupni vikendi (dva). Kot skupina smo se spoznavali in ob tem temeljito pripravljali. Pripravljali smo program (delavnice, igre, pesmi), kar smo tudi zbrali v skripto. Učili smo se novih pesmi in iger. Podeljevali smo si pričakovanja, strahove, informacije o Indiji. Delali smo na sebi s pomočjo psiholoških predavanj sestre.

Predstavitve po župnijah, iz katerih izhajamo in zbiranje denarja za misijone.

Skupne priprave vseh udeležencev iz vseh taborov v projektu POTA (1 vikend). Splošne priprave in predavanja; odhod v tujino, kulturni šok, drugačne kulture, naš doprinos.

Osebne priprave.

9. Katere informacije danes vidiš, da so ti manjkale in bi jih lahko pridobila pred odhodom?

Vedno bi lahko rekli, da kaj manjka. Za Bosno bi lahko rekla, da je morda manjkalo, da nisva vedeli, kaj oni pričakujejo od naju, da se nismo tam skupaj usedli in rekli, kaj lahko počneva. Za Indijo mi je manjkalo, ker nismo do konca točno vedeli s kom bomo v paru in kje bomo delali. Prav tako bi se morale tam uvesti in si povedati, kaj kdo od koga pričakuje. Res smo imeli veliko informacij, a vedno pride kaj nepričakovanega, morda sem si drugače predstavljala.

PRIHOD IN IZKUŠNJA MEDNARODNEGA PROSTOVOLJNEGA DELA

10. Kdaj si doživela (če si) kulturni šok? Kako bi ga opisala (kakšen poseben dogodek)? Kaj te je presenetilo, šokiralo, se te dotaknilo?

Bosna nam ni tako daleč, bolj poznamo razmere, osebno sem bila tam že večkrat. Najprej je bil problem v pogojih, v katerih smo bivale. To je topla voda enkrat na teden, mrzla soba. Težko je bilo živeti 24 ur v instituciji, tako smo videle vse, kaj se tam dogaja, tudi ponoči. Velikokrat smo sodile njihovo življenje, nismo mogle sprejeti revščine in odnosa vzgojiteljev, ki so v večini bili tam kot pazniki.

Presenetilo, a navdušilo me je tamkajšnje počasno življenje, drug drugega poznajo, takoj so vedeli, da so v mestu tri Slovenke.

Šokiral me je resničen spor in delitev Mostarja na katoličane (Hrvate) in na muslimane. Resnično vidiš, kateri je kateri del.

Šokirale so me zgodbe otrok in njihovi spomini na vojno.

Razžalostila me je dejanska korupcija v državi, kdor ima veze, ima več služb, kdor pa se ne piše pravilno, ni prave vere, pa nima možnosti za službo. Prav tako sem bila vesela za naše socialno stanje v državi.

Šokira me vedno znova revščina, ki je še tam zelo vidna, barakarska naselja so šokantna.

Uživam na Balkanu, a moram priznati, da sem vesela, da živim v Sloveniji.

Indija je že sama po sebi eksotična država in bila sem v pričakovanju, da bo vse novo, drugače. Najtežje je bilo z vonjem, ki je poseben, indijski in z monsunskim dežjem, ki nikakor ne neha ves mesec. Najbolj se je to poznala na mojem fizičnem stanju.

Kulturni šok sem doživela, ko sem prišla nazaj v Slovenijo. V trgovini se »nisem več znašla«, ker sem morala vse plačati, kot je pisalo, jaz pa sem kar želela spraševati, koliko kaj stane. Prav tako se je bilo težko navaditi na naš promet, ko ti avto na prehodu za pešce ustavi, da greš mirno preko. Težko je bilo tudi biti tiho na javnih krajih, avtobusu, vlaku, v vrsti, na kosilu v restavraciji. Nihče me ni ogovoril, da bi se lahko pogovarjala.

11. Katere so bile ovire, ki so oteževale tvoje delo in bivanje samo?

Ne točna dogovorjenost z vsemi vzgojitelji, kaj lahko počneva in prilagajanje njihovim pravilom in vključevanje svojega dela. Psihično je bilo težko vzdržati 24 ur v instituciji, tako smo veliko bile zunaj, na sprehodih.

Sprejeli so naju kot gostji, ki naju morajo lepo gostiti. Midve pa sva prišle tja delat! Ovira je bila, da se nismo točno dogovorili, kaj bova kdaj počeli. Navajenost drugačnega načina dela, pri nas je potrebno garati in biti zvečer izmučen, tam sva mogle kar naprej počivati.

12. Kako si se prilagodila njihovemu načinu življenja? Kaj ali kdo ti je pri tem pomagal? V čem se nisi mogla prilagoditi?

Najprej so naju vključili medse otroci, še posebej najmlajši. Na začetku mi je bilo v redu, ker so ves čas skakali okoli naju, hodili z nama na obroke. Počutila sem se, da sem dobrodošla.

Vključili pa so naju v njihovo življenje s povabili na ogled filma, povabilo na pijačo, zvečer na ples. Najtežje je bilo z vzgojitelji, s katerimi sva se včasih bolj borili, da sva lahko kaj počeli. Vključile so naju tri vzgojiteljice, ki so študirale pedagogiko. One so nama stale ob strani, nama pomagale pri izvajanju programa, stopile na najino stran ob raznih prilagajanjih dogovorov.

Druga drugi smo pomagali. Vzpodbudni so bili vsakodnevni čajčki v mestu izven institucije, sprehodi po mestu, druženje z otroki na pijačah, srečanje z Barbaro in njenim možem, večerni izhodi z njima.

Nisem mogla sprejeti institucijskega načina življenja, nisem sprejela, da se vzgojitelji znašajo nad otroci.

Indijo sem sprejela kot nam drugačno, eksotično. Navdušena sem bila nad vsem, ker je vse tako drugačno. Meghalaya, kjer smo delali, je tako umirjena, zelena, vedno sem videla življenje naših babic.

Nisem se mogla navaditi, da vidijo v nas denar, da nas vedno izkoristijo kot belce. Prav tako nisem sprejela, da smo jim mi eksotični in da bi se radi non stop pogovarjali z nami! Res sem si želela kdaj pet minut tišine, samote.

Revščino sem mogla nujno hitro nehat obsojati, ker drugače ne bi preživela! Ker vidiš v živo vse, kar je prej le na televiziji ali v revijah. Verjetno sem velikokrat zaprla oči, da nisem videla v oči otrok.

Mesta so onesnažena, odpadke mečejo kar tako. Jezna sem bila na Zahod, ker smo jim prinesli vse te nerazgradljive odpadke!

Pomagali sva si z Mašo, druga drugo sva podpirali, sprejemali, se pogovarjali, si razlagali določene nerazumljive trenutke. Vsak dan sva pisali dnevnik. Jaz sem popoldan spala, Maša

pa je igrala kitaro☺ Ko sva potovali so nama pomagale kavice, ki so bile za tam luksuz in večer na terasi, klepet.

Vedno pa sem dobila še koga, ki mi je pomagal, da sem se počutila dobro, sprejeto. Prav tako se je res vedno našel nekdo, ki je rešil kakšno nemogočo situacijo.

13. Kdaj si res občutila zadovoljstvo, da si tam? Kakšen poseben dogodek?

V Bosni sem se počutila, da sem res sprejeta, ko smo šli s starejšimi otroci na pijačo in so nam zaupali svoje zgodbe. Še posebej zanimivo pa je bilo, ko so nas zvečer povabili ven na zabavo. Tako smo lahko doživele njih v njihovem okolju.

Prav tako je bilo prijetno spoznati Barbaro, Slovenko, ki se je tja poročila. Z njima smo prav tako šli nekajkrat skupaj ven.

Tudi ob mladih vzgojiteljicah sem se počutila sprejeto, šle smo po nakupih, čvekale, peljale so nas po mestu.

V Indiji sem občutila zadovoljstvo, da sem tam, ko sem po kakšnem tednu premagala angleščino in govorila vmes tudi slovensko oziroma svoja mašila, kot je *ne, saj*.

Ljudje so dolgo potrebovali, da so si upali pristopi in vsak njihov pristop do naju, povabilo na čaj, kasneje tudi na večerje, je bilo užitek. Ko sva lahko že midve povabili koga na obisk v convent in ga postregli.

Domače je bilo, ko sva v prvi convent prišli na obisk, preden sva šle iz Meghalaye potovat po Indiji. Takrat sem imela občutek, da bi šele lahko tam zaživela in počela, kar znam in zmorem. Najlepše je bilo tisti dan, ko sem pomagal, sestri Clari v ambulanti in sem sprejemala bolnike (čeprav zdravstvo ni moje področje).

ODHOD IN SLOVO

14. Kako ste se poslovili?

V Mostarju smo jim pustile igrače in material. Zvečer sva se usedli z otroki in smo si napisali pisma, narisali risbice. Z vzgojitelji smo se poslovili le s tistimi, ki so tisti dan delali.

Imeli smo večerjo, na katero sta prišla tudi oba duhovnika, najina prijateljica Gema in Alfonso ter vse sestre. Midve sva naredili puding, sestra Philicita (sestre ponavadi ne kuhajo) je naredila posebno sladico.

Pred večerjo so se prišli od naju posloviti skupina skavtov, skupaj smo peli, klepetali, si izmenjali naslove.

Zjutraj so nas zgodaj zbudili in naju presenetili z njihovimi tradicionalnimi oblačili, ki so jih naredili za naju. Nato so naju oblekli, nama uredili tudi frizure. Po enem mesecu, vedno v istih oblačilih, sem se počutila zelo urejena☺ Tako so naju tudi vsi ostali občudovali. Skupaj s sestro Claro in Sisi (ostale so bile odstotne) smo imele molitev. Bila je sreda in jutranja sveta maša je bila v conventu. Tam sva se vsem ustno zahvalili. Imeli smo še skupni zajtrk.

Dan prej sva za vsakega, ki nama je bil drag, s katerim sva preživeli več časa, pripravili darilca (knjižice in kakšen spominček, kar sva imeli s seboj in nama je ostalo). To sva jim podarili pri zajtrku. Ob vsem sva jim pustili nekaj denarja, za nas malo, za njih ogromno.

Od deklet sva se poslovili po zajtrku. Pustili sva jim igrače, barvice. Skupaj smo se še slikali, se objemali in jokali.

Slovo je trajalo zelo dolgo. Od vsakega posebej, od vseh skupaj ... Bilo mi je težko. V mesto sta naju peljala en duhovnik in z nama je še šla sestra Clara, ki je vso vožnjo, dve uri, jokala.

Drugo slovo, iz drugega conventa je bilo zelo na hitro, ker sem zvedela dan prej, oz en večer, da zjutraj grem. Ob skupni večerji smo se poslovili. Pripravila sem jim darilca, napisala zahvale. Sestre so mi podarile tradicionalno ogrlico in še vsaka nekaj posebej. Tukaj sem bila le slaba dva tedna, tako se od ljudi v vasi nisem preveč poslavljala. Spoznala sem se z nekaj družinami. Še posebej sem imela pri srcu eno deklico, ki je zjutraj, ko sem odhajala na avtobus pritekla k meni v objem. Zjutraj so me pospremile sestre in dekleta na avtobus, z menoj pa je šla Naphisha, dekle, ki je pomagala sestram in s katero sva se zelo spoprijateljili. V mestu sva šle še skupaj po tržnici, na obisk k njeni teti. Ob slovesu je bilo vedno prisotno slikanje, objemanje in jokanje.

Od same Indije sem se poslovila s prebavnimi motnjami in z napornim nakupovanjem daril.

Kakšni so bili tvoji občutki (o opravljenem delu, o ljudeh in okolju, ki ga zapuščaš)?

O opravljenem delu so bili zelo mešani občutki, potrebovala sem dolgo, da sem jih sprejela. Pri nas sem navajena delati in biti vpeta v delo večino dneva. Ko končam nek projekt, sem utrujena, a zadovoljna in nekaj se vidi, da sem naredila. Tam pa včasih nisem razumela kaj delam, bila sem na počitnicah. Dovolj je bilo, da sem tam, da se družim z ljudmi, da me spoznajo, povabijo na čaj ... Včasih sem se čutila omejeno od njihove prijaznosti oziroma da me tako zelo gostijo. Dolgo nisem vedela, kaj sem jim dala, kaj zapuščam za seboj. Več so mi dali oni.

Nad ljudmi sem še vedno navdušena, spoznala sem lepe ljudi. Tudi okolje je posebno, lepo, a na žalost takšno ne bo dolgo ostalo. Ker ljudje sami preveč hrepenijo po tehniki. Vzhodni svet jim je prevelik vzgled.

9.4 Nekaj izpisov iz mojega dnevnika

Mostar, drugi dan

Je pasal tuš☺ tu smo že dva dni oz. če štejemo še sobotno vožnjo, je to tri. Zdi se mi že zelo dolgo. Ne da se vleče, ampak toliko se dogaja. Pričamo puno in malo se ljutimo☹ (veliko govorimo in malo se tudi kregamo). Meni je vseeno, koliko se tuširam, drugim ni in se počutim kot razvajenka, ki gnjavim za toplo vodo in da bi se rada tuširala. No, to je vse, kar mi ne ugaja.

Sliši se vpitje, ker je jutri bajram, njihov praznik.

Ko greš iz hiše se tako lažje diha, tukaj je toliko želje po ljubezni, po objemih. Toliko je nerazrešenega, jeze, žalosti. Malo jim lahko dam. Mogoče niti ne smem zahtevati od sebe, da bi jim kaj dala. To je njihovo življenje, takšnega imajo in ga živijo. Ne smejo se mi smiliti, ker nimajo cel dan tople vode in ker »fantje v razvoju« ne dobijo za kosilo dva šnicla. Sprejeti jih moram, to je to.

Jamram, ker nas zebe, ker smo lačne, ker ne pijemo dovolj, ker se ne umivamo ... Komu mar in komu na čast! Oni bi pa se samo igrali in nekaj delali. Vse, kar smo jim do zdaj ponudile, so pograbili. Vsi, še vzgojitelji! Danes so nas imeli kot ful strokovnjake, ki vse obvladamo, ki jih bomo vse naučile! Mogoče se premalo cenimo in ne verjamemo, da nekaj res imamo, da smo dobre. Hm, pravzaprav smo res prišle sem, da jim nekaj ponudimo, pokažemo. Ampak fajn je iti ven, po gradu (mestu), se uvesti na kavo in samo sedeti ob kavi, v miru ...

In kako se ujamemo me tri? Hm, čutijo se različni pogledi, različno delo. Ni mi slabo, ni pa najboljšo. To ni najbolj pomembno, čeprav je škoda, da ne leti to, kar samo.

Vzgojitelji so različni. Fajn mi je, da so nas sprejeli, eni bolj, drugi manj. Zmenjeni smo, da gremo z njimi v mesto in to mi je res všeč. Tako se mi zdi, da bi rada, da bi bilo vse takoj. Da bi bile z vsemi otroci, da bi šle same na kavo, da bi šle s starejšimi otroki na kavo, da bi šle z vzgojitelji ven ... Všeč mi je, da je Tadeja drugačna, da me premza in da me pomirja, da bo že vse šlo.

Meni je v glavnem še zdaj super, res uživam v delu, v opazovanju, v učenju, v objemanju, v vsej tej drugačnosti, preprostosti, ko kava stane 100 SIT, ko so otroci lahko tudi umazani, ko jedo, kar pač imajo, ko so veseli vsega, ko ne znajo deliti stvari, ker imajo malo in želijo nekaj zase, nekaj samo svojega. Ko te vzamejo za svojega.

Najtežje je s starejšimi fanti. Oni nam ostajajo, jih puščamo. Mogoče pa bi zaigrale z njimi playstation☺

Na poti nazaj v Slovenijo...

.... Bosna je za mano. Ena ful dobra, velika izkušnja. Niti dva tedna nisem bila, pa se mi zdi cel mesec! Toliko doživetij, tako polni dnevi, toliko spoznanj, videnj. Trenutno počutje je utrujenost, čakam postelje in jutri zjutraj bane, umivanja in miru ... Drugače pa so občutki mešani. Pogrešam otroke in hudo mi je, ker so tam, ker jih kaznujejo s šibo, ker jih ponoči zbujajo in ker jim kratijo marsikatero pravico, ker nimajo topline ... Vem, da je veliko nima tudi v sosednjem stanovanju zraven mene v Sloveniji! Vse je dobro skrito, dokler nisi noter, v instituciji, kot zunanji, kot obiskovalec, ki vidi situacijo. Tako se mi zdi, da se mi že celo vožnjo vrti v glavi, kaj sem tem otrokom prinesla, kaj sem jim dala? Vsak dan znova mi je bilo tam težko vzdržati in se nisem znala boriti proti avtoritetam, bežala sem v mesto na kave ...

INDIJA

Kalkuta – vonj jutranji neznosen. Pravzaprav nimam nekih zelo negativnih občutkov. Kot bi pač listala revijo National geographic in gledala vse te slike ...

7. julij (Ločevanje skupine v pare in odhod ter prihod na misijon, kjer sem bila en mesec.)

Pester in okusen zajtrk! Poslala sem hitro nekaj mailov, ker menda greva z Mašo na misijon nekam v džunglo! Zamujali na kosilo in sestra naju je že čakala, da gremo s sumotom. Še poslavljanje in že sva šle na pot. Vozili smo se tri ure, 70 km, z njihovo specifično vožnjo. Narava fenomenalna! Ljudje barvni! Dobile sva čudovito dobrodošlico. Pesem, pozdravni govor in šopek. Midve sva jim zapeli pesem Če si srečen. Vse so nama dale roke. Nahrbtnike so nama nesle punce! Sobo si osvetljujeva s svečami, ker trenutno popravljajo elektriko (Večino časa najinega bivanja je bilo tako.) soba je čudovita v svoji preprostosti. Sestre nama vse uredijo. Skupaj smo večerjali. Malo me muči angleščina in ti klepeti, ko moraš kar govoriti. Prvi vtis je fenomenalen!

8. julij

Peljali so naju v vas. Divja vožnja z mladim župnikom. Življenje tukaj ni v ničemer podobno našemu. Prihod v vas, ko ti vsak stisne roko. Sveta maša v barakasti cerkvi, krst osmih otrok. Pri večerji so naju sestre učile prvih besed v khasi jeziku.

9. julij

Jedli sva z rokami, kakor oni, in bili sva glavna atrakcija. Ampak ni lahko! Spet so samo za naju naredili stopnice in stranišče! Zelo jih zanima, kako pri nas skrbimo za ostarele. Pri njih

poskrbi za starše najmlajša hči. Vsi bi že kar šli v Slovenijo. Govorili sva pred ljudmi o Sloveniji. Rekli so, da sva jim kot s televizije. Zanimivo, tudi oni meni. Danes sva oprali oblačila. Na roke, seveda. In upam, da se mi vsaj v treh dneh posušijo!

10. julij

Zbudili smo se v dež in spet šli v vas. V vasi je bil fant, ki je bil prizadet telesno, intelektualno. In je prva oseba, ki me je tukaj objela! Zvečer smo se učili slovenski jezik.

11. julij

Dežuje. Popoldan sem spala, ker sem čist utrujena. Ni bilo elektrike, da bi z dekleti gledale film, pa smo klepetale. Upam, da nas ne bodo samo vozili po vaseh, ampak da bova tudi kaj delali.

12. julij

Sanjala sem, da sem bila doma in da sem šla nazaj v Indijo z vlakom. Z župnikom smo se ves dan smejali in norca delali! Za darilo sva na vasi dobili živi kuro! Slišiva zanimive zgodbe ljudi. Srečali smo starčka, ki se je opravičeval, ker ni prišel k maši, ker je mogel na tržnico. Vinky se smeje, ker je starček slep, pa mora vedno na tržnico hodit gledat. Danes ima glavna sestra Sisi rojstni dan. Punce so ji pripravile celi program. Razturala so. Jaz pa sem mogla peti v duetu, na odru!

13. julij

Počutila sem se kot totalni bebec, ko sva prali oblačila skupaj z dekleti pri vodnjaku. One to noro obvladajo, jaz pa se totalno mučim. Sestra Clara naju je danes peljala v svojo ambulanto. Lepo ima urejeno. Klepeti pred ambulanto z ljudmi. Ugotovila sem, da je tukaj običajno, da imam mama in hči hkrati otroka. Smešno je, ko vsi vprašajo, koliko imata bratov in sester. Njihove številke so neverjetne! Imajo jih vse do trinajst! Gledali smo hindujski film, takšen romantičen, ko veš konec. Sestre in punce zelo uživajo, jaz nisem ravno sledila. Bili smo na marketu, ker je danes market day. Zdaj vem, zakaj sestra Clara tam tako uživa. Klepetali smo z vsakim, vse pozdravi in pozna. Uživala sem v klepetu s temi preprostimi ljudmi, ko se res trudijo pogovarjati. Noro dobro je videti, kako si oblačila sušijo kar na košarkaškem dvorišču.

14. julij

Danes sva dobili njihova oblačila oz. predpasnike. Zelo sta lepa! S puncami sva šle čistit cerkev in bilo jim je zelo nerodno. Samo so se nekaj smejale in muzale. Sestra Clara mi je za hec merila pritisk, a na koncu ni bil več hec, ker sem imela preveč nizkega 75/55. Danes sva delali s puncami. Naštudirali sva program in šle. V učilnici naju v tišini, na mestih čaka 50 deklet! Ne vem kaj reč. Igrali smo se predstavitev imen z gibom, kjer so se zelo smejale. A jaz ne vem več nobeno ime☹. Potem smo se šle igro imaš rad soseda, kjer so dodale še svojo pravilo, kdor se zmoti dobi kazen in so čist uživale. Nato pa smo se učili pesem Če si srečen. Razturajo! Je prišla sestra, da mormo končat, one pa se kar niso nehale pogovarjati. Zelo so mi dale energijo!

16. julij

Danes smo šli v župnikovo vas, kjer se je rodil in odraščal in živel. Ne spominja se rad svojega otroštva. Hiša jim je zgorela in zgraditi so morali novo. Oče se je poročil z mamo, ki je bila katoličanka, kar je postal tudi on. V njihovi vasi so bili katoliki preganjani, kar pomeni, da so tudi njih pošiljali sem in tja. Trenutno imajo zelo dobro situirano hiško. Pri sebi imajo

tri otroke, ki jim pomagajo, ker so iz revnih družin. Pozneje nas je peljal na izlet do izvira vroče vode, urejen je kot javna kopalnica. Obiskali smo meni najbolj prijetno družino do sedaj. Hiša zelo majhna, kar časopis po steni. Ampak noro prijetna! Punco sem prepoznala, ker smo jo že srečali pred ambulanto, ko mi je opazila po zobeh, da sem žvečila biternat in mi ga je spet ponudila. Stara je kot jaz in ima dva otroka, ki nista nič boječa. Jedli smo nam čisto novo sadje, ki se mu reče v prevodu sadje strasti. Sestra Clara mi je kupila nov dežnik in obema skupaj paket čokoladic kitekat (op. Za njihove razmere je čokolada draga. Je pa vedno bila s pretečenim rokom uporabe.). Skoraj sem se razjokala. Zvečer sva se pridružili skupini mladih. Zbirajo denar, da lahko pomagajo družini s slepo deklico.

17. julij

Clara je prišla v sobo, a sploh ni upala vstopiti zaradi nereda☺ Gledali smo najine slike, ki sva jih imeli zraven, nato pa še Clarine. V tem uživajo! Dve uri sva bili z dekleti. Delali smo prstane iz perlic in zapestnice iz vrvic. Vau, kakšna vztrajnost!

18. julij

Od ene deklice sem dobila hruške, ki jih mi je kupila na tržnici! Učila sem se šivati na mašin, kjer moraš uporabljati nogo in obe roki in še šivati! Maša je vozila avto!! Skočili sva tudi na internet, ki je neverjetno delal ves čas.

19. julij

Na zajtrku je bila samo Felicita in tako ni bilo riža za zajtrk, ker ga nobena od nas za zajtrk ne je. V vasi so danes bili zelo odprti do naju. Stare tete so se opravičevale, da ne znajo angleško in prvič mi je bilo hudo, da ne znam khasi jezika, ker bi nas res radi vprašali in župniku ni več za prevajati, ker on naju razume. Danes nama je kupil sok guave. Kako lepo! Zvedeli sva, da ne uporabljajo pralnega stroja, ker so oblačila potem še bolj umazana, to uporabljajo tisti, ki samo sedijo v pisarni. Bi se dalo premisliti, ja.

20. julij

Zvedeli sva, da bova mogli pričevati pred mladimi, ki imajo seminar. No, malo sva se osmešili, ampak vsaj smejali so se. Stati na odru pred 100 mladimi, ki bodo vzeli za res vsako besedo ...

23. julij

Z Vinkijem in Claro smo šli v glavno mesto Shillong. Poleg vsega smo nakupovali krila za naju. Nisva po njihovih merah! Doživela sem, kako se baranta, kako tudi sestre to znajo zelo dobro.

26. julij

Te dni je na šoli talent week. Pogumni otroci, kako so plesali, brali novice. Ena učiteljica je po vsej sili hotela, da ji narišem in opišem našo slovensko tradicionalno obleko. Komaj sem nekaj povedala. Jutri greva gledat, kaj ji je uspelo.

27. julij

Dežuje, da ni za nikamor. Šle sva na program, tja prišle čisto mokre. Kako dobra predstava, otroci so se oblekli v razna oblačila! Ampak največje presenečenje najina slovenska obleka, ki jo je naredila učiteljica! Ne morem verjeti! Noro! Na odru smo se seveda skupaj slikali, cela dvorana ploskala. Na podelitvi nagrad naju ravnateljica kar pokliče na oder. Sem že mislila, da bova spet imeli kak govor. No, pa sva samo nagrade podeljevali! Ja, sedeli pa sva v prvi

vrsti, med najpomembnejšimi gosti. Ne morem verjeti, kakšna tišina je lahko v dvorani s toliko otroci, ravnateljica jih je čisto mirno krotila, res disciplina. Šli sva k tej učiteljici, ki je naredila obleko. Toliko stara kot jaz. Nato so naju pri njej oblekli v njihova tradicionalna oblačila. Ves večer sva bili tam, da so naju z večerjo že čakali. V ponedeljek in torek imajo počitnice, da se otroci lahko posušijo od dežja☺

28. julij

Sita sem dežja! Začelo se je najino slavno kuhanje slovenskih jedi. Z začetnimi zapleti v kuhinji sva le ustvarili svaljke, knedle z mangovo marmelado, široke rezance (kupljene), pica palčke pečene kar v ponvi in omakice. Zanimivo je bilo biti v kuhinji, ko moraš za vsak pripomoček vprašati, kako se uporablja, čeprav imajo vse čisto preprosto, brez tehnike. Najine gostje so bili nad večerjo navdušeni. Čeprav so si sami naredili še riž, brez njega ne gre.

30. julij

Znam že 12 imen deklet! Dobili sva pismo od drugih dveh deklet. Sami sva šle na obisk k Gemmi in tam bile ves popoldan. Zvečer sem šla v kuhinjo, da bi pomagala. Pa mi skoraj niso pustili lupiti krompirja.

2. julij

Učila sem se delati čapate! Šli sva v trgovino po kavo, ustaviva se v kantini in klepetava s trgovko, ki nama da vse za poskusit, vse mešanice hrane, bonbone.

3. avgust

Pogledat sva šli v šolo, v khasi del. Hja, sama sem jih v razredu učila slovenske pesmi. Ok, videli sva, a nočem soditi njihovega dela. Zanimivo je bilo videti, kako se po malici postavijo pred šolo v vrste, kako učitelji nekaj povejo in potem en za drugim hodijo v razrede. Če ni uniforma popolna, učiteljica kar mahne s palico. Dežniki se spet uporabljajo, a sedaj za sonce! Dobili sva pismo od najine koordinatorke, kdaj pridemo nazaj skupaj. Kar stisnilo me je, ne bi še šla, pa še dan prej kot sva planirali.

4. avgust

Odhod s skupino mladih v eno vas. Šli smo dobri dve uri peš in vsi so bili čisto utrujeni. Zvečer smo imeli dobro glasbo v živo. Fantje so se vživeli in igrali tudi po najinih željah.

5. avgust

Vstajanje v vasi. Dobro je bilo spati na njihovih posteljah, kjer sva spali dve skupaj. Kot bi mi pripovedovala babica, kako je bilo pri njih nekoč. Ta dva dni z mladimi sta bila zelo pozitivna izkušnja, kako aktivno se mladi vključujejo v življenje in v pomoč in kao si upajo pričevati svojo vero.

13. avgust

Prihod v novo vas, ki bo dva tedna moj dom. Mawjrong.

14. avgust

Danes sem pomagala pri okrasitvi cerkve. Neverjetno, kaj je naredila samo iz enega kosa blaga!

15. avgust

Tu vstajam zelo zgodaj. Hiška je majhna in vse se sliši, ko se kdo vstane. Danes je bil praznik in Naphisa (op. Dekle, ki kuha in pomaga v hiši) me je želela obleč v njihova oblačila. Naredila sem ji veselje in vse sestre (3) in pet deklet je ob tem uživalo, saj smo se nato vse oblekle in se slikale. Zvečer sem se z dekleti učila angleščino.

16. avgust

Dobila sem velik šal, da me ne bo več zeblo. Učila sem v šoli. Poslali so k meni vseh 50 otrok, me je kar stisnilo. A o takšnem miru in navdušenju lahko pri nas le sanjajo učitelji. Naphiso sem danes učila slovenščino in čisto obvlada! Ta pupa je pravi biser tukaj. Popoldan sva šle s sestro po vasi. Napaka, da sva doma spili čaj, ker sem ga mogla potem še petkrat.

18. avgust

Naredila sem jim puding, ki mi je še ostal. Lepo jih videt vesele, čeprav narediš tako malo.

19. avgust

Vse smo šle na obisk k eni družini s petimi otroci. Vsi so znali angleško, gledali smo slike, bilo je zelo prijetno in v dežju smo prispele nazaj.

20. avgust

Zvečer sem zvedela, da drug dan odhajam. Bilo je na hitro. A vseeno smo si v miru naredile večerjo in si izmenjali darila.

21. avgust

Odhod še iz enega conventa. Zadnji zajtrk. Vesela novica, da gre Naphisa z menoj na avtobus do mesta. Tako sva imeli še zadnji skupni prijeten dan, ki ni minil brez zabavnih dogodivščin. Kupovanje ananasov in barantanje zanje.

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Sibila Nidorfer, vpisana na Fakulteto za socialno delo v študijskem letu 2002/03 kot redna študentka, izjavljam, da sem diplomsko delo z naslovom Izkušnje mednarodnega prostovoljnega dela študentk in študentov fakultete za socialno delo napisala samostojno s korektnim navajanjem virov in ob pomoči mentorice dr. Vesne Leskošek.

Ljubljana, maj 2008